Unde este garanția că fondurile economisite — să presupunem, prin oprirea producției de rachete „Titan" sau „Minuteman" — nu vor fi folosite pentru accelerarea ritmului de producție a rachetelor de tipul „Polaris" sau a altor arme și mai perfecționate?

Este clar că nu pe această cale se poate obține o reducere a cheltuielilor militare.

Trebuie să remarcăm, pe de altă parte, că insistența cu care delegația S.U.A. susține că orice început trebuie să pornească de la propunerea sa de „înghețare", a trezit suspiciunea că Statele Unite condiționează în prezent orice înțelegere de adoptarea acestei propuneri americane.

Este îndoielnic dacă o asemenea abordare poate să faciliteze desfășurarea negocierilor și, mai ales, să ducă la rezultate practice.

Oricare ar fi însă obiecțiunile puterilor occidentale, un lucru este evident: problema reducerii bugetelor militare este în centrul atenției și ea va trebui să fie analizată în mod serios. Cu cît se va înțelege mai repede aceasta de către toți membrii comitetului cu atît va fi mai bine pentru succesul negocierilor.

V. BARBU

Geneva, 25 februarie

Propunerile Butler

De mai multă vreme anunțată, vizita ministrului de externe al Angliei, Butler, la Geneva, a avut loc. Cu acest prilej el a condus marți o ședință a Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, rostind o cuvîntare în care a prezentat unele propuneri britanice.

Vizita lui Butler a fost interpretată de unii ca pregătind o nouă inițiativă a Angliei pentru reducerea încordării între Est și Vest, în timp ce nu puține ziare engleze au privit participarea ministrului de externe englez la lucrările conferinței pentru dezarmare ca o acțiune înscrisă mai curînd în cadrul campaniei electorale a partidului conservator.

Încă cu multe zile înaintea sosirii la Geneva, principalele puncte ale discursului lui Butler erau comentate. Astfel, agenția U.P.I. aprecia că Butler „va exprima personal dorința Marii Britanii de a se adopta măsurile de dezarmare care au prioritate. Marea Britanie dorește să reînvie impulsul generat de acordul de interzicere a experiențelor cu arma nucleară încheiat vara trecută, deschizînd calea unor noi acorduri cu Moscova privind măsurile treptate de reducere a încordării".

Indicații privind problemele care stau în atenția guvernului britanic au fost furnizate și cu prilejul vizitei făcute în S.U.A. de premierul Douglas-Home și ministrul de externe Butler. După întrevederile avute cu președintele Johnson, premierul Home a declarat că, după părerea lui, domeniul în care se pot obține cele mai bune rezultate în privința slăbirii încordării între Est și Vest este prevenirea unui atac prin surprindere și a sugerat găsirea unei formule care să unească recentele propuneri americane în acest sens — înghețarea armelor nucleare — cu cele britanice privind instalarea de observatori în regiunile N.A.T.O. și Tratatului de la Varșovia.

Discursul rostit de Butler la Geneva și cele „nouă puncte ale sale" confirmă faptul că Anglia ar fi interesată în realizarea unor acțiuni precum: crearea unor posturi de observație în regiuni făcînd parte din N.A.T.O. și Tratatul de la Varșovia; un tratat cuprinzător pentru interzicerea experiențelor nucleare; un acord pentru interzicerea răspîndirii armelor nucleare sau cunoștințelor în acest domeniu; intensificarea folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice; o înghețare a vehiculelor strategice pentru transportarea armelor nucleare; distrugerea într-un viitor apropiat a unor armamente.

În cuvîntarea sa, Butler a mai declarat că Marea Britanie este dispusă să discute problemele privind înființarea unor forțe internaționale de menținere a păcii în timpul celei de-a doua și a treia etape a dezarmării. Această forță ar urma să fie finanțată și să se afle sub conducerea O.N.U.

Butler a specificat apoi principiile la care se gîndește pentru traducerea în viață a propunerii privind forțele internaționale: răspunderea colectivă a tuturor membrilor O.N.U. și contribuția acestora la toate activitățile Organizației, inclusiv operațiunile de menținere a păcii; necesitatea de a se lua în considerație greutățile pe care cheltuielile unor operațiuni de mare amploare ar putea să le impună economiilor țărilor în curs de dezvoltare; necesitatea de a se ține seamă de poziția specială a țărilor mai mari și a membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, datorită faptului că aceștia suportă o grea răspundere financiară pentru vaste operațiuni de menținere a păcii.

Butler a apreciat că este necesară depunerea unor eforturi paralele cu tratativele de la Geneva pentru ca efectuarea dezarmării să aibă loc în același timp cu înființarea unor forțe și instituții de menținere a păcii. În legătură cu aceasta el a declarat: „Cred că trebuie să trecem la negocieri amănunțite asupra problemelor cruciale ale unui acord de dezarmare generală... Un progres în continuare ar trebui să depindă în parte de evenimente în afara Genevei și de o îmbunătățire a relațiilor internaționale generale care se plasează în contextul în care trebuie să lucrăm".

M. G.

Mezoscaful „Auguste Piccard", — primul submarin turistic din lume — care va face excursii subacvatice în lacul Leman, iese pe poarta uzinei de la Monthly, Elveția.

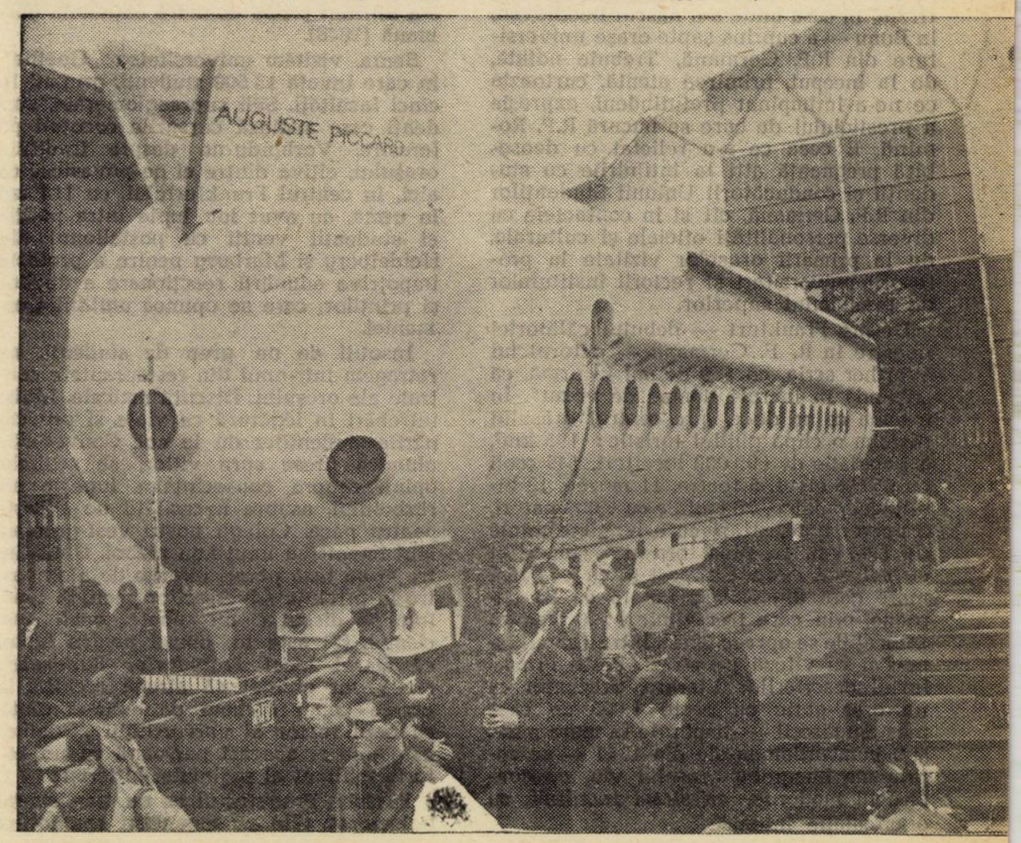

de la Frankfurt la Bonn

Frankfurt pe Main

DEASUPRA aeroportului din Frankfurt pe Main, văd arcuindu-se cupola plumburie a cerului de iarnă. Itinerarul călătoriei noastre — începută cu vizitarea casei lui Goethe din Frankfurt pe Main și încheiată, 15 zile mai tîrziu, în casa unde s-a născut Beethoven, la Bonn — a cuprins șapte orașe universitare din R.F. Germană. Trebuie notată, de la început, primirea atentă, curtoazia ce ne-a întîmpinat pretutindeni, expresie a prestigiului de care se bucură R.P. Română. E ceea ce s-a reliefat cu deosebită pregnanță atît la întîlnirile cu studenții și conducătorii Uniunii Studenților din R.F. Germană, cît și în contactele cu diverse personalități oficiale și culturale, de la primarii orașelor vizitate la profesorii universitari și rectorii institutelor de învățămînt superior.

Despre Frankfurt — debutul călătoriei noastre în R. F. Germană — autorul lui Werther scria, cu 150 de ani în urmă, că „abundă în lucruri demne de văzut". În mașina ce ne duce spre centrul orașului răsfoim o clipă ghidul turistic: 195 km², o populație de 690 000 locuitori, 145 școli cu 95 000 elevi, 5 teatre, 11 muzee, 13 biblioteci publice, 26 spitale cu 8 000 paturi, o universitate, străzi cu o lungime totală de 838 km. În plus, orașul e înzestrat cu cel mai mare aeroport și cu cea mai mare gară din R.F.G., dotată cu 24 peroane, prin care trec zilnic 1 200 trenuri. Indicațiile se opresc aici... Între timp, alunecăm cu viteză pe străzi. Peste Frankfurtul descrierilor literare, prezentat ca un oraș gotic cu peste 1 000 de case meșteșugărești — dispărute în mare parte sub bombardamentele din 1944 — se suprapune imaginea orașului viu, cu construcții moderne, cu străzi rectilinii, cu o circulație intensă.

După vizitarea casei în care Johann Wolfgang Goethe și-a trăit tinerețea, vizităm Domul din Frankfurt, construcție gotică timpurie, locul de încoronare a împăraților între 1562—1792; intrăm apoi în „Paulskirche" (Biserica lui Pavel), unde s-a întrunit prima adunare națională germană (1848).

Seara, vizităm universitatea „Goethe", în care învață 13 500 studenți, grupați în cinci facultăți. Săli supraaglomerate, studenți care audiază cursurile cocoțați pe ferestre. Vorbindu-ne despre tradițiile orașului, cîțiva dintre ei ne povestesc că aici, în centrul Frankfurtului, cu 114 ani în urmă, au avut loc lupte între poliție și studenții veniți cu poștalionul din Heidelberg și Marburg pentru a protesta împotriva adunării reacționare a ducilor și prinților, care se opunea unității Germaniei.

Însoțiți de un grup de studenți, ne retragem într-unul din restaurantele centrale ale orașului. Discuții amicale. Multe întrebări în legătură cu viața și preocupările studenților de la noi. Conversația alunecă firesc spre viitor, se schimbă opinii asupra consecințelor funeste ale războiului, asupra necesității de a lupta pentru pace. Colegii noștri vest-germani sînt împotriva unui nou război. Unii dintre ei au însă păreri diferite de ale noastre în privința adversarilor păcii. Și bineînțeles discuția nu poate ocoli fascismul. (Și asta nu numai pentru faptul că ziarul local *Frankfurter Rundschau* s-a văzut obligat să atragă atenția, la cererea unor oameni de bună-credință, că noul rector al universității „Goethe" este una și aceeași persoană cu un notoriu militant al regimului hitlerist).

Părăsim Frankfurtul cu un tren supraaglomerat, plin cu muncitori spanioli și

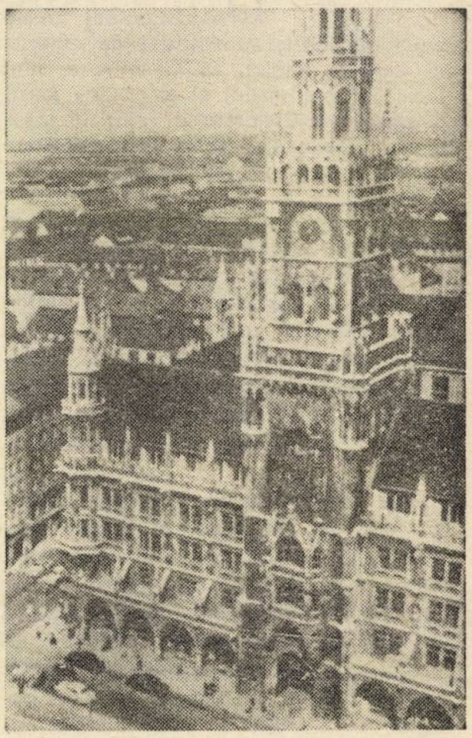

München

italieni veniți să lucreze în R. F. Germană. După-amiază, ajungem în Freiburg — orașul în care a trăit o vreme Erasm din Rotterdam. Străjuit, dintr-o parte, de culmile Schlossberg și Schaumisland ale Munților Pădurea Neagră, iar din cealaltă de Vosgi, orașul e dominat de turnul gotic — filigran în piatră — al celebrei sale catedrale. Sub bombardamentele din noiembrie 1944, acest oraș, vechi de 850 de ani, a fost transformat, în proporție de 70 la sută, în ruine. Fala orașului e universitatea „Albert-Ludwig" — una dintre cele mai vechi, creată în 1457.

Seara, sîntem primiți de rectorul universității, profesorul Mitschelich. Discuția

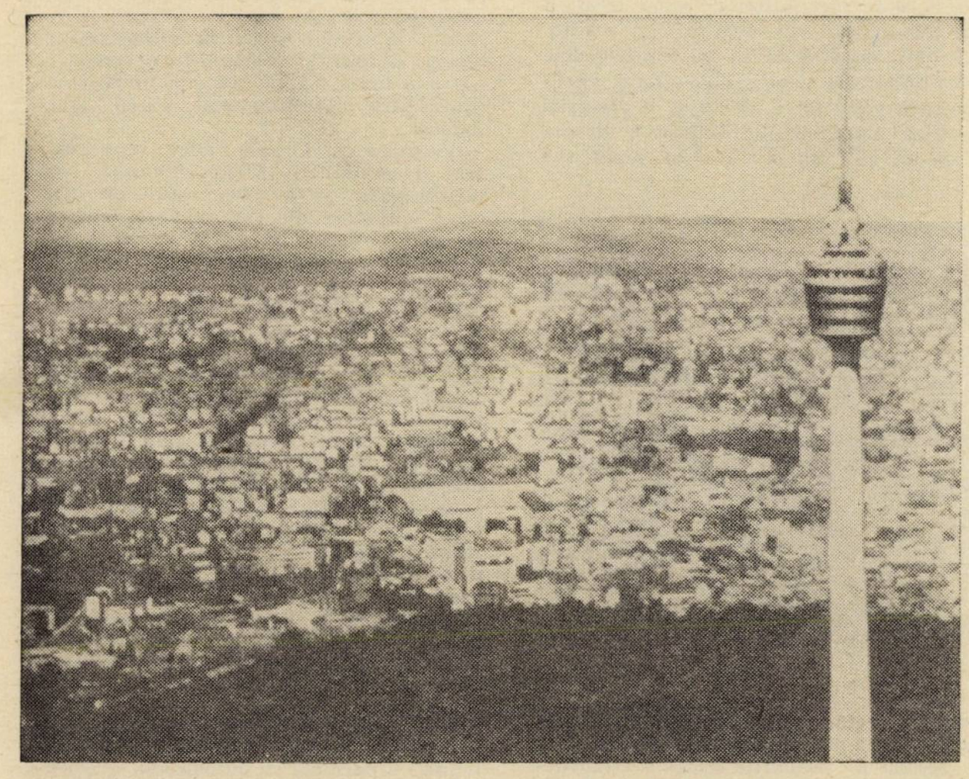

Stuttgart

e cuprinzătoare. Profesorul manifestă un viu interes pentru organizarea și structura învățămîntului din țara noastră; de asemenea, își exprimă dorința de a contribui la stabilirea de contacte între studenții și cadrele didactice din cele două țări. „Privesc cu admirație dezvoltarea economiei și culturii în Romînia, după cel de-al doilea război mondial" — mărturisește profesorul, în încheiere.

Spre deosebire de alte centre, în care universitățile se închid după orele 20, în Freiburg, după încetarea cursurilor, începe, de fapt, o „a doua viață" a universității. Încep pasionante dezbateri pe diferite teme științifice, literare etc. Martori la o astfel de dezbatere — ca oaspeți ai unui grup numeros de studenți — devenim imediat centrul atenției. Celelalte teme sînt părăsite. Ore în șir, pînă spre miezul nopții, ni se pun întrebări cu privire la învățămîntul mediu și superior din R.P.R., cu privire la viața și munca studenților noștri. Nu de puține ori, în cursul discuției, colegii vestgermani și-au exprimat satisfacția pentru evoluția relațiilor comerciale dintre țările noastre, au formulat propuneri privind înmulțirea contactelor, a schimbului de informații dintre tineretul universitar din R.F.G. și R.P.R., pentru o cunoaștere reciprocă mai bună, pentru întărirea relațiilor de prietenie. Ne despărțim cu calde strîngeri de mîini.

Din nou la drum. Traversăm o regiune viticolă și — la invitația gazdelor — poposim în orașul Breisach, pe malul Rinului, la frontiera cu Franța. Admirăm frescele catedralei, lucrate de Schongauer, întîrziem la zidurile cetății orașului și privim, dincolo de brîul de ape al Rinului, peisajul Alsaciei franceze. Mai departe, de-a lungul drumului, oprim o clipă în Achkarren, sat cu peste 800 locuitori, cu o școală primară de 8 clase (trei învățători și aproape 130 elevi). Străbătînd peisajul fermecător al Munților Pădurea Neagră, după un popas de o oră la izvoarele Dunării și altul la lacul vulcanic Titisse (situat la 900 m altitudine), coborîm prin culoarul ca de labirint al Văii Neckarr-ului.

Seara s-a lăsat fără veste. Întunericul e îngroșat de o perdea și mai densă de pini și brazi, singurii stăpîni ai priveliștii. Pe neașteptate, la ieșirea dintr-o depresiune, un roi de lumini, ca un foc de artificii nemișcat peste coline: Tübingen.

Oraș universitar în sensul cel mai complet al cuvîntului. Din cei aproape 50 000 de locuitori, peste 10 000 sînt studenții universității „Karl-Eberhard", întemeiată în secolul al XV-lea. Pe străzile în pantă ale orașului, se văd edificii pitorești cu acoperișuri din linii frînte, închipuind un lanț de trunchiuri; multe dintre ele sînt clădiri ale universității, săli de curs și de seminarii, clinici, laboratoare. Privelișteа „orașului universitar" e și mai pregnantă văzută de sus, de pe colinele Schnarrenburg, unde întîrziem multă vreme. Nu se vede nici un turn de fabrică. Dominînd casele „orașului vechi", a cărui vîrstă e de 4—5 secole, se ridică impunător și sever castelul Hohentübingen, cu portalul conceput după modelul arcurilor de triumf ale antichității. Mai încolo, renumita catedrală, cu minunatele vitralii cîntate de Goethe. Apa Neckarr-ului sticlește nemișcată, ca o oglindă; șiraguri de gondole se odihnesc, legate de chei. Undeva, între Neckarr și ultimele case ale orașului, ascunsă în umbră, o clădire în stil gotic tîrziu, cu o placă simplă: „Aici a trăit poetul Hölderlin, 1807—1843". Totul pare încremenit — atmosferă de stampă străveche. Dar seara tîrziu, cînd coborîm în oraș, ne întîmpină larma mulțimii studențești. Sute de tineri urcă, gălăgioși, străzile întortocheate ale orașului; un adevărat val uman tălăzuiește spre gară. Pentru cei peste 10 000 de studenți, în Tübingen există doar 6 cămine, a căror capacitate e limitată la 411 locuri. Camerele de închiriat sînt puține și scumpe. Din aceste pricini, majoritatea studenților își găsesc refugiu nocturn în localitățile din împrejurimi, pe o rază de aproape 40 km.

Vizitele de dimineață debutează cu piața orașului (Marktplatz) — locul preferat al întîlnirilor studențești. Ne apropiem de fîntîna lui Neptun, turnată în bronz în secolul al XVII-lea. Izbutim foarte greu să distingem semnificația grupului de statui care personifică anotimpurile. Între fîntînă și noi, interpolîndu-se, maldăre de sticle de bere goale, rămase de la o petrecere studențească. Lipsită de simetrie (totul e strîmb, întortocheat, chiar și asfaltul urmează accidentul terenului), piața e totuși atrăgătoare, are un farmec al ei greu de definit. Ni se spune că posedă și calități acustice cu totul deosebite: aici, pot fi percepute chiar cele mai fine sunete. (Calități care au fost „folosite" pentru prima oară, în vara anului 1945, cînd în piață s-a prezentat „Romeo și Julieta". Balconul Julietei era cel al primăriei — construcție din secolul al XV-lea, renovată, cu fațada împodobită cu picturi; iar Romeo aștepta la fîntînă...). În timp ce vizităm piața, observăm un grup de tineri purtînd pe cap niște tichii de o culoare portocalie. Însoțitorii noștri ne spun că aceștia fac parte din așa-zisele „corporații", organizații studențești cu caracter „cultural-sportiv". Multe din aceste corporații, conduse de „membri bătrîni" (nu o dată foste căpetenii ale mișcării fasciste) duc o activitate reacționară, în spirit revanșard și fascist. Mulți dintre studenții cu care am discutat la Tübingen, ca și în alte părți — chiar și președintele Uniunii Studenților din R. F. Germană — și-au exprimat dezaprobarea față de aceste organizații. În fapt, însă, ele își desfășoară nestingherite activitatea; le-am remarcat peste tot prezența.

Sîntem primiți de profesorul Freiherr von Engelhardt, rectorul universității. Discuția este, ca și la Freiburg, caldă, prietenească. Rectorul manifestă interes față de învățămîntul din țara noastră, se pronunță pentru lărgirea schimburilor de publicații, informații, lucrări științifice cu universitățile din R.P.R. „Cunoaștem încă prea puțin despre știința și arta din țara dv., ne-a spus rectorul. Sîntem bucuroși să facem cît mai mult în această direcție, pentru a ne cunoaște mai bine". Faptele confirmă: un ceas mai tîrziu, vizitînd seminariile de romanistică, întîlnim un tînăr student care a urmat cursurile de vară de la Sinaia. Își amintește cu plăcere timpul petrecut în Romînia, impresiile vii și frumoase pe care le-a cules

cu acest prilej și, însoțit de el, intrăm în biblioteca seminarului. Cărțile în limba română — puține — iar cele existente sînt ediții foarte vechi, incomplete.

Lăsînd în urmă Tübingen — orașul lui Uhland, Kepler și Hölderlin, principalul centru universitar al Șvabiei, — ajungem în aceeași seară la Stuttgart, capitala landului Baden-Würtemberg.

Din Stuttgart plecăm, într-o dimineață, spre Ludwigsburg, oraș cu o populație de 64 000 locuitori, aflat la 15 km depărtare. Este orașul care adăpostește cel mai mare castel în stil baroc din R.F.G., construit între 1707—1733. Tot aici funcționează Institutul pentru studierea crimelor comise de fascism. Procurorul general, profesorul Schüle, ne prezintă o hartă a Europei pe care sînt marcate toate localitățile în care fascismul instalase lagăre de concentrare și exterminare; o hartă cu multe localități, o hartă sinistră, care deșteaptă în memoria celor prezenți imagini dureroase și crude.

Străbătînd zone de vii și păduri, ajungem în satul Schneit — locul de naștere

festă un viu interes pentru învățămîntul medical din țara noastră, se arată impresionat de numărul mare de studenți care studiază medicina la noi, de condițiile de viață și de studiu care le sînt asigurate; totodată își exprimă dorința de a vedea înfăptuite schimburi între studenții și cadrele didactice din cele două țări.

Mai tîrziu, colegii vest-germani ne invită să gustăm celebra bere bavareză. Intrăm în restaurantul „Hofbräuhaus". Se încinge o discuție prietenească, din care nu lipsesc polemicile. Cei din jurul nostru împărtășesc ideea că, indiferent de convingeri politice, filozofice, religioase, studenții țărilor noastre sînt legați prin dorința comună de a trăi într-un climat de pace și prosperitate. Sîntem asaltați de numeroase întrebări privind realitățile țării noastre. Mulți își exprimă deschis admirația pentru dezvoltarea vertiginoasă a Romîniei, ne cer să le deslușim izvorul „miracolului romînesc", despre care au citit nu o dată în presă, ne

sa de către Köln, orașul vecin. Blazonul noului oraș îl constituie marile blocuri de pe Breite Strasse, denumită de locuitori și „Wall-Street-ul Düsseldorfului", deoarece aici se găsesc administrațiile principalelor concerne din Ruhr, clădirile trusturilor bancare și comerciale. Vizităm localul destinat administrației uneia din principalele firme ale concernului „Tyssen"; firma Phönix, producătoare de conducte, dă 10 la sută din întreaga producție a R.F.G., 36 la sută din producția de țevi, construiește cazane pentru reactoare atomice și rafinării. Cele șapte întreprinderi ale firmei și-au concentrat aici, în Düsseldorf, întreaga conducere administrativă, înălțîndu-i un colos paralelipipedic din beton, aluminiu și oțel: 27 etaje, avînd 95 m înălțime. De notat, ca un detaliu pitoresc, faptul că apriga concurență de pe piață se resimte și în sediile diferitelor firme: în apropiere de blocul „Phönix", firma „Mannesmann", avînd o forță economică mai mică, și-a ridicat un bloc-turn mai scund, mai modest...

Discutăm cu domnul Basky, reprezentant al conducerii firmei „Phönix". Ne mărturisește că a citit despre dezvoltarea industriei din țara noastră în anii de după eliberare și salută întărirea relațiilor economice dintre țările noastre. Personal — ne-a declarat — privește cu încredere tratativele comerciale dintre R.P.R. și R.F.G. (care se desfășurau tocmai atunci la Bonn), sperînd că și produsele firmei sale vor ajunge în Romînia.

Vizităm Academia de medicină. Aici învață studenții din secția clinică, după ce primii ani au frecventat alte facultăți din R.F.G. Pentru cei 680 studenți (dintre aceștia, 27 la sută străini, mai ales din Iran și Norvegia) există un cămin cu o capacitate de 100 locuri. Chiria unei camere în oraș atinge 100 mărci, în timp ce, după terminarea facultății, absolvenții care rămîn să lucreze în clinica facultății primesc în primul an 400 mărci pe lună și abia după doi ani vor fi salariați cu 800 mărci în spitalul în care vor lucra.

■

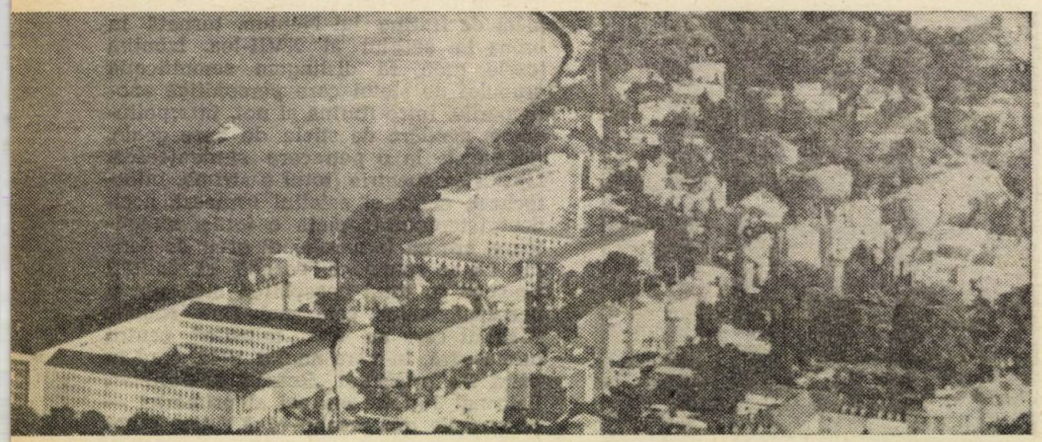

Bonn

al muzicologului Friederich Silcher — și bem, la străvechiul restaurant „Zum Lamm", renumitul vin alb „Sylvaner" și cel roșu, nu mai puțin renumit, „Trollinger".

Sosim în orașul München.

Ne verificăm „pe viu" cunoștințele despre capitala Bavariei. Celebra galerie de pictură cu opere de Dürer, Rembrandt, Rubens, Murillo, Breugel cel Bătrîn; orașul care găzduiește unul din marile muzee tehnice ale lumii; orașul acordului de tristă amintire dintre Daladier, Hitler, Chamberlain.

Sîntem invitați la o masă oferită de primăria orașului. Domnul Fingerle, consilier municipal pentru problemele de învățămînt, se întreține îndelung cu noi, se interesează de organizarea învățămîntului din R.P.R., toastează pentru dezvoltarea relațiilor dintre țările noastre, își exprimă părerea că anii viitori vor duce la întărirea legăturilor de prietenie dintre popoarele noastre. Seara ne întîlnim cu profesorul Gerhardt Weber, rectorul Universității din München. Își exprimă bucuria de a întîlni, pentru prima oară, reprezentanți ai studenților romîni, manisolicită materiale informative, se interesează cum pot vizita țara noastră.

Așezat pe tărmurile Isarului, Münchenul se detașează de celelalte orașe din R.F.G., printr-o anume personalitate aparte creată de stilul greoi, dar nu lipsit de farmec, al bazilicilor, de piețele largi care pun în chenar construcții străvechi neatinse de arhitectura modernă, cu fîntîni care sînt opere de înaltă măiestrie arhitectonică și decorativă. Centru universitar cu aproape 33 500 studenți, Münchenul are o activitate culturală intensă.

De la München, timp de nouă ore, călătorim spre Düsseldorf, străbătînd una dintre cele mai industrializate regiuni ale țării. Coșurile fabricilor, furnalelor, culoarea închisă a clădirilor devin dominantele peisajului.

Vizităm primăria veche (secolul al XVI-lea) care constituie și astăzi „centrul natural" al orașului. („Centrul fizic" s-a deplasat prin apariția noilor cartiere). Ceea ce vedem nu e decît construcția restaurată a pieței centrale, distrusă în timpul celui de-al doilea război mondial. În fața primăriei vechi, statuia lui Jan Wellem (Johann Wilhelm II), operă a lui Gabriel de Grupello considerată una dintre cele mai reușite statui ecvestre ale barocului. În fața primăriei noi, blazonul orașului: un leu urcat pe un soclu cilindric de piatră. Dar acesta e blazonul orașului de ieri, asfixiat în dezvoltarea

În drum spre Bonn, după ce calea ferată — paralelă cu autostrada — trece Rinul peste un pod metalic din grinzi, cu zăbrele, poposim la Köln. Lîngă gară, silueta celebrei catedrale, cea mai frumoasă și mai mare construcție gotică a țării, cu turnurile sale înalte de 160 de metri. Anii, dar mai ales vecinătatea gării, ca și fumul uzinelor, au înnegrit puternic zidurile exterioare.

Bonnul — aidoma orașelor mijlocii de provincie — nu dă de loc impresia unei capitale. Vilele și palatele au fost transformate în sedii de ambasade și ministere. Puține construcții noi, moderne. O excepție: „Bundeshaus" („Casa parlamentului"), așezată pe malul Rinului. Vizităm universitatea — clădire veche, de două etaje, dezvoltată mult pe orizontală, alcătuind una din laturile parcului orășenesc. În fața universității — covoare de flori puse în locul unde au fost uciși, cu 20 de ani în urmă, luptători antifasciști. În fața Poștei orașului, un monument închinat lui Beethoven. Vizităm casa în care s-a născut acest titan al muzicii. Camera în care a văzut lumina zilei, o încăpere de o uimitoare simplitate ca decor, a ars acum cîțiva ani, dar a fost renovată.

Cu aceasta am ajuns la capătul itinerarului nostru Frankfurt-Bonn.

Ștefan ANDREI

Conferința latino-americană de lingvistică și filologie

REVENIT de cîteva zile acasă, sînt solicitat să înfățișez cititorului „LUMII" impresii dintr-o călătorie în Chile, Brazilia, Uruguay, călătorie care a durat cinci săptămîni și în care numai numărul kilometrilor parcurși cu avionul trece de 35 000. Las la o parte pitorescul peisajului din țările vizitate, las la o parte extrem de interesantele tradiții și obiceiuri întîlnite la popoarele al căror oaspete am fost, las la o parte frumoasele realizări întîlnite în multe din acele locuri. Voi stărui în rîndurile ce urmează asupra scopului principal al călătoriei mele, care a fost participarea la prima reuniune a Asociației de lingvistică și filologie din America Latină, organizată în stațiunea balneară chiliană Viña del Mar de lîngă marele port Valparaiso, pe coasta Oceanului Pacific, la o depărtare de aproximativ 150 de km spre nord-vest de Santiago, capitala țării.

Ideea înființării unei Asociații de studii latino-americane a fost formulată — după cum mi-au spus gazdele — la al IX-lea Congres de lingvistică ținut acum doi ani la Cambridge, în Statele Unite ale Americii.

De fapt, deși reuniunea la care am fost invitat a fost concepută de ALFAL (Asociație de lingvistică și filologie din America Latină), organizatorii propriu-ziși au fost colegii de la Universitatea din Chile.

La conferință au participat aproximativ 50 de specialiști, marea majoritate — cum era de așteptat — din America Latină. Au fost reprezentate toate țările Americii de Sud, iar din America Centrală numai Republica Panama.

Din Europa, în afară de mine, au luat parte trei profesori spanioli (Manuel Alvar, A. Badia Margarit și Criado de Val), iar din Statele Unite șase specialiști în domeniul lingvisticii și filologiei latino-americane.

Colocviul propriu-zis a durat șase zile, timp în care s-au prezentat mai multe rapoarte. Amintesc cele două rapoarte principale: „Starea actuală a studiilor de lingvistică și filologie în Chile" (prof. Ambrosio Rabanales, vicepreședinte al Comitetului de organizare) și „Dezvoltarea lingvisticii și filologiei în America Latină" (prof. José Pedro Rona, de la Universitatea din Montevideo).

Au fost prezentate, de asemenea, mai multe comunicări.

Eu însumi am făcut o modestă comunicare (în elaborarea căreia am fost ajutat de tovarășul Paul Alex. Georgescu) cu privire la cunoașterea literaturii latino-americane în țara noastră. Ecoul pe care l-a avut în rîndurile participanților această comunicare poate fi judecat după următorul fapt: profesorul Justino Cornejo de la Universitatea din Guayaquil (Ecuador) a propus o moțiune pe care o reproduc mai jos:

„Prima reuniune latino-americană de lingvistică și filologie, după ce a ascultat cu un foarte viu interes lucrarea intitulată «Literatura Americii Latine în Romînia» a prof. Iorgu Iordan, hotărăște și recomandă Asociației căutarea și folosirea mijloacelor celor mai potrivite spre a stabili legături puternice și statornice între Romînia și popoarele latino-americane, pentru ca într-o măsură egală cu aceea în care se studiază în Romînia limba și literatura latino-americană să se studieze aici limba și literatura română ca mijloc efectiv de a contribui la unitatea spirituală și culturală care trebuie să existe totdeauna între națiuni care au avut o origine lingvistică comună".

Moțiunea a fost adoptată în unanimitate prin puternice aplauze ale întregii asistențe, care nu era alcătuită numai din participanții propriu-ziși la Conferință.

Ar mai fi poate de spus că am întîlnit atît în Chile, cît și în celelalte țări vizitate de mine (Brazilia și Uruguay) cîțiva dintre specialiștii care ne-au vizitat țara sau au participat la cursurile de vară de la Sinaia și al căror interes pentru Romînia a rămas neștirbit.

În timpul vizitei mele în Brazilia, am avut întrevederi deosebit de plăcute cu o seamă de confrați din această țară, atît la Rio de Janeiro cît și la Brasilia, noua capitală a acestei țări. Facultatea de Filozofie și Litere din Goiania mi-a înmînat, cu rugămintea de a-l transmite Facultății de Filologie din București, un mesaj în care se exprimă urări de prosperitate și de progres facultății noastre și se manifestă totodată dorința unei cooperări spre binele culturii și emulației științifice.

În sfîrșit, la Montevideo numeroase întîlniri, unele dintre ele cu vechi cunoscuți, altele cu oameni noi. Toți la fel de prietenoși și ospitalieri. Pe lîngă vizitele făcute la instituțiile de cultură din Montevideo (printre acestea, Comisia Națională pentru U.N.E.S.C.O.), am ținut aci două conferințe și am vorbit despre lingvistica românească la televiziune.

Cam acestea ar fi de spus, într-o succintă relatare, despre aspectul principal al călătoriei în America Latină.

Acad. prof. **Iorgu IORDAN**
vicepreședinte al Academiei Republicii Populare Romîne

D-na Contreras, acad. prof. Iorgu Iordan, profesorii Alvar și Contreras (Universitatea Concepción-Chile), într-o excursie la Limache

documentar

sindicatele africane pe calea unității

La 24 februarie s-a întrunit la Alger o comisie însărcinată de cele două centrale sindicale din Africa cu pregătirea Congresului unității sindicale continentale.

Demonstrație de 1 Mai în capitala Republicii Mali, Bamako

ÎN MIȘCAREA de eliberare națională a popoarelor africane, clasei muncitoare îi revine un rol din ce în ce mai important, pe măsura creșterii sale numerice și a gradului ei de conștiință și de organizare. Față de o populație de 272 milioane numărul muncitorilor africani se ridică doar la circa 15 milioane, dar — prin poziția, aspirațiile și acțiunile lor hotărîte împotriva colonialismului și neocolonialismului, a exploatării — ei se situează în primele rînduri ale luptei pentru independența și prosperitatea țărilor africane.

Ponderea relativ redusă a muncitorilor în economia africană își are cauza în politica dusă decenii de-a rîndul de puterile coloniale pe acest continent. Pe de o parte, exploatarea nelimitată a populației băștinașe și jefuirea fără milă a bogățiilor naturale ale solului și subsolului african, pe de altă parte, frînarea deliberată a dezvoltării industriei autohtone — acestea au fost cele două fațete ale așa-zisei „misiuni civilizatoare" a colonialiștilor. Principalele investiții au fost dirijate în industria extractivă, plantații, căi și mijloace de transport, iar puținele fabrici (în special din industria ușoară) existente în unele țări — Nigeria, Congo (Leopoldville), Congo (Brazzaville), Angola, Ghana, Algeria, Maroc — nu schimbă caracteristica tabloului de ansamblu. Spre exemplificare, numai circa 8—9 la sută din producția industriei extractive rămînea pe continent, restul fiind prelucrată în metropole. Starea de lucruri actuală este de așa natură încît continentul african — unul din cele mai bogate continente de pe pămînt, cu uriașe resurse naturale — se găsește azi la un nivel scăzut de dezvoltare economică.

În aceste condiții, clasa muncitoare s-a dezvoltat încet, inegal, sporadic și în funcție de nivelul economic al fiecărei țări în parte. Proletariatul african care a apărut la începutul secolului nostru s-a dezvoltat în perioada dintre cele două războaie mondiale și, mai ales, în ultimele două decenii. În anii 1938—1960, numărul muncitorilor africani a sporit în Congo (Leopoldville) cu aproape 700 000, în Angola cu circa 500 000, în Nigeria cu 430 000, în Republica Sud-Africană cu 1 500 000. S-au întărit rîndurile proletariatului din Algeria, Tunisia și Maroc.

Creșterii numerice a proletariatului african în această perioadă îi corespunde și o creștere a gradului său de conștiință de clasă, a capacității sale de organizare. Caracteristic pentru clasa muncitoare din Africa este dezvoltarea sa în strînsă legătură cu țărănimea. Caracterul sezonier al multor lucrări (construcții de șosele, căi de acces, plantații, exploatări forestiere etc.) a făcut ca în Africa să existe — în măsură mai mare decît în alte continente — o fluctuație permanentă a muncitorilor, o migrație necontenită de la sat către oraș și de la oraș către sat. Circulația mîinii de lucru are ca efect și circulația ideilor, răspîndirea în mijlocul masei țărănești a învățămintelor trase de muncitorul venit de la oraș despre stăpîn și exploatare, despre asupritorul străin și cel autohton. Astfel, țărănimea africană, impusă la dări ridicate de colonizatori — cu dublul scop de a o sărăci și de a o sili astfel să se angajeze pe plantațiile străinilor și în întreprinderile lor — participă deseori la acțiunile desfășurate de muncitorii de la oraș și de pe plantații. Numărul muncitorilor agricoli se cifrează azi la 4—5 milioane.

În structura socială a Africii, clasa muncitoare este clasa cu cele mai însemnate potențe de luptă pentru progres social, clasa cea mai organizată. Creșterea gradului său de organizare se manifestă în mod grăitor în dezvoltarea mișcării sindicale. Primele organizații sindicale ale muncitorilor africani au apărut în perioada primului război mon-

dial. În 1920 a fost creat Sindicatul lucrătorilor din industrie și comerț din Uniunea Sud-Africană. În anii următori apar sindicate în Algeria, Tunisia, apoi, mai tîrziu, în unele din coloniile britanice. Pînă la al doilea război mondial existau însă puține organizații sindicale și influența lor era destul de restrînsă.

Formarea sistemului mondial al socialismului și influența lui crescîndă asupra dezvoltării societății contemporane au favorizat creșterea conștiinței de clasă a proletariatului african.

În acțiunile de masă pentru independență națională, democrație și progres social, crește rolul partidelor comuniste și muncitorești. Sporirea numărului de membri ai acestor partide dovedește popularitatea și influența crescîndă a ideilor socialismului în rîndurile popoarelor care luptă pentru eliberare națională și socială.

Un rol important au în această luptă sindicatele oamenilor muncii. Ultimele două decenii sînt marcate printr-un puternic avînt al mișcării sindicale africane. Iau naștere organizații sindicale în Kenya, Tanganika, Camerun, în țările din sud-estul Africii, se trece de la organizații locale la centrale naționale cu cadre mai experimentate, se organizează acțiuni de masă împotriva colonialiștilor, a exploatatorilor. Multe din aceste sindicate se afiliază la Federația Sindicală Mondială.

Ponderea proletariatului în lupta anticolonialistă a crescut an de an. Grevele și demonstrațiile muncitorilor industriali și agricoli din Nigeria, Rhodesia de nord, Tanganika, Kenya, ca și din alte țări africane, au dat un impuls puternic acțiunilor de masă pentru independență.

În țările care și-au dobîndit independența politică, clasa muncitoare este în primele rînduri ale luptei pentru îngrădirea și eliminarea influenței neocolonialiste a monopolurilor, pentru naționalizarea companiilor străine, pentru înfăptuirea unor măsuri democratice, progresiste.

În scopul de a anihila influența sindicatelor progresiste, puterile coloniale au luat măsuri pentru constituirea unor sindicate controlate de autorități, dirijate pe linia colaborării de clasă. În acest fel, paralel cu apariția unor sindicate progresiste, apar sindicate cu conduceri oportuniste. Mai multe sindicate cu asemenea orientare se afiliază la Confederația Internațională a Sindicatelor Libere (C.I.S.L.) sau la Confederația Internațională a Sindicatelor Creștine (C.I.S.C.).

În pofida manevrelor scizioniste, unul din fenomenele principale care au loc în sînul sindicatelor din Africa este tendința tot mai accentuată spre unitatea lor pe plan național și continental.

Dorința de unitate a muncitorilor africani duce la constituirea unor centrale regionale, cuprinzînd sindicate din mai multe țări. În 1949 este constituit *Congresul sindicatelor din Africa de est* (Kenya, Uganda, Tanganika), dar în anii următori el se destramă în urma represiunilor colonialiste și a manevrelor puse la cale de elemente scizioniste. Mai tîrziu ia ființă *Confederația Africană a Muncitorilor Creștini*, iar în 1956 *Confederația Generală a Muncitorilor din Africa*, care, împreună cu alte organizații sindicale naționale și de ramură, se unesc, în 1957, în cadrul *Uniunii Generale a Muncitorilor Africani* (U.G.T.A.N.).

În această uniune s-au încadrat sindicatele din Mali, Niger, Guineea, Coasta de Fildeș, Dahomey, Camerun și din alte țări.

Dezvoltarea tendinței de unificare a mișcării sindicale africane alarmează însă pe colonialiști. Sînt puse în mișcare mijloacele cele mai diverse pentru a împiedica unitatea proletariatului african. Rolul principal în scindarea mișcării sindicale africane este atribuit conducătorilor de dreapta ai C.I.S.L., care se opun constituirii de sindicate unice, promovează discriminarea și favorizează fărîmițarea organizațiilor sindicale. Datorită acestei politici, în Africa s-au menținut o mulțime de sindicate de diferite tendințe și apartenențe.

Totuși, interesele comune ale muncitorilor africani au dus la accentuarea tendinței spre unitate. Sindicatele progresiste — și în primul rînd cele afiliate la Federația Sindicală Mondială — promovînd principiile internaționalismului proletar, au militat și militează cu consecvență pentru lichidarea sciziunii, pentru relații de colaborare între toate organizațiile sindicale africane și mișcarea sindicală internațională. Asemenea legături întrețin și sindicatele din R. P. Romînă cu organizații din Guineea, Ghana, Mali, Algeria, Maroc, Nigeria, Congo (Leopoldville), Zanzibar și din alte țări africane.

Militanții progresiști ai sindicatelor africane, animați de ideea nobilă a unirii eforturilor tuturor oamenilor muncii în lupta împotriva colonialismului, au constituit, în 1959, un Comitet de pregătire în vederea formării unei centrale africane unice în care să intre toate organizațiile sindicale, indiferent de apartenența lor internațională sau de tendințele lor. Activitatea acestui comitet s-a lovit însă de opoziția adversarilor unității muncitorești. Congresul care trebuia să ducă la constituirea noii centrale sindicale africane a trebuit să fie amînat doi ani la rînd.

În ciuda tuturor piedicilor, între 25 și 29 mai 1961 a avut loc, la Casablanca, Congresul constitutiv, la lucrările căruia au participat delegați ai 35 de organizații sindicale naționale. Congresul s-a încheiat cu hotărîrea de înființare a *Uniunii Sindicale Pan-africane*, avînd ca principal obiectiv realizarea unității de acțiune a sindicatelor și a oamenilor muncii din toate țările Africii în lupta pentru independență, pentru progres economic și social.

În lunile care au urmat după congres, adversarii unității și-au intensificat acțiunile împotriva noii organizații. Aceste acțiuni au dus la convocarea unei noi conferințe sindicale, la Dakar, în ianuarie 1962. Din inspirația conducerii C.I.S.L., la Dakar a fost creată o nouă centrală continentală — *Confederația Sindicală Africană*. În acest fel, mișcarea sindicală africană a fost divizată, ceea ce corespundea intereselor acelor forțe care, timp de decenii, s-au străduit din răsputeri să mențină clasa muncitoare africană scindată și neorganizată. Calificînd acțiunea întreprinsă la Dakar în 1962, ziarul *L'Avangarde*, organ al Uniunii Marocane a Muncii, arăta că formarea Confederației Sindicale Africane „nu corespunde unei necesități africane și își poate găsi justificarea numai în voința puterilor imperialiste de a adînci exploatarea popoarelor de pe acest continent".

Evoluția ulterioară a demonstrat însă că încercările de a împiedica unirea proletariatului african în cadrul unei singure centrale continentale sindicale se lovesc de împotrivirea maselor de oameni ai muncii. Sub presiunea acestora, liderii Confederației Sindicale Africane au fost nevoiți să recunoască faptul că menținerea paralelă a două centrale continentale nu este în interesul muncitorilor africani. În luna octombrie 1963 a avut loc la Dakar ședința comună a Secretariatelor celor două centrale sindicale continentale — *Uniunea Sindicală Pan-africană* și *Confederația Sindicală Africană*. Un rol important în organizarea acestei întîlniri l-au jucat sindicatele din Maroc, Ghana, Mali și Algeria. Comunicatul dat publicității la încheierea tratativelor a constituit o lovitură pentru cercurile potrivnice unității clasei muncitoare africane. În comunicat se arăta că reprezentanții celor două organizații au căzut de acord să constituie o nouă organizație sindicală africană *unitară și democratică*, care să acționeze pentru intensificarea luptei popoarelor din Africa în vederea decolonizării ei definitive și cuceririi unei adevărate democrații.

Totodată, pentru a facilita unificarea tuturor organizațiilor sindicale de pe continentul african, întîlnirea de la Dakar din 1963 a cerut ca sindicatele din Africa să se dezafilieze de la centralele sindicale internaționale — Federația Sindicală Mondială, Confederația Internațională a Sindicatelor Libere și Confederația Internațională a Sindicatelor Creștine.

Federația Sindicală Mondială a "considerat întotdeauna că realizarea unității mișcării sindicale africane pe plan continental este elementul de bază care poate asigura succesul contribuției sindicatelor la lupta pentru lichidarea deplină a colonialismului și a urmărilor sale pe acest continent. Pe de altă parte, liderii progresiști ai sindicatelor africane — care, militînd pentru unitatea sindicală continentală, sînt de părere că realizarea ei e înlesnită în condițiile dezafilierii sindicatelor din Africa de la centralele internaționale — văd în aceasta nu o izolare față de mișcarea sindicală internațională, ci doar o etapă în dezvoltarea sindicatelor africane. „Organizarea oamenilor muncii africani într-un organism independent, spunea secretarul Confederației Muncii din Camerun la cel de-al V-lea Congres Sindical Mondial, nu înseamnă de loc și nu va însemna niciodată ruperea legăturilor internaționaliste între proletarii din Africa și cei din alte țări".

■

Înțelegerea survenită la întîlnirea de la Dakar, în 1963, reprezintă concretizarea unui șir neîntrerupt de eforturi și sacrificii ale militanților progresiști, care au înțeles că dezbinarea celor ce muncesc este calul troian al colonialismului și neocolonialismului. Dacă toți cei care au semnat în 1963 acordul de la Dakar își vor îndeplini angajamentul și vor respecta interesele reale ale celor ce muncesc, se va putea ajunge la înființarea unei organizații sindicale panafricane puternice, capabile să se opună cu succes colonialiștilor și să deschidă calea comună pe care să pășească toți oamenii muncii africani în lupta pentru transformări economice și sociale progresiste.

Ion TICĂRĂU

itinerar coreean

SUB aripa avionului, pămîntul coreean apare ca o plajă nesfîrşită. Zăpada care şi-a aşternut stratul subţire peste orezării, prăfuită, are culoarea şi strălucirea estompată a nisipului. Nenumărate coline, rotunde, cultivate în terase, par nişte scoici uitate pe litoral de o mare de mult retrasă. Imaginea dispare însă repede ca o părere, zborul de rachetă al argintiului TU-104 nelăsîndu-ne timp pentru contemplaţii. Contactul cu pămîntul, abia simţit, se prelungeşte într-o lungă rulare pe pista de beton şi, după cîteva minute, surprinşi nepregătiţi, aşa cum se întîmplă de obicei după un drum foarte lung, constatăm că am ajuns la capătul călătoriei. Plecasem în turneu cu ansamblul folcloric bucureştean „Perniţa" şi, tinereşte, artiştii au prins să aplaude voioşi, o dată cu aterizarea ; se manifesta astfel bucuria începutului de turneu în Asia. Iar ecoul acestui entuziasm răsuna pe aeroport, unde zeci de prieteni coreeni, îndeosebi artişti, ne întîmpinau cu flori, cu zîmbete, cu aplauze.

■

O oră după aceea, urcam etajele elegantului hotel „Phenian", din capitala R.P.D. Coreene. Femei îmbrăcate în lungi fuste albastre, cu bluze albe şi bonete, lăsînd pentru o clipă ziarul — absolut toate citeau — ne-au înmînat tăcute, cu un zîmbet vag, aproape numai al ochilor, cheile. Şi, după cîteva clipe, aşa cum fac toţi călătorii, ne îndreptăm repede spre ferestre, să privim pentru întîia oară oraşul.

Pe sub un pod ca o dantelă, cu un capăt pierzîndu-se în aburul dimineţii, Tedonganul — marele fluviu care traversează oraşul — se ducea fără grabă să-şi verse apele în albia primitoare a Mării Galbene, aducîndu-i ofrandă mici sloiuri de gheaţă. Negre, ascuţite şi subţiri, cîteva bărci pescăreşti reuşeau, prin nu ştiu ce minune, să stea cu totul nemişcate, deşi pescarii nu mînuiau nici o vîslă. Unii dintre ei înfăşurau, pe un trident ciudat, aţa undiţei, la capătul căreia se zbătea peştele prins. Pe faleza din piatră albă treceau femei purtînd pe cap coşuri mari cu peşte, amestecîndu-se, cu paşi uşori, printre tinerii care se plimbau, sfidînd gerul. Uneori, păşeau domol bărbaţi mai în vîrstă, în costume albe, cu pantaloni foarte largi şi apretaţi, legaţi la glezne, purtînd în picioare, ca şi femeile, acele delicate *comusine* — pantofi mici, din cauciuc alb, cu vîrfurile ridicate în sus. Alături de ei treceau, din cînd în cînd, femei purtîndu-şi copiii în spate, înfăşuraţi în pleduri groase, intens colorate : mica povară, cu ochi mari, negri, privea impasibilă lumea.

Viteza Phenianului

Adevăratul oraş se înfăţişează însă mai spre dreapta, acolo unde bulevardul central se întretaie cu bulevardul Armatei poporului. Aveam în faţă deschiderea largă, asfaltată, a două artere marcate, de o parte şi de alta, de blocuri locuite şi de edificii publice moderne, construite din elemente tipice secolului nostru : beton şi sticlă. Circulau intens troleibuze de fabricaţie coreeană ; autobuzele erau aşteptate în staţii, într-o ordine şi tăcere deplină, de oameni care citeau. Imaginea aceasta, a cetăţenilor de diferite vîrste, citind chiar în situaţii neobişnuite, aveam s-o reîntîlnesc pretutindeni în Coreea de nord. Şi la teatru, în serile cînd ansamblul nostru îşi prezenta spectacolele, pînă la primul sunet al gongului, oamenii citeau.

În aceeaşi zi am făcut cunoştinţă şi cu bucătăria coreeană. Navigînd, la început cu prudenţă, printre cel puţin 15 feluri, frumos aşezate şi ornamentate, n-am ştiut cu ce să începem. Preparatele gastronomice coreene au toate culorile cîmpului, realizînd o armonie delicată. Cu atît mai mult rămîi surprins constatînd că sînt foarte condimentate. Ele ţin însă bună tovărăşie vestitei băuturi „rădăcina vieţii", a cărei tărie am preţuit-o, urmînd să-i fiu recunoscător mai tîrziu pentru efectele sale, pe care ni le-au anunţat, cu toată seriozitatea, tinerii prieteni coreeni aflaţi cu noi la masă : cine bea această licoare a pămîntului trăieşte 100 de ani !

...Poate că tot de la fereastra mea, un ziarist european, care a stat la Phenian opt zile, a fotografiat la sosire un bloc în construcţie alături de hotel ; abia se înălţa parterul. În ultima zi, reporterul a declanşat cu mare surprindere aparatul, prinzînd pe peliculă imaginea unei clădiri de şase etaje, aflată în finisare. „Viteza Phenianului", termen lansat de constructorii săi, a uimit pe toţi vizitatorii capitalei coreene. Teatrul Mare, cu cei peste 30 000 m.p. suprafaţă construită, cu 2 000 locuri, cu foaiere largi, cu o scenă imensă şi perfect utilată, n-a cerut decît un an de muncă. Marele magazin universal al oraşului, cu mai multe etaje, a fost terminat în 57 de zile. Podul Okryukyo, de pe fluviul Tedongan, într-un singur an. Apoi, restaurantul Okryukvan, cu o capacitate de 2 000 de oaspeţi, avîntata statuie Celima, Muzeul revoluţiei, Muzeul de artă, Expoziţia industrial-agricolă, Stadionul Moranbon cu 70 000 de locuri, Palatul copiilor şi multe alte edificii construite în stil monumental, vaste bulevarde, parcuri, monumente şi zeci de mii de apartamente — toate acestea sînt roadele „vitezei Phenianului", care a mobilizat toate forţele oraşului pentru reconstrucţia capitalei martire. Ars de napalm, sfîrtecat de bombe, Phenianul a terminat războiul pustiitor cu o singură casă întreagă : un magazin, rămas şi astăzi printre marile construcţii ale oraşului, ca amintire a vechiului Phenian. S-a scris mult despre urmările războiului încheiat în 1953. În

deceniul care a trecut, cetățenii Phenianului au reușit să șteargă de pe fața orașului orice urmă a dezastrului.

Astăzi, între străvechile porți ale orașului trăiește un oraș modern, socialist, în întregime nou. Doar undeva, departe, văzute de pe colina Moranbon, se mai zăresc cîteva case vechi, mici, cu acoperișul răsfrînt, construite imediat după încetarea războiului pentru ca oamenii să nu rămînă sub cerul liber. Dar în spatele lor înaintează masiv, puternic, zeci de construcții mari, ridicate din panouri prefabricate. Macarale gigantice arată cu brațul lor lung drumul spre întinderile viitoare ale marelui oraș.

La Marea Japoniei

Marea Japoniei e uneori verde, alteori cenușie, întotdeauna calmă. Un golf străjuit de insule muntoase a permis aici ridicarea unei așezări omenești, veche de o mie de ani, care astăzi poartă numele de Vonsan — portul din munte. Plaja întinsă, pustie acum în iarnă, are un nisip fin, și el cenușiu, pe care se odihnesc în așteptarea primăverii bărcile pescărești. Cîteva umbrele de soare schițează imaginea verii trecute... În aer plutește mirosul aspru, tare, al mării. Singurele care nu țin seama de frig sînt cîteva pîlcuri de rațe negre, plimbîndu-se agale pe apa liniștită. O alee străjuită discret de mărunți pini asiatici duce spre un parc în care vin să se joace copiii... Cîteva vile și un mare hotel subliniază caracterul balnear al localității. În depărtare, se zărește piața centrală a Vonsanului, de unde pornesc, ca niște raze, artere largi, asfaltate. Una dintre ele duce pînă la o culme pe care se înalță un vechi templu budist.

Istoria ultimului deceniu a acestui oraș-port repetă istoria Phenianului. Aceeași imagine, în întregime nouă: blocuri moderne, balcoane colorate, edificii impunătoare. 36 de ani, cît a stat sub stăpînirea Japoniei, orașul n-a avut decît trei clădiri cu etaj. Și acelea au fost distruse în război. Astăzi, Vonsanul este orașul marilor construcții navale, al uzinelor de vagoane, al fabricilor de stofe, materiale plastice, al industriei alimentare. Pentru 160 000 de locuitori, există șase institute de învățămînt superior, un ansamblu de operă, un teatru de dramă.

„Perinița" este primul ansamblu romînesc care poposește aici, la Vonsan. Coreenii, obișnuiți cu pasul hieratic al dansatoarelor, cu gestul delicat și expresiv al mîinilor, privesc parcă fascinați rapiditatea mișcării dansatorilor noștri, vioiciunea și energia pașilor, tresar în ritmul drăcesc al călușarilor și aplaudă frenetic. La sfîrșit, pe scenă, flutură cele 24 de batiste ale „Periniței", în semn de rămas bun. În sală, oamenii, în picioare, nu contenesc să aplaude. Primul contact între arta romînească și muncitorii de pe malul Pacificului a fost un moment emoționant, întîlnire între prieteni.

Munții care produc haine

...Pe aici, vremea e mai blîndă și, de o parte și de alta a șoselei, se întind lanuri de orez și gaolean. Abia se mai zărea pavilionul Kucengak de pe colina Parlensan ce domină orașul Hamhîn. Aveam de parcurs doar 20 de kilometri pînă la Hînam, unul din cele mai mari centre industriale coreene. Priveam fascinat pămîntul acesta roșu, trist, cînd deodată am zărit în ceața depărtărilor crestele munților, desenînd pe sticla cerului un grafic bizar. Dacă n-aș fi ajuns prin aceste locuri, n-aș fi știut probabil niciodată că din munții aceia coreenii își fac... haine. Aceasta este opera complicată a unui combinat de vinalon (relonul coreean) situat chiar acolo, în inima Hînamului. Calcarul și antracitul — materie primă pentru fibre sintetice! Neavînd petrol în adîncurile pămîntului lor, coreenii și-au îndreptat atenția spre înălțimile de piatră. Savantul Ri Săn Ki s-a gîndit că acești munți ar putea să dea patriei nu numai frumusețe, ci și îmbrăcăminte. Și, după experimentări îndelungate, au fost realizate din calcar și antracit primele produse textile. În anul 1959 a fost construit combinatul de vinalon, cu toate cele 50 de clădiri ale sale. Spartă și măcinată, trecînd prin uimitoare prefaceri structurale, înfăptuite de cele 15 000 de agregate ale combinatului, piatra se transformă pînă la urmă în fibre sintetice. Deocamdată, producția atinge 10 000 tone anual, adică necesarul pentru 75 milioane metri pătrați de țesături.

Combinatul acesta nu este nici cel mai mare, nici cel mai de seamă din vastul peisaj industrial al Hînamului. Pe kilometri întregi se întind clădirile, învăluite în fum, ale marilor uzine de îngrășăminte chimice, apoi fabrica de coloranți, uzina de mașini-unelte, fabrici de policlorură de vinil, carbid, sodă caustică, medicamente.

■

Aici, ca și la Vonsan, ca și la Phenian, am văzut semnele noii vieți care a cuprins întreaga Coree de nord: un pămînt care acum unsprezece ani, răscolit de obuze, pîrjolit de napalm, zăcea îndurerat și mut — pulsează astăzi în ritmul constructiv al unei vieți noi.

S. CONSTANTINESCU

Teatrul Mare din Phenian

Allan Kaprow
— „environment"-ul
„Big nothing" (marele nimic) :
îngrămădire haotică
de
lăzi de ambalaj,
rupte şi murdare,
ca o
imagine „realistă"
a locurilor virane
din
marile oraşe americane

CE ESTE „NEW REALISM"-UL?

Claes Oldenburg
— „happening"-ul
„Gayety"
(veselie) :
acţiune frenetică
a
unor tineri,
pe un coridor întunecat

WORRINGER, unul dintre esteticienii pe care abstracţioniştii îl preţuiesc ca pe un precursor, observa că alungarea realităţii din artă este „semnul inaptitudinii unor epoci de a se adapta realului". Marea răspîndire pe care arta abstractă a cunoscut-o în lumea capitalistă, îndeosebi în primii cincisprezece ani ce au urmat celui de al doilea război mondial, se datora, în bună măsură, acestei „inaptitudini", acestei încercări de evaziune...

Dar arta ruptă de realitate este tot atît de repede sortită ofilirii ca şi o plantă ale cărei rădăcini au fost smulse din solul nutritiv. De cîţiva ani încoace, chiar cei mai fervenţi susţinători ai abstracţionismului au început să-şi arate îngrijorarea. Jean Cassou, unul dintre marii preoţi ai „modernismului", psalmodia o îndurerată litanie, anul trecut, pe tema indigenţei acestei arte. Jean Pucelle, un critic entuziast altădată pentru producţiile abstracţioniste, constata încă acum vreo trei ani, într-un articol din revista *La table ronde*, că „pictorul modern suferă de anorexie faţă de realitate şi pictura actuală flămînzeşte pentru a-şi da poftă de mîncare. S-ar putea să asistăm însă în curînd — profetiza el — la o mare foame *(„boulimie")* de realism". Simţind, cu instinctul sigur al omului de afaceri tendinţa „pieţei" artistice, marii colecţionari americani au

început, încă de prin 1962, să vîndă masiv tablourile abstracționiste achiziționate anterior. „Un Robert Lehmann, un Rockefeller, un Huntington-Hlasford, un Daniel-Bright — ne informa atunci un săptămînal francez de specialitate — au vîndut cu sutele pînzele lor abstracte". Iar criticul plastic al revistei *Arts*, Raymond Charmet, spunea : «...Sînt multe șanse pentru ca gloriile contemporane, un Miro, un Dubuffet, să devină ca unele din (gloriile) secolului al XIX-lea, un Delaroche, un Bouguereau, exemplele unei erori monumentate a gustului, fără pereche în toate epocile și la toate popoarele». Iată că în ultimii 3—4 ani, în lumea artistică din S.U.A., din Franța, din Germania federală, a început să se vorbească din ce în ce mai insistent despre apariția unui *„nou realism"*. În 1959, la *Museum of Modern Art* din New York se inaugura o expoziție intitulată „Noi imagini ale omului". *New York Herald Tribune* prezenta această expoziție ca fiind o manifestare a „dezafectării crescînde și a disprețului artiștilor tineri față de arta abstractă, pe care o consideră un *fund de sac* pentru evoluția artei". În 1963, revista italiană *Domus* a publicat, în numerele din februarie și august, două mari articole ale lui Pierre Restany, consacrate acestui „nou realism", care a luat amploare, mai ales la New York, iar în *Les Temps Modernes* din ianuarie 1964 Otto Hahn comentează și el semnificația acestui curent. După Restany, am asista azi la un „flux clocotitor" al realismului în S.U.A. (cu largi ecouri în Europa occidentală). Acest „nou realism" începe să-și contureze trăsături distincte, care tind să-i acorde un loc aparte în noianul de curente ale „modernismului" secolului nostru.

Realizările proeminente ale acestei noi orientări par să fie ceea ce americanii denumesc *„happening"*, adică întîmplare, acțiune fortuită. Ce este acest „happening" ? Allan Kaprow, profesor la Universitatea de stat din New York, care este inițiatorul și teoreticianul mișcării, o definește ca „încarnarea prin acțiune a diferitelor modalități de a exista, într-o situație dată". Cu alte cuvinte, cel ce-și propune să realizeze un „happening" elaborează o temă, care constituie firul central al unei „acțiuni". În această acțiune sînt antrenați mai mulți realizatori, care sînt totodată și spectatorii „operei" ce se desfășoară sub ochii și prin intermediul lor. Fiecare dintre participanți acționează după propria lui inspirație, în cadrul temei date — așa încît autorul „happening"-ului nu știe exact cum se va desfășura „creația" lui, el străduindu-se să-i sugereze doar atmosfera. Așa, de pildă, în 1962, în culisele și în beciurile unui teatru din New York, Kaprow a realizat happeningul intitulat *„A service for the Dead"* (slujba de înmormîntare) : o procesiune barocă în cinstea unei fete decedate, figurată printr-o femeie goală purtată într-o brancardă deasupra capetelor participanților, în mijlocul unui decor alcătuit din vechi butoaie metalice și din cutii de gunoi. Dar în „new-realism" se poate urmări și o a doua categorie de creații : *„environment"*-ul sau, în traducere liberă, *mediul înconjurător, ambianța*. Acest „environment" este o formă, cu pretenții mai rafinate, de „prezență artistică" în realitate. O asemenea operă artistică urmărește să-l facă pe spectator, după cum declară promotorii mișcării — Allan Kaprow, Claes Oldenburg, Jim Dine, George Segal etc. — să se pătrundă de atmosfera reală în mijlocul căreia trăiește, îl ajută să înțeleagă mai bine — după expresia lui Restany — *natura* americană, aceea din orașele superindustrializate, și totodată acea „junk-culture", „cultura deșeurilor", a resturilor, a vechiturilor care îl înconjoară. Un „environment" se prezintă, de pildă, în felul următor : la Galeria Smolin din New York s-au pregătit două încăperi, una mai mare, de trei metri pătrați, și alta mai mică, de doi. Tema elaborată de Kaprow a fost : *„Cuvintele !"* Pereții primei încăperi, orbitor luminați de reflectoare albe și roșii, erau meniți să fie acoperiți de către vizitatori cu „colaje" de hîrtie. Publicul își procura aceste „colaje" din niște benzi, care atîrnau de un soi de catarg situat în centrul încăperii. Pe aceste benzi erau tipărite, cu diferite caractere tipografice, litere izolate, cuvinte și lozinci. Fiecare își alegea ce dorea și lipea pe perete, în locul dorit de el, bucata lui de hîrtie. Dînd apoi la o parte o perdea de muselină, vizitatorul pătrundea într-o a doua încăpere, „mai intimă", unde se putea servi de diferite crete colorate, pentru „a lăsa pe pereți urma trecerii sale". Cu cea mai imperturbabilă gravitate, Restany susține că în felul acesta autorul „environment"-ului, „a vrut să creeze un contrast permanent între cele două părți ale operei sale și să organizeze în contrapunct două serii de reacții, să provoace două stări de spirit și să canalizeze desfășurarea lor într-o anumită succesiune..." Aceste „environment"-uri au diferite tematici în strînsă legătură, după cum susțin teoreticienii și realizatorii lor, cu viața de fiecare zi, cu ceea ce este mai „autentic" new-yorkez și mai ales, mai „popular" new-yorkez. Oldenburg și-a deschis în decembrie 1961 un atelier-magazin — *The Ray-Gun Manufacturing Company* — în care expune mulaje de gips sau montaje de pînză umplută cu cîlți care imită tot soiul de produse, populare în cartierele mărginașe ale New York-ului, acolo unde produsele culinare ale imigranților europeni de diferite naționalități se amestecă, pe tarabe, cu obiecte de cult și amulete portoricane, cu ghete vechi de baschet și cu diferite aparate scoase din uz. Mulajele sînt în general violent colorate, ca o „supralicitare — cum spune Restany — a prostului gust american". După cum se vede, „realismul" acesta „nou" este o orientare către obiectul real „luat în sine", sau către „acțiunea" umană socotită ca realitate de sine stătătoare, și reprezintă astfel extrema opusă abstracționismului, care socotea că orice asemănare, cît de vagă, a producțiilor sale cu vreun element al realității obiective, compromite puritatea estetică a creației pe care o preconiza. Dar această reacție împotriva abstracționismului este departe de realismul autentic și reprezintă o căutare de a ieși din criza în care abstracționismul a aruncat arta burgheză.

În „fetișismul acțiunii" din cadrul „happening"-ului, se poate urmări pledoaria pentru caracterul estetic al „actului" de a picta, care a fost făcută în urmă cu mai bine de zece ani de către Jackson Pollock, promotorul a ceea ce în expresionismul abstracționist a fost denumit „action-painting" ; iar în caracterul întîmplător a ceea ce rezultă dintr-o asemenea acțiune, se poate ușor observa gustul pentru „ready-made", pentru lucrurile „gata făcute", pentru ceea ce tot adepții abstracționismului găseau fermecător în asemenea lucruri ca petele de mucegai sau de igrasie apărute pe pereții locuințelor mizere, petele de rugină de pe obiectele metalice degradate, tot ceea ce apare la voia întîmplării, ca o consecință a acțiunii timpului asupra lucrurilor în înaintată stare de descompunere.

Dar în ciuda acestor reminiscențe ale abstracționismului, „new realism"-ul pretinde să satisfacă *nevoia* acută de revenire la obiect, de reintrare a artistului în lumea reală. Nevoia aceasta se face resimțită nu numai în S.U.A. La bienala de la Paris din 1961, Martyl Raysse expunea o lucrare, intitulată programatic *„Hygiène de la vision"*, igiena vederii, constituită dintr-un etalaj, în care erau expuse mai multe obiecte din material plastic dedesubtul fotografiei unei femei în costum de baie. Unii critici au considerat manifestarea lui Raysse tocmai ca un protest împotriva antirealismului abstracționist. Manifestări asemănătoare „new realism"-ului au avut loc în anii din urmă la Amsterdam, la Nisa, la München și la Osaka. În noiembrie 1963, la Paris, Nicolas Schöffer a expus, în „Palais des Expositions", o serie de sculpturi luminate de proiectoare cu lumini de diferite culori. În sălile expoziției se putea auzi în permanență muzică „concretă", compusă, după cum relatează Michel Ragon, în revista *Arts*, „din sunete obținute prin percuția sculpturilor și apoi prelucrate". Ca și „new realism"-ul american, care își asociază în diferitele „happenings"-uri muzica aleatorie a lui John Cage, Schöffer a încercat aici o „sinteză" a artelor, mai cu seamă pe linia „concretului", ca manifestare a acestui „realism", de care se face atîta caz.

Ce reprezintă însă de fapt acest „nou realism" ? Este oare vorba despre o reîntoarcere autentică a orientării artei burgheze către marile valori perene ale artei universale ? „New realism"-ul reflectă oare veridic realitatea contemporană, în ceea ce are ea mai semnificativ, în ceea ce este *esențial* în această realitate ? Ce funcție socială îndeplinește acest curent care-și spune „realist" și „nou" și care face mare caz de caracterul său „popular" ? În ce măsură îmbogățesc universul spiritual al omului contemporan „happening"-ul, „environment"-ul, sculpturile scăldate în lumini colorate și învăluite de muzică „concretă" ? Întrucît contribuie aceste producții, în modalitatea specific artistică, la rezolvarea marilor probleme care preocupă omenirea zilelor noastre ?

Iată întrebări la care răspunsurile sînt departe de a putea fi afirmative. Dacă reacția împotriva indigenței abstracționismului, împotriva sărăciei lui emotive, este evidentă — nu tot atît de evident este că un „colaj" întîmplător de litere sau o „acțiune" a unor spectatori-interpreți ar fi în măsură să satisfacă dorința vie de a găsi prezente în opera de artă năzuințele profunde, de a afla aici semnificațiile adînci a ceea ce constituie desfășurarea contemporană a istoriei umanității, de a întrezări, în opera de artă, visarea care anticipează realizările și elanurile care fac viața demnă de a fi trăită. Teoreticienii „new realism"-ului vorbesc despre „un nou spațiu plastic", despre „o sinteză plastică a informației artistice a epocii noastre", despre virtuțile „asamblajului polimateric", cu dimensiuni multiple, la care se adaugă una suplimentară, acțiunea umană. Dar la o analiză mai atentă descoperim în toate aceste „virtuți" lăudate numai încercări noi de a făuri „structuri" artistice, fără să vedem nimic nou în raport cu alte curente recente „de avangardă", în ceea ce pri-

veşte esenţa operei de artă, în ceea ce priveşte semnificaţiile umane noi, pe care arta le înregistrează. *Oare evaziunea în irealitate a abstracţionismului nu este, în acest „new realism", înlocuită numai cu evaziunea într-o realitate nesemnificativă?* Caracterul de „pop-artists", de artişti „populari", pe care şi-l atribuie participanţii „environment"-ului poate fi oare conferit numai de faptul că obiectele reprezentate sînt *ele* foarte familiare (şi în acest sens, „populare") în East-Side-ul newyorkez? Ştim doar cu toţii că şi o anume artă naturalistă manifesta, cu multe decenii în urmă, o deosebită predilecţie pentru ceea ce constituia apanajul vieţii mizere, produs al orînduirii capitaliste. Dar este oare suficient să prezentăm pur şi simplu aspecte ale vieţii „populare" pentru a face *realism*, atunci cînd *poziţia* artistului faţă de aceste aspecte lipseşte? „Happening"-ul, după cum declară chiar teoreticienii lui, este o manifestare care corespunde „unei realităţi luată *în sine* în spaţiu şi în timp". Nu este vorba aici deci de o situare corespunzătoare a acestor elemente în contextul social al lumii în care asemenea realităţi există.

Cu toate că susţinătorii „environment"-ului pretind că acesta este un produs al pămîntului (*„terroir"*-ului) newyorkez (şi tocmai de aceea, spun ei, a-l transplanta în altă parte ar fi o încercare deşartă) — aspectele esenţiale ale realităţii americane sînt departe de a fi relevate. Nu pitorescul anumitor cartiere, nici vacarmul asurzitor sau caracterul ameţitor pe care-l dă profuziunea de reclame luminoase sau de afişe (vezi „environment"-ele cu temele „cuvintele", „afişul lacerat" etc.) — nu acestea caracterizează esenţa „terroir"-ului newyorkez, ci profundele contradicţii sociale. Nu înfăţişarea locurilor virane sau „ambianţa" exterioară a cartierelor comerciale constituie sursa marilor frămîntări ale omului din lumea capitalistă, ci acea „ambianţă" *morală*, pe care o reflectă, de pildă, realismul ultimului roman al lui Steinbeck, *„Iarna nemulţumirii noastre"*.

Iată însă că „foamea de realism" îmbracă şi alte forme decît acelea ale „new realism"-ului newyorkez. Revista franceză *Arts* din 21 ianuarie 1964 relatează cîteva declaraţii ale celor ce expun la ultimul „Salon al Tinerei Picturi", la Paris. Aroyo (în vîrstă de 26 de ani, după cum precizează revista) spune: „După cincisprezece ani de neparticipare la spectacolul lumii, de experienţe informale, de narcisism extremist, noi abordăm o fază nouă — *arta care angajează mai mult spiritul artei decît vocabularul său* (sublinierea mea, M.B.). Noi înţelegem să *participăm* totalmente la real, adică să acuzăm, să denunţăm, să clamăm şi să nu fugim de subiectele tabu ca politica etc". Iar Canjura constată că, graţie intrării noii generaţii la „Salon", acesta devine o expoziţie de *luptă*.

Asemenea poziţii trebuie coroborate cu cele ale unor pictori care încă acum doi ani, la salonul intitulat *„Pictori martori ai vremii lor"*, *declarau*, ca Fougeron de exemplu: „Cea mai frumoasă carieră care poate fi dorită unui tablou este să devină simbolul unei ideologii, al unui protest, sau, cu alte cuvinte, ale unei luări de poziţie sociale".

Numai pe acest drum, al alăturării la lupta pentru progresul social, renunţarea la abstracţionism poate să însemne cu adevărat un nou realism, un realism autentic.

Marcel BREAZU

PE URMELE ISTORIEI

ÎNŢELEGEREA BALCANICĂ

momente şi semnificaţii

III

LA 30 OCTOMBRIE 1934, Consiliul permanent al Înţelegerii Balcanice — organism alcătuit din miniştrii de externe ai ţărilor participante — lua în discuţie statutul noii alianţe, elaborat cu scopul de a întări colaborarea dintre membrii săi.

În lunile scurse de la semnarea pactului interveniseră o serie de elemente de natură să favorizeze contribuţia Înţelegerii Balcanice la acţiunile de asigurare a securităţii popoarelor europene. Reluarea relaţiilor diplomatice ale unor state din această regiune cu U.R.S.S. în cursul anului 1934 deschidea drumul unor eforturi comune pentru preîntîmpinarea primejdiei de război.

Într-o scrisoare adresată reprezentantului sovietic, după restabilirea relaţiilor diplomatice romîno-sovietice, Titulescu arăta: „Am ferma convingere că relaţiunile astfel stabilite vor rămîne pentru totdeauna normale şi amicale şi că naţiunile noastre vor continua să coopereze pentru cel mai mare bine reciproc al lor la menţinerea păcii lumii".

Dovedind o justă apreciere a însemnătăţii pe care o avea lupta alături de U.R.S.S. pentru apărarea păcii, ministrul afacerilor externe al Romîniei (între anii 1932—1936) N. Titulescu sublinia într-un interviu acordat ziarului *Izvestia*: „Prietenia Romîniei cu U.R.S.S., precum şi prietenia dintre U.R.S.S. şi Franţa, garantează funcţionarea normală a acestor alianţe [1]), care nu sînt îndreptate împotriva nimănui, dar care, din contră, reprezintă cea mai mare garanţie a păcii în acea parte a Europei, unde sînt situate ţările noastre".

Titulescu a conceput Pactul Înţelegerii Balcanice drept un instrument de largă colaborare între statele semnatare, parte a unui sistem general european de securitate colectivă.

Deseori diplomatul romîn şi-a exprimat regretul că nu toate statele balcanice participă la înţelegere şi a întreprins acţiuni pentru atragerea Albaniei şi îndeosebi a Bulgariei în Înţelegerea Balcanică.

[1]) Era vorba de Pactul de asistenţă mutuală şi prietenie franco-sovietic, încheiat în 1935 precum şi de Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică.

În declaraţiile făcute ziariştilor bulgari la 6 noiembrie 1934 cu ocazia trecerii spre Ankara, pentru a participa la şedinţa Consiliului Înţelegerii Balcanice, N. Titulescu afirma: „Inutil să vă spun cît de mult regret că Bulgaria nu este încă membru al acestei comunităţi internaţionale ce nu are alt scop decît pe acela al menţinerii păcii. Ţin însă să repet ceea ce am spus în repetate rînduri, şi în aceasta sînt sigur a fi interpretul fidel al tuturor semnatarilor Pactului Balcanic: Considerăm Bulgaria în virtutea amiciţiei strînse ce ne leagă de ea ca fiind cu noi şi sîntem decişi să o tratăm în toate ocaziile cu aceeaşi afecţiune binevoitoare ca şi cum ea ar fi semnat Pactul Balcanic".

Jucînd un rol de seamă în făurirea Înţelegerii Balcanice, Nicolae Titulescu a exprimat în numeroase ocazii sentimentele de prietenie care leagă poporul romîn de celelalte popoare din Balcani.

Evocînd acţiunile Înţelegerii Balcanice pentru dezvoltarea relaţiilor dintre statele participante sînt de menţionat unele măsuri privind colaborarea economică interbalcanică. Astfel au luat fiinţă Camera balcanică pentru comerţ şi industrie, Biroul balcanic de turism, s-a lărgit activitatea Camerei agricole balcanice, a oficiului tutunului, a uniunii medicale şi a celei a matematicienilor din Balcani, a săptămînilor juridice şi medicale balcanice. A avut loc o oarecare extindere a comunicaţiilor aeriene dintre cele patru ţări, s-a semnat o convenţie de poştă şi telegraf şi una turistică între statele Înţelegerii Balcanice şi Cehoslovacia, s-au ţinut conferinţe ale directorilor băncilor naţionale din cele patru ţări etc.

În domeniul colaborării culturale principala realizare rămîne fondarea Înţelegerii presei balcanice şi schimbul de profesori universitari între Romînia, Iugoslavia, Turcia.

Este limpede că deşi s-au obţinut doar unele rezultate modeste, explorarea po-

N. Titulescu în cabinetul său de lucru

tențialului de colaborare multilaterală între țările Înțelegerii Balcanice a ilustrat o sferă vastă de domenii apte a fi atrase în acest circuit.

În ceea ce privește rolul Înțelegerii Balcanice în ansamblul relațiilor internaționale el putea să se evidențieze doar într-o strînsă dependență cu acțiunile în vederea menținerii păcii.

Creșterea pericolului din partea puterilor fasciste determinase apariția unor semne de apropiere de sistemul securității colective preconizat de U.R.S.S. în politica Înțelegerii Balcanice. După semnarea Convenției de la Londra privind definirea agresorului, un important pas pentru crearea unui asemenea sistem era considerat pactul oriental de securitate. Ideea pactului era următoarea: un număr de state din Europa răsăriteană trebuiau să se înțeleagă în privința garantării reciproce a granițelor, în privința securității colective. Se proiecta ca ele să ajungă la o înțelegere cu privire la neagresiune și la acordarea de ajutor reciproc în cazul cînd toate la un loc sau unul dintre ele ar fi fost atacate de un alt stat sau de alte state. În felul acesta se putea crea o piedică în calea agresorului.

La 20 iulie 1934, guvernul sovietic a declarat că nu are obiecții împotriva extinderii proiectatului pact franco-sovietic cu privire la garantarea reciprocă a securității prin includerea Germaniei în pact. Uniunea Sovietică a arătat că este dispusă să garanteze frontierele apusene ale Germaniei și frontierele răsăritene ale Franței ca răspuns la garantarea de către Franța a frontierelor răsăritene ale Germaniei și a frontierelor apusene ale U.R.S.S. Totodată, guvernul sovietic propunea ca Germania să garanteze, la rîndul său, frontierele apusene ale U.R.S.S. și frontierele răsăritene ale Franței.

Datorită manevrelor diplomației puterilor fasciste precum și politicii capitularde a guvernelor occidentale, această importantă acțiune, dictată de grija pentru interesele păcii și securității popoarelor, nu s-a tradus în practică.

Orizontul vieții internaționale devenea tot mai înnegurat. Puterile fasciste au trecut tot mai mult pe poziții agresive.

Ministrul romîn la Berlin raporta: „Germania își continuă cursul său neîntrerupt pentru cîștigarea a cît mai multe puncte de sprijin în bazinul Dunării și în sud-estul Europei; pentru aceasta, Reichul va întrebuința ca și pînă acum atît argumentele sale de forță, cît și intimidările hotărîte la ceasul pe care-l va socoti nimerit, căutînd a profita de lipsa de unitate și inițiativă a celorlalți factori ai politicii internaționale, de criza internă și de prestigiu, prin care trec îndeosebi Anglia și Franța" (mai 1936).

În fața creșterii pericolului de război, în fața amenințărilor tot mai accentuate din partea fascismului, Partidul Comunist din Romînia se manifesta ca unica forță politică din țară care vedea clar necesitatea unei reale salvgardări a independenței Romîniei în unirea eforturilor pentru a pune o stavilă acțiunilor agresive ale Germaniei hitleriste. În platforma de luptă a Frontului Popular Antifascist elaborată de Plenara a V-a lărgită a C.C. al P.C.R. din august 1936, se preconiza „o politică consecventă de pace, o politică stabilă de apropiere cu Uniunea Sovietică și încheierea imediată a unui pact de ajutor mutual cu ea. Pentru strîngerea legăturilor cu Franța democratică, Mica Antantă, Înțelegerea Balcanică". (Documente din Istoria Partidului Comunist din Romînia 1934—1937, pag. 454.) Un manifest al C.C. al P.C.R. din noiembrie 1937 împotriva pericolului de fascizare și război sublinia între alte obiective importante urgența unei politici de întărire a Înțelegerii Balcanice. (Documente din Istoria Partidului Comunist din Romînia 1934—1937, pag. 506.)

Întreaga desfășurare a evenimentelor în Balcani prevestea un nou curs în politica statelor Înțelegerii Balcanice a căror alianță era grav subminată de ușurința cu care puterile fasciste își îndeplineau punct după punct programul dezlănțuirii agresiunii. Ilustrativ pentru dezorientarea statelor Înțelegerii Balcanice în fața evenimentelor internaționale apare următorul episod.

La ședința comună a consiliilor permanente ale Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice de la Geneva din 11 martie 1936 de sub președinția lui Titulescu s-a exprimat acordul celor cinci state membre cu poziția franco-belgiană față de ocuparea zonei renane de către Germania hitleristă. În ședința Ligii Națiunilor, Titulescu a criticat vehement politica de călcare a tratatelor internaționale afirmînd: „Dacă repudierea unilaterală a tratatelor ar putea fi acceptată fără consecințe, acesta ar fi sfîrșitul și al securității colective și al Ligii Națiunilor. Am intra într-o lume care ar fi guvernată nu de forța dreptului ci de dreptul forței... Să-mi fie îngăduit să răspund că nici o considerație subiectivă nu poate îndritui pe cineva să-și facă dreptate singur"...

Un comunicat similar dat de Titulescu agenției Havas la Geneva a provocat reacția negativă a partenerilor Romîniei. La 13 martie 1936 guvernul grec, pentru a nu irita guvernul Germaniei fasciste, a declarat că delegatul său nu a participat la sesiunea comună a consiliilor celor două coaliții din sud-estul Europei. La 14 martie 1936, agenția Anatolia a publicat un comunicat în care guvernul turc menționa că nu are nici o informație despre comunicatul din Geneva al agenției Havas. La 17 martie, Iugoslavia dezmințea și ea comunicatul.

Demiterea ministrului de externe al Romîniei, N. Titulescu, survenită la cîteva luni după acest episod — august 1936 — a fost apreciată drept extrem de concludentă pentru noua orientare care se pregătea. Ziarul *Scînteia*, organ al C.C. al P.C.R., care apărea în ilegalitate, sublinia în această ordine de idei: „Forțele reacționare feudalo-monarhiste și contrarevoluționare fasciste din Romînia se simt astăzi mult mai tari, și dacă nu pot încă să proclame deschis dictatura militară-fascistă și trecerea pe față de partea Germaniei fasciste, ele au reușit prin manevrele interne să dea o lovitură politicii externe de alianță a Romîniei cu Franța, Mica Antantă, de strîngere a relațiilor cu U.R.S.S. prin debarcarea d-lui Titulescu".

Istoricul burghez de la Northwestern University (S.U.A.), Stavrianos, interpretează în felul următor faptul: „Refacerea Germaniei și discreditarea principiului securității colective la Liga Națiunilor a afectat atît Europa centrală cît și Balcanii. Prima indicație a fost demiterea veteranului ministru al afacerilor externe al Romîniei, Nicolae Titulescu. Demiterea sa lăsa să se vadă o schimbare fundamentală în politica externă a Romîniei. În acea perioadă, Romînia se afla în fața a două căi posibile de acțiune. Prima, dictată de nevoile Micii Înțelegeri și de amenințările germane la adresa Cehoslovaciei, presupunea o alianță cu Rusia[2]), puternicul aliat al Franței și Cehoslovaciei. Aceasta a fost

[2]) În anul 1936, negocierile dintre U.R.S.S. și Romînia privind încheierea unui pact de asistență mutuală ajunseseră într-un stadiu avansat cu ocazia conferinței de la Montreaux; ministrul de externe sovietic, Litvinov, și ministrul de externe romîn, Titulescu, căzuseră de acord asupra majorității prevederilor pactului.

politica preconizată și urmată de Titulescu. Alternativa era o atitudine conciliatoare față de Germania și Italia... Demiterea lui Titulescu și numirea lui Victor Antonescu în locul său a însemnat o indicație clară că Romînia alesese ultima variantă" (L. S. Stavrianos The Balkans since 1453, pag. 742—743).

Hotărîrea consiliului permanent al Micii Înțelegeri din noiembrie 1936 de la Bratislava de a acorda Romîniei, Iugoslaviei și Cehoslovaciei libertatea deplină în relațiile cu marile puteri, făcîndu-se astfel o excepție de la prevederile privind organizarea alianței celor trei state, s-a dovedit fermentul dezintegrării nu numai a Micii Înțelegeri ci și a Înțelegerii Balcanice. La 24 ianuarie 1937 — fără consimțămîntul aliaților ei din cadrul Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice — Iugoslavia semnează un pact cu Bulgaria. La 25 martie 1937, cu prilejul vizitei ministrului de externe italian Ciano la Belgrad, Iugoslavia încheie un tratat cu Italia prin care se recunoștea ocuparea Etiopiei, statu-quo în Albania (respectiv dominația fascismului italian — n.n.), neutralitatea guvernului iugoslav față de un eventual conflict al guvernului de la Roma etc. etc. Politica „faptului împlinit", inaugurată de puterile fasciste, se statornicise și în Balcani, în orientarea țărilor Înțelegerii Balcanice cristalizîndu-se tot mai mult docilitatea față de pretențiile cercurilor guvernante de la Berlin și Roma.

O dată cu cotitura intervenită în politica Înțelegerii Balcanice și a fiecăruia dintre membri în parte, cele patru state intră în sarabanda proprie diplomației burgheze europene în preajma celui de-al doilea război mondial. Se operează numeroase tranzacții diplomatice-politice-economice-militare între țările Înțelegerii Balcanice, precum și cu alte state, în fapt, fără alte consecințe decît o continuă întărire a penetrației puterilor fasciste în această regiune. Diplomația occidentală, cu toate unele luări de poziții probalcanice, nu a rezistat pe nici una din liniile ei din aceste țări, cedînd terenul în speranța că puterile fasciste vor menaja la rîndul lor vestul Europei. Stabilirea dominației economice a Germaniei și Italiei asupra Balcanilor devenise o pîrghie care era manevrată ușor în favoarea puterilor Axei. Acordurile economice încheiate cu Germania și Italia în anii 1937—1938—1939 au însemnat o subjugare economică a țărilor din Balcani.

Comunicatele sesiunilor Consiliului Înțelegerii Balcanice din acei ani înfățișează asemenea unui indicator seismografic apropierea vertiginoasă a acestei alianțe de epicentrul fascismului.

Reproducem după documentele vremii.

După sesiunea de la Atena din februarie 1937, oficiosul nazist *Volkischer Beobachter* găsește numai cuvinte de laudă la adresa Înțelegerii Balcanice.

În comunicatul final al sesiunii de la Ankara — martie 1938 — se preciza că „Problema Etiopiei (care fusese victima agresiunii fascismului italian, act față de care Înțelegerea Balcanică adoptase anterior o atitudine de protest — n.n.) a devenit inexistentă pentru statele Înțelegerii Balcanice". „Orientarea Înțelegerii Balcanice la Ankara relevă un înțelept realism politic", aviza satisfăcut *Giornale d'Italia*.

În cadrul sesiunii de la București din 1939 are loc un schimb de vederi între statele Înțelegerii Balcanice cu privire la poziția lor față de Germania. În această privință diplomatul german Fabricius comunica la Berlin : „statele Înțelegerii Balcanice sînt de acord că această organizație nu trebuie îndreptată contra Germaniei și că «Drang nach Osten» trebuie întîmpinat ca o ofertă de colaborare în special pe plan economic" [3]).

Înțelegerea Balcanică era în pragul destrămării. Situația politică a anilor 1939—1940 impunea constatarea că mecanismul antirevizionist prevăzut de Pactul Înțelegerii Balcanice nu a funcționat în nici una din ocaziile în care fusese solicitat virtual de realități, dar nesolicitat în fapt de către statele participante.

O ultimă încercare, făcută în toamna anului 1939 și primăvara lui 1940, de a insufla vitalitate Înțelegerii Balcanice nu a dat rezultate.

Concluzia nu mai putea fi ocolită și cea care o indica era de astădată presa fascistă. „Înțelegerea Balcanică va fi considerată în curînd ca un organism făcînd parte din domeniul trecutului — scria *Berliner Boersen Zeitung*, oficiosul Ministerului de Externe german — Pactul Balcanic e considerat atît de inactual încît el n-ar putea decît să compromită pe membrii lui în fața Axei".

În lunile septembrie-octombrie 1940, expansiunea puterilor fasciste în Balcani a pecetluit rapidul sfîrșit al pactului Înțelegerii Balcanice. Aproape întreaga zonă a Balcanilor devenise, după numai un an de la începutul celui de-al doilea război mondial, cîmpul de experimentare a agresivității mașinii de război fasciste.

Am căutat să prezentăm în acest studiu cîteva momente principale și semnificații generale ale Înțelegerii Balcanice. Apărută într-un context internațional cînd în fața țărilor Europei se impunea misiunea de a bara calea fascismului și războiului prin închegarea unui sistem al securității colective, Înțelegerea Balcanică ar fi putut contribui la atingerea acestui obiectiv primordial. Cercurile burgheze mai realiste — printre ai căror exponenți era N. Titulescu — au dovedit o anumită recunoaștere a acestei imperioase necesități. Predominanța cercurilor celor mai reacționare din țările respective a imprimat însă — după cum s-a arătat — politicii externe a statelor Înțelegerii Balcanice o orientare cu totul potrivnică intereselor popoarelor balcanice. În condițiile istorice din acea vreme, alianța celor patru guverne burgheze era măcinată de puternicele contradicții inter și extra balcanice, ceea ce a avut drept rezultat final dezagregarea Înțelegerii Balcanice.

În perioada postbelică, în fața popoarelor balcanice s-au profilat largi posibilități ale unei colaborări multilaterale rodnice, pentru a face din această zonă o regiune a păcii, securității, bunei vecinătăți și conviețuirii pașnice între popoare.

Situația internațională din Balcani în vremurile noastre este cuprinsă între coordonate istorice cu totul noi.

Transformările istorice care s-au petrecut în lume în perioada postbelică au cuprins și zona Balcanilor. Politica externă pe care o urmează statele socialiste din Balcani a introdus un fundament de stabilitate în această regiune. Relațiile internaționale în Balcani sînt în prezent de cu totul altă natură decît cele din trecut, iar problemele nerezolvate nu pot constitui în nici un caz piedici de netrecut.

Republica Populară Romînă a consacrat eforturi consecvente înfăptuirii unei colaborări multilaterale interbalcanice, promovării ideii înțelegerilor regionale în general.

Pornind de la aceste considerente, guvernul R. P. Romîne, care a depus toate eforturile normalizîndu-și relațiile cu țările balcanice, a formulat încă din anii 1957—1959 propuneri adresate guvernelor din această regiune în vederea înfăptuirii unei înțelegeri multilaterale, a încheierii unui tratat pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării, fără arme rachetă și fără mijloace de transportare a acestora la țintă. Propunerile romînești au fost însușite de unele state balcanice ; ele au întrunit un larg sprijin în opinia publică din Balcani și din întreaga lume, ceea ce confirmă oportunitatea și actualitatea inițiativei țării noastre.

Ultimii ani au fost martorii unei simțitoare intensificări a contactelor multilaterale între țările balcanice, contacte profitabile tuturor statelor regiunii. Aceste prime manifestări de ordin economic, cultural, științific, sportiv ale colaborării interbalcanice comportă semnificații majore, ele prefigurînd contururile unor viitoare relații rodnice între statele balcanice, relații care se pot înscrie pe făgașul bunei vecinătăți, al păcii și securității, cooperării reciproc avantajoase.

Cristian POPIȘTEANU

[3]) „Documents on german foreign policy" (vol. 37—39).

CONFLICTUL MARITIM INTER-OCCIDENTAL

TONAJUL folosit de statele occidentale pentru transporturi comerciale maritime este în continuă creştere. Cu toate acestea, o criză cronică se manifestă în navigaţia capitalistă : ponderea unor state (a S.U.A., de exemplu) în transporturi scade ; armatorii din diverse ţări se unesc pentru a face faţă concurenţei acerbe ; multe vapoare circulă sub pavilioane străine (americane sub cel al statului Panama sau al Liberiei) pentru a eluda rigorile fiscului etc. Toate acestea sînt elemente determinante ale conflictului maritim interoccidental, intrat recent într-o nouă fază a evoluţiei sale, conflict a cărui intensitate pare să depăşească pe cel al transporturilor aeriene. Principalele state maritime vest-europene, cărora li s-a alăturat şi Japonia, protestează energic împotriva măsurilor şi acţiunilor preconizate sau iniţiate de autorităţile maritime americane. Obiectul conflictului îl constituie cererile formulate şi acţiunile întrevăzute în baza legilor americane — „Bonner Act" şi „Shipping Act".

Potrivit prevederilor primei legi, Comisia federală maritimă a S.U.A. este împuternicită să ceară tuturor armatorilor străini care efectuează transporturi navale în porturile americane să declare beneficiile obţinute de pe urma acestor transporturi. Începînd de la 2 martie, nefurnizarea informaţiilor cerute ar putea avea drept consecinţă amendarea armatorilor străini cu cîte 100 dolari pentru fiecare zi de întîrziere.

În conformitate cu cea de-a doua lege, acelaşi organism maritim american a invitat un mare număr de companii de navigaţie americane şi străine să-şi pună de acord tarifele ; companiilor internaţionale li se cere să nu mai perceapă taxe de navlu mai mari pentru mărfurile transportate din S.U.A. decît pentru cele transportate în S.U.A.

Prevederile acestor două legi, avînd clauze asemănătoare, au stîrnit nemulţumirea marilor companii occidentale. În ultimele trei luni s-au ţinut cîteva conferinţe internaţionale la care au fost discutate măsurile luate şi acţiunile viitoare ale autorităţilor americane.

În prima parte a lunii decembrie 1963 a avut loc la Londra o conferinţă a miniştrilor în a căror competenţă intră transporturile navale din următoarele ţări — Anglia, Franţa, R.F.G., Olanda, Belgia, Italia, Grecia, Suedia, Norvegia şi Danemarca — pentru a lua în discuţie două memorandumuri elaborate de către Asociaţia armatorilor vest-europeni în legătură cu măsurile discriminatorii ale autorităţilor americane privind transporturile comerciale internaţionale. În primul memorandum, legea „Bonner Act" este apreciată ca un amestec în treburile companiilor maritime internaţionale. Referindu-se la consecinţele măsurilor întreprinse în baza menţionatelor legi americane, autorii memorandumului afirmau că ele ar putea duce la o încetinire sau suspendare a transporturilor din şi spre S.U.A. În al doilea memorandum se criticau practicile discriminatorii întreprinse de unele state care încearcă să impună ca mărfurile care le sînt destinate, sau cele pe care le exportă, să fie transportate exclusiv de către nave arborînd propriul lor pavilion.

În documentele prezentate conferinţei s-a atras atenţia că pretenţiile autorităţilor americane se referă chiar şi la transporturi care se desfăşoară în afara zonei de jurisdicţie americană şi că acestea provoacă întîrzieri în efectuarea transporturilor precum şi scumpirea lor.

La sfîrşitul conferinţei, într-o notă comună adresată guvernului american, cele zece ţări cărora li s-a asociat şi Japonia, şi-au exprimat „grava preocupare" faţă de intenţia Statelor Unite de a determina unilateral tarifele pentru transporturile maritime internaţionale, tarife care în mod normal constituie obiectul negocierilor dintre exportatori şi armatori. Semnatarii notei şi-au manifestat o şi mai mare neliniştе faţă de obligaţia care ar urma să fie impusă armatorilor de a furniza administraţiei americane „documente comerciale confidenţiale".

Conferinţei de la Londra i-a urmat conferinţa de la Paris începută la 12 februarie 1964. La tratative au participat reprezentanţi ai S.U.A., a zece state maritime europene, Japonia şi un număr de alte state membre ale O.E.C.D. (Organizaţia pentru cooperare economică şi dezvoltare). În legătură cu aceasta, agenţia *Reuter* sublinia că „puterile maritime vest-europene şi Japonia s-au prezentat la această conferinţă într-un front unic împotriva cererilor S.U.A.". După tratative care au durat trei zile, pe care aceeaşi agenţie le considera „foarte încordate", participanţii la conferinţă nu au ajuns la nici un acord. Negocierile au avut un singur rezultat concret : convocarea altei conferinţe ! La 18 februarie, la Paris a început o nouă repriză a tratativelor dintre S.U.A., principalele state maritime vest-europene şi Japonia.

În ce constă, în esenţă, conflictul ?

Datorită faptului că Statele Unite exportă mai mult decît importă, armatorii vest-europeni doresc să profite de această situaţie prin perceperea unor taxe sporite la transporturile din Statele Unite. Autorităţile americane, la rîndul lor, doresc şi ele să tragă beneficii de pe urma acestei situaţii, pe două căi. În primul rînd, prin cererea ca mărfurile americane exportate să fie transportate pe vapoare americane, în totalitate sau în cea mai mare parte. Aceasta ar duce la sporirea încasărilor americane şi, deci, la îmbunătăţirea balanţei de plăţi. În al doilea rînd, prin desfiinţarea disparităţilor, adică prin crearea unor tarife comune atît pentru exporturi cît şi pentru importuri. Măsura urmăreşte să facă mărfurile americane mai competitive pe piaţa internaţională ; aceasta s-ar putea realiza prin diminuarea preţurilor de transport la exporturile americane sau prin scumpirea exporturilor celorlalte state.

Pînă în momentul de faţă nu s-au făcut precizări cu privire la intenţiile exacte ale părţii americane în legătură cu metodele pentru desfiinţarea disproporţiilor dintre tarifele existente. Disparităţile ar putea fi lichidate prin scumpirea transporturilor spre Statele Unite sau prin ieftinirea celor care pleacă din America. Conflictul cu privire la transporturile aeriene, încă în curs de desfăşurare, vizează şi el tarifele percepute de către societăţile aviatice care fac legătura dintre Statele Unite şi continentul european. În acel caz partea americană a încercat să impună o scădere a tarifelor pentru a stimula sporirea numărului de pasageri. În faţa frontului unic al companiilor vest-europene societăţile nord-americane au trebuit să cedeze însă pentru moment. În cazul de faţă este de asemenea îndoielnic că se vor găsi cercuri monopoliste care să consimtă la diminuarea profiturilor lor pe calea micşorării tarifelor percepute asupra exporturilor americane.

O soluţie va fi dificil de găsit şi datorită crizei care domneşte în momentul de faţă în ansamblul transporturilor maritime ale lumii capitaliste. Paralel cu sporirea flotei comerciale a statelor capitaliste s-a înregistrat şi creşterea numărului vaselor inactive. Separat de aceasta, un alt element demonstrează greutăţile care vor sta în faţa negociatorilor americani. El a fost scos în evidenţă de ziarul englez *Financial Times* care sublinia că 75 la sută din flota comercială a lumii capitaliste este controlată de statele care se opun măsurilor preconizate de către Statele Unite. Avînd această uriaşă flotă comercială împotriva sa, afirma ziarul londonez, se speră că guvernul S.U.A. va trece la revizuirea noii sale legi maritime.

Eugen PHOEBUS

DOSAR

ŞEFUL MISIUNII ARHEOLOGICE franceze în Izrael, Jean Perrot, a făcut o comunicare la Academia de Inscripţii şi Arte frumoase, asupra osuarelor pe care le-a descoperit în Palestina. Sînt şase necropole, datînd din a doua jumătate a mileniului patru înaintea erei noastre, în regiunea Tel Aviv—Jaffa. Osuarele sînt în formă de case, animale şi monştri. Nimic nu arată că pe timpul acela s-ar fi practicat arderea cadavrelor. Descoperirile sînt preţioase pentru cunoaşterea arhitecturii, artei şi obiceiurilor funerare ale ultimelor populaţii preistorice din Palestina.

MUSICRITER se numeşte „maşina de scris muzică", fabricată recent în Anglia. Ea are un dispozitiv automat care permite imprimarea la 20 de niveluri diferite, un tambur rotativ care emite notele înscrise de maşină şi un metronom pentru a marca măsura. În felul acesta se poate efectua o verificare constantă a copierii notelor.

CÎŢIVA IHTIOLOGI SOVIETICI au înregistrat pe bandă de magnetofon „limbajul" homarilor şi al langustelor : o serie de lovituri uşoare şi repetate. Înregistrările vor fi folosite, cu ajutorul unor puternice difuzoare subacvatice, în mările din Extremul Orient, contribuind astfel la sporirea rentabilităţii pescuitului.

MOSCOVA

URMĂTORII PAȘI SPRE PACE

ASTĂZI, după 6 luni de la semnarea Tratatului de la Moscova, se poate spune că el a avut o consecință mult mai importantă decît toate celelalte: a schimbat modul de a gîndi al unor conducători de mari puteri și a conferit luărilor de atitudine ale acestora o mai mare greutate, un nou realism, o orientare bine definită.

Atunci cînd tratatul a fost semnat, el a fost denumit „un prim pas" spre pace. De atunci guvernele discută care trebuie să fie următorii pași.

Personal nu am dubii asupra celui mai important pas ulterior. Este vorba de o rezoluție a Adunării Generale a O.N.U., care ar obliga pe toți membrii acestei organizații să nu mărească bugetele militare peste nivelul anului 1964.

Cu un an sau doi în urmă, cînd i-am demonstrat acest lucru lui Macmillan, el mi-a replicat că în Camera Comunelor o asemenea „înghețare" a cheltuielilor militare nu va modifica planurile de dezarmare. El a afirmat de asemenea că este imposibil să se stabilească un control asupra îndeplinirii acestei măsuri, atîta timp cît nu se va ajunge la o înțelegere și un acord în ce privește dezarmarea. Eu sînt convins însă, ca și în trecut, că o astfel de rezoluție a Adunării Generale ar asigura stabilizarea bugetelor de apărare — ca primă măsură, temporară — și prin aceasta ar opri cursa înarmărilor. Se știe suficient despre toate bugetele pentru ca această măsură să fie respectată în orice caz în decursul a cîțiva ani. O astfel de rezolvare ar fi un mare succes deoarece creșterea cheltuielilor militare este principala cauză a încordării ce dăinuie în ultimii 12 ani.

Alte măsuri „parțiale" care s-au analizat de către guverne începînd din iulie trecut se referă la crearea unor zone denuclearizate; stabilirea unor zone de reducere mai substanțială a armamentelor și înarmărilor (atît nucleare cît și obișnuite) în Europa centrală; stabilirea unor posturi de control pe aerodromuri, noduri de cale ferată și pe șosele, ca și în porturi în scopul prevenirii unui atac prin surprindere; „oprirea" producției de materiale fisionabile; transferarea unor anumite cantități de materiale fisionabile organului internațional pentru energia atomică în vederea folosirii acestora în scopuri pașnice; semnarea unui tratat de neagresiune între țările N.A.T.O. și țările participante la Tratatul de la Varșovia.

Consider că toate aceste măsuri pot fi elaborate într-o formă acceptabilă pentru orice guvern care tinde într-adevăr spre pace. După părerea mea este deosebit de important ca acest lucru să fie realizat. Vreau să adaug însă că măsurile „parțiale" nu pot înlocui adevărata dezarmare.

Ce urmează? Puterile occidentale trebuie să cadă de acord asupra unei reduceri mai substanțiale a armamentelor, în termene mai scurte decît au propus pînă acum. Dacă doresc într-adevăr, așa cum s-a exprimat președintele Johnson, „distrugerea armamentelor în viitor", au toate temeiurile să cadă de acord asupra unui proces mai rapid decît prevăd propunerile americane asupra tratatului. Procedînd astfel, ele vor slăbi încordarea internațională, vor micșora pericolul unei dezlănțuiri întîmplătoare a războiului și vor elibera mijloace extrem de mari pe care le vor putea folosi pentru satisfacerea nevoilor vitale ale oamenilor.

În afară de aceasta, Occidentul trebuie să abordeze într-un mod nou problema inspecției și controlului. Probabil că la fel va trebui să procedeze și Uniunea Sovietică.

În Occident crește înțelegerea faptului că pericolul unei „înșelătorii" a fost exagerat, că în realitate vor fi mult mai puține ispite „de a înșela" decît se presupunea. Discuția purtată la Geneva cu privire la inspecție se reduce pînă în prezent în special la fraze generale. Trebuie analizate problemele cotidiene, pe care le vor întîlni inspectorii, ca și greutățile practice serioase ce ar putea apărea în fața unui guvern care ar intenționa să-și calce obligațiile. Occidentul trebuie să-și revizuiască poziția și propunerile.

Este important, de asemenea, ca guvernul sovietic să lămurească pentru sine necesitatea de a se asigura că nici un fel de încălcare a tratatului cu privire la dezarmare nu va rămîne nedescoperită de către grupurile internaționale de inspecție.

Eu nu cred că dezarmarea ar genera un nou element de nesiguranță în lume așa cum afirmă unii, și că va crea un vid convenabil pentru o agresiune, că va stimula pretenții internaționale lipsite de rațiune și discuții în legătură cu aceasta, ceea ce ar putea duce la un război. Dimpotrivă. Armamentele creează o nesiguranță și au făcut posibilă agresiunea chiar și în trecutul apropiat.

Este totuși important ca toate guvernele să-și asume obligația sinceră propusă în proiectul sovietic de tratat, „de a întări Organizația Națiunilor Unite ca principală instituție de menținere a păcii și reglementare a conflictelor internaționale prin mijloace pașnice".

Ce trebuie să însemne acest lucru în practică? După părerea mea, O.N.U. este mult mai puternică decît presupune majoritatea oamenilor. Ea a întreprins numeroase eforturi serioase care au contribuit la prevenirea și încetarea războaielor de agresiune și la reglementarea unor conflicte internaționale extrem de complicate. Oricît de bine ar activa însă ea în practică, mecanismul ei de reglementare a conflictelor nu este de loc desăvîrșit sau definitiv.

O completare corespunzătoare ar putea să fie crearea unui colegiu de oameni de seamă cunoscuți prin cinstea lor și cu autoritate internațională care să joace rolul de mediatori în stadiile prime ale conflictelor și care să contribuie astfel la aplanarea lor. Pentru adoptarea acestei propuneri va fi nevoie de acordul tuturor statelor: din apus, din răsărit ca și al celor „neangajate".

Consider de asemenea că e necesar să ne apropiem de acea concepție asupra păcii, conform căreia relațiile dintre state să fie reglementate prin lege. Sfera aplicării dreptului internațional se lărgește cu repeziciune, și avem în vedere nu numai dreptul „constituțional" al instituțiilor O.N.U., care se dezvoltă în virtutea practicii și a precedentului, ci și dreptul administrativ și cel social, întruchipat în convenții și alte acorduri internaționale elaborate de instituțiile specializate ale O.N.U. Acest drept nou cuprinde și reglementează actualmente majoritatea covîrșitoare a relațiilor de zi cu zi dintre guvernele diferitelor state și dintre cetățenii lor. Mai mult, el este respectat aproape conștiincios și cu regularitate.

Este de asemenea de dorit ca, în cazul unor divergențe referitoare la interpretarea sau aplicarea legii, Tribunalul internațional să dispună de drepturi largi și puse de acord de toate statele pentru reglementarea conflictelor juridice.

Din momentul semnării la Moscova a Tratatului cu privire la interzicerea experiențelor nucleare a devenit limpede că nu se va putea încheia nici un fel de tratat de dezarmare generală și totală atîta timp cît toate guvernele, atît cele din apus cît și cele din răsărit, nu vor fi gata să facă concesii. Acest lucru ar putea să pară unor guverne legat de un anumit risc. De fiecare dată însă cînd trebuie luată o hotărîre, guvernele trebuie să cîntărească avantajele colosale pe care le-ar oferi un acord de dezarmare.

Războiul care s-ar dezlănțui astăzi sau mîine, dacă s-ar transforma într-un război nuclear, nu ar semăna cu nici unul din cele pe care le cunoaște istoria. O ciocnire nucleară de amploare care ar dura mai puțin de 60 de minute poate șterge de pe fața pămîntului 300 000 000 de americani și europeni și un număr extrem de mare de oameni de pretutindeni. Iar cei care vor rămîne în viață îi vor invidia pe morți deoarece vor moșteni o lume atît de pustiită de explozii, otrăvită de diferite miasme, pîrjolită de incendii, încît astăzi nici nu ne putem imagina aceste grozăvii.

Pentru prevenirea acestor catastrofe uriașe este nevoie de dezarmare. Ea este necesară cît se poate de repede. Soarta tragică a președintelui Kennedy trebuie să constituie pentru noi un avertisment. Nici un fel de mijloace de control nu ne pun la adăpost de nenorociri atîta timp cît există arma și pot fi puse în funcțiune nu numai gloanțe ci și rachete nucleare. Concesii făcute la Geneva și chiar concesii mai mari ar fi un preț moderat pentru dezarmare și pace.

Philip NOEL-BAKER
membru al Parlamentului britanic

INTERNATIONAL EDITION
The New York Times.

TENDINȚE CENTRIFUGE ÎN N.A.T.O.

CA EFECT al gaullismului, Europa occidentală a fost forțată să renunțe la tiparele politice anterioare fără ca, după cinci ani, să se contureze altele noi. Această situație neclară are repercusiuni, directe asupra planurilor Statelor Unite și pare a fi imposibil de apreciat efectul pe care această situație îl va avea asupra N.A.T.O., încă multă vreme de acum înainte.

Va fi necesar ca runda Kennedy de negocieri tarifare să avanseze într-o măsură suficientă pentru a se putea aprecia dacă concepțiile americane asupra comerțului pot cîștiga sprijinul țărilor europene. Vor trebui să fie reapreciate relațiile dintre Franța și R.F.G. În plus, alegerile generale vor stabili linia pe care o va urma politica britanică.

Ca simbol al reînvierii încrederii Europei în sine, gaullismul a devenit, într-un sens, altceva decît în concepția lui de Gaulle, a cărui politică externă urmărește, în primul rînd, sporirea influenței franceze. Deși Marea Britanie a avut de suferit recent de pe urma politicii franceze, nu e mai puțin adevărat că există un anumit „gaullism" britanic care va avea un rol de jucat în alegeri. În campania pe care o duc pentru a rămîne la putere, conservatorii nu ascund faptul că vor insista pentru ca Marea Britanie să-și păstreze forța nucleară proprie, ceea ce corespunde cu unul dintre preceptele politice ale lui de Gaulle. Și, contrar așteptărilor, faptul că generalul de Gaulle ține Marea Britanie în afara Pieței comune nu a adus, pînă la urmă, o creștere sensibilă a sentimentelor antifranceze.

Într-adevăr, unii englezi invidiază modul în care de Gaulle a reușit să se impună. Alții afirmă că măsurile brutale ale generalului au salvat Commonwealthul obligînd Anglia să rămînă în afara „Europei". Iar alții consideră că aceasta a dat Londrei posibilitatea de a-și reafirma atît de apreciatele legături speciale cu Washingtonul. În același timp, fermierii britanici, care s-au temut de posibilitatea ca poziția privilegiată pe care o dețineau să fie sacrificată, s-au simțit ușurați.

Aceste atitudini interesează, în primul rînd, diferite grupuri din cadrul partidului conservator și nu sînt de natură să împiedice o victorie laburistă. Dar politica pe care ar urma-o un guvern laburist față de Europa, față de Franța și mai ales față de Germania occidentală este imprevizibilă.

În același timp, R.F.G. se găsește în fața unei alegeri dificile; pe de o parte dorește legături mai strînse cu Statele Unite, pe de altă parte este legată prin Tratatul de colaborare cu Franța. Dar începe să devină clar că visul ca R.F.G. să se plaseze în atenția noastră înaintea Marii Britanii este iluzoriu. Iar anumite implicații ale politicii externe americane produc temeri. Germania occidentală privește cu neplăcere negocierile directe între Washington și Moscova și consideră că acestea pot da rezultate concrete numai defavorizînd Bonnul. De asemenea, există temerea ca un pact de neagresiune între N.A.T.O și Tratatul de la Varșovia, urmat de acreditarea unor observatori de ambele părți, să nu însemne recunoașterea tacită a Germaniei răsăritene.

Germania occidentală sprijină propunerea americană de creare a unei flote nucleare N.A.T.O.; ea și-a dat contribuția la elaborarea acestui proiect. Dar la Bonn nu se știe dacă acest proiect va fi vreodată realizat. În același timp, de Gaulle oferă Bonnului o colaborare atrăgătoare în domeniile economic și militar și face aluzie la posibilitatea unor represalii pe plan politic, în cazul cînd ofertele îi vor fi refuzate. În special, el se referă la „Pankow" (sediul guvernului R.D.G. în Berlin) ca fiind capitala Germaniei răsăritene, sugerînd în felul acesta, cu delicatețe, posibilitatea ca Franța să admită cîndva existența a două Germanii. Este o perspectivă neverosimilă; dar Bonnul nu dorește să-și asume riscuri.

Astfel, în ajunul negocierilor tarifare decisive de la Geneva, solidaritatea politică a principalilor membri ai N.A.T.O. este zdruncinată. Triumfînd în cadrul Pieței comune, Franța a creat posibilitatea ca agricultura să nu poată fi afectată de liberalizarea comerțului, în măsura în care ar fi sperat-o Washingtonul; iar tarifele industriale vor fi fixate, în mare măsură, în termenii Pieței comune.

Statele Unite doresc să vîndă mai mult în Europa, sperînd să-și îmbunătățească balanța de plăți, aflată într-o stare critică. Dar țările vest-europene sînt tot mai atrase de posibilitățile încheierii de acorduri pe termen lung cu țările socialiste.

Poate că în cursul acestui an evenimentele de natură comercială vor avea o importanță mai mare decît cele ce se vor produce pe plan diplomatic. Dar primele depind în mare măsură de acestea din urmă. În sînul Occidentului se desfășoară o luptă pentru modificarea echilibrului de forțe.

Nimeni nu contestă ponderea militară a Statelor Unite, dar toată lumea presupune că nu se va produce nici un conflict important. De aceea, avantajul forței militare a S.U.A. nu este luat în considerație. În momentul de față se desfășoară o competiție pentru superioritatea politică și economică. Iar de Gaulle a plasat Franța și Europa într-o poziție mai avantajoasă decît a prevăzut Washingtonul, atunci cînd a fost conceput proiectul decisivei runde Kennedy.

C. L. SULZBERGER

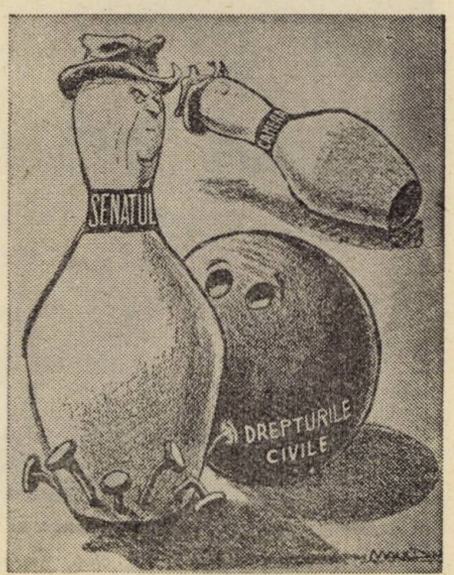

(Din NEW YORK HERALD TRIBUNE)

Le Monde
PARIS

MAJORITATEA DIN GRECIA

O VICTORIE a Uniunii de centru și triumful personal al lui George Papandreu pun capăt crizei politice care bîntuia în Grecia începînd din iunie anul trecut. Rezultatele consultării electorale de duminica trecută confirmă voința poporului grec de a aduce o schimbare radicală în țară.

Amploarea victoriei Uniunii de centru — peste 52 la sută din voturile exprimate — este atît de mare încît nu este vorba numai de un succes electoral, ci de un adevărat mandat popular cerînd reforme adînci și o nouă orientare în multe domenii. Papandreu este cu atît mai conștient de marile sale răspunderi cu cît știe că eventualele decepții ar fi la fel de mari ca speranțele deșteptate de promisiunile sale electorale.

La drept vorbind, programul d-lui Papandreu a fost conceput în așa fel încît a obținut simpatii atît din partea dreptei cît și din partea stîngii. Este neîndoielnic că subliniind preocuparea ei de a apăra moneda și stabilitatea economică, Uniunea de centru a reușit să obțină voturile unor conservatori decepționați de fostul guvern. Refuzul d-lui Papandreu de a se sprijini in Parlament pe voturile stîngii a contribuit la a încuraja un anumit număr de alegători din tabăra naționalistă. Așa se explică de ce recentul deces al lui Venizelos — conducătorul aripii conservatoare a Uniunii de centru — nu pare cîtuși de puțin să fi dăunat partidului.

Papandreu nu i-a neglijat însă pe alegătorii de stînga. Angajîndu-se să pună în libertate pe deținuții politici, să abroge legile cu caracter mccarthist, proclamîndu-și voința de a duce o politică independentă în cadrul alianțelor occidentale, el și-a asigurat sprijinitori solizi în masa celor care votează de obicei pentru E.D.A.

De altfel, E.D.A. nu a prezentat candidați în 25 de circumscripții și și-a invitat adepții să voteze pentru prietenii

The New York Times.

TURCIA ÎN FAȚA CRIZEI CIPRIOTE

CRIZA cipriotă a îndepărtat atenția acordată în Turcia problemelor interne, dar nu pentru multă vreme.

Problemele noului buget, ale scăderii activității comerciale, problemele ridicate de ineficiența planului de dezvoltare și de suprapopulare, solicită guvernul din toate părțile. Iar premierul Ismet Inonü trebuie să facă față acestor dificultăți, conducînd un guvern minoritar.

Din luna noiembrie, primul ministru Inonü s-a bucurat de sprijin sigur doar din partea partidului său — partidul republican al poporului — și a unui grup de deputați independenți răzleți, astfel încît nu mai controlează o majoritate parlamentară. Întrebarea este cum reușește să se mențină la putere.

Criza cipriotă poate da, cel puțin parțial, răspunsul. Turcii sînt dintr-o dată mai uniți atunci cînd e vorba de viitorul a 100 000 de turci din Cipru, decît în legătură cu viitorul celor 27 000 000 de turci de la ei de-acasă.

Există mai mulți șomeri în Istanbul decît turci în Cipru. Și cu toate acestea primul ministru trebuie să-și pună în joc situația cînd se gîndește la problemele interne ale țării sale și în același timp este asigurat de sprijinul popular deplin, care-i este necesar pentru a face față problemei cipriote.

În această situație, diplomații occidentali consideră că Inonü poate fi felicitat pentru rezerva cu care se comportă, căci el ar putea interveni în Cipru oricînd, devenind astfel un erou național.

Cînd își îndreaptă atenția spre problemele interne, Inonü nu mai trebuie să dea dovadă de rezerve, ci, dimpotrivă, trebuie să adopte un program cît mai rapid. Căci salvarea situației în Turcia impune o serie de reforme. Inonü s-a angajat să le îndeplinească — în sectorul de stat, în relațiile guvernului cu cercurile de afaceri, în problema impozitelor, în menținerea unui echilibru între întreprinderile particulare și monopolurile de stat.

Parlamentul, în care în momentul de față trei partide exercită drepturile depline ale opoziției, dezbate noul buget. Fondurile rezervate pentru monopolurile de stat sînt discutate acum de către cei care se pronunță în favoarea reformelor. Monopolurile ar trebui, de altfel, riguros luate în discuție, deoarece multe dintre ele sînt ineficiente și exercită influențe restrictive asupra întreprinderilor particulare.

În timp ce dezbaterile parlamentare sînt tergiversate, dînd la iveală o nesiguranță surprinzătoare în cercurile oficiale în legătură cu planurile pentru anul viitor, piețele Turciei se află într-o situație de stagnare. Domnește totuși un entuziasm general în legătură cu încheierea tratativelor pentru instalarea în viitorul apropiat în Turcia a unei sucursale a fabricii de bere americane Schlitz.

Experții sînt de acord că planul cincinal de dezvoltare este corect elaborat. Dar programul care urmează să coste 6,5 miliarde de dolari este amenințat din două direcții: insuficiența investițiilor de capital privat și insuficiența ajutorului dinafară.

Legăturile Turciei cu Piața comună nu s-au dovedit încă rentabile, nici în privința împrumuturilor și nici în privința schimburilor. În cadrul unui interviu dl Inonü a declarat totuși că este „optimist deoarece noi demonstrăm că vom face singuri tot ce va fi posibil".

SLALOMUL CANDIDAȚILOR REPUBLICANI.
GOLDWATER: — Din cîte văd, m-am încurcat de la plecare...
(Din THE ALBANY TIMES-UNION)

La 80 de ani, dl Inonü este capabil să parcurgă această cursă cu obstacole și datorită perseverenței pe care o manifestă ca politician. „Cel puțin — a declarat el unui oaspete — susțin reforme în care cred. Cred că pot conta pe înțelegerea membrilor partidului meu, a independenților și a opiniei publice. Să vedem ce va urma". În realitate, sprijinul de care se bucură dl Inonü este mai mare. El este pe deplin susținut de conducerea armatei. Armata „s-a retras" din politică cu doi ani în urmă, după ce 17 luni guvernase o juntă militară. Dar majoritatea observatorilor au impresia că țara se află încă sub controlul armatei.

Președintele Cemal Gürsel este general în retragere. La fel dl Inonü și Ragip Gumuspala, liderul partidului dreptății aflat în opoziție. În principalele orașe turce, Ankara și Istanbul, domnește legea marțială. Membrii juntei revoluționare din 1960 sînt acum senatori și formează o grupare puternică în Parlament.

Dl Inonü este favorizat de faptul că armata turcă în sine reprezintă în mod tradițional o mișcare reformatoare. Problema principală este aceea că ofițerii mai tineri, cu gradul de colonel și maior, au concepții mai radicale decît generalii în vîrstă. Opiniile lor de stînga pot veni în sprijinul programului Inonü. Dar ele pot și să incomodeze acest program.

Jay WALZ

konkret 2

HAMBURG

TRATATIVE CU R.D.G.?

MASĂ rotundă la Hamburg. Sala arhiplină. 4 publiciști, Sebastian Haffner, Paul Wenger, Peter Bender și dl Fromm de la *Die Welt*. Tema: o confederație cu R.D.G. Haffner expune posibilitățile care ne-au mai rămas deschise după 14 ani de guvernare Adenauer: puține. Și Wenger, care făcuse propunerea confederării mult înaintea lui Ulbricht, ar vrea să se întreprindă ceva în favoarea unificării. Bender dorește și el să trateze cu R.D.G. Toți spun: *R.D.G.* Toți sînt pentru tratative. Publicul aplaudă. Apoi vine domnul de la *Die Welt*. Ai impresia că auzi un scenariu prăfuit scos de la magazie. În microfon se aud cîrîituri cunoscute: *Dv. uitați că zona... zidul... zilnic oameni... acordul privind permisele de trecere a fost foarte temerar... greu de dat înapoi... nici un pas mai departe!* Publicul fluieră. Au venit aici ca să discute despre noi căi. În fața acestui public dl Fromm suferă o înfrîngere cît se poate de clară. La sfîrșit Haffner e înconjurat, felicitat, totul e rațional și logic. O nouă politică. Tratative. Toți se întorc bucuroși acasă. Și dl Fromm se grăbește spre casă, cuprins de o neliniște moderată. El știe că mîine nu se va duce politica pe care

Haffner a susținut-o, pe care publicul a aplaudat-o, ci politica pe care el și șeful său o promovează zilnic, pe care publicul a fluierat-o.

Această scenă este simptomatică pentru situația noastră. Toți știu că este nevoie de tratative pentru a se ajunge la ceva. Într-o problemă de detaliu s-au și dus tratative — într-o bună zi ele vor fi continuate. Și ce se petrece? Nimic. Ultima scrisoare a lui Ulbricht, care lasă la o parte problema recunoașterii, este restituită „necitită", la fel cu toate propunerile precedente. Ne ascundem în dosul aliaților, dar tocmai acești aliați așteaptă o inițiativă vest-germană. Pentru ei, pentru omenire, pentru presa mondială, problema tratativelor intergermane comportă o singură întrebare: această întrebare nu este *cum*, ci *cînd*. Deci cînd? Timpul trece. Prea multe șanse au fost deja pierdute. Mai rămîn totuși cîteva posibilități.

Calea cea mai simplă ar fi tratative bilaterale neîntîrziate, între cele două state germane. Dar nu cu acest pas trebuie început. S-ar putea cădea de acord (pentru început separat, fiecare în parte) asupra renunțării la rezolvările violente și la armele atomice. Vom fi surprinși cîte probleme se vor putea rezolva apoi cu ușurință. Primul pas trebuie să fie renunțarea la forță, renunțarea la forțele atomice.

Atunci și-ar putea începe lucrul comisii comune. Una dintre aceste comisii există practic: aceea pentru unele schimburi existente. Este drept că sporirea comerțului cu ajutorul unor credite pe termen lung ar duce la întărirea regimului est-german. Nu există însă o dovadă că acest fapt ar fi legat în mod necesar de o slăbire a regimului vest-german. În orice caz, populația nu ar avea decît de profitat. O comisie pentru transporturi și călătorii ar putea să ajungă repede la acorduri privind vizitarea rudelor. În sfîrșit, nici problema dreptului de azil, a strămutării din motive politice nu este irezolvabilă din moment ce există relații statale normale. Această problemă ar putea ține de domeniul unei *comisii juridice*, care s-ar putea ocupa și de problemele unui schimb de deținuți politici, amnistie și mai ales a anulării rău inspiratei interdicții a Partidului Comunist. Dificultățile de natură juridică și constituțională create prin decizia de la Karlsruhe ar putea ocoli o suspendare *de facto* a interdicției Partidului Comunist, așa cum a fost ea propusă de Max Reimann la începutul lui ianuarie într-o scrisoare către Erhard. Este inutil de arătat că o atare măsură ar simplifica nu numai o înțelegere cu Răsăritul, ci ar duce și la o adaptare la uzanțele juridice ale întregului Occident. O astfel de interdicție nu este cunoscută decît de regimurile semifasciste din Spania și Portugalia.

Comisiile pentru sport, economie și cultură și-ar putea aduce contribuția la lichidarea diferendelor între germani și destinderea întregului climat politic. Atunci s-ar găsi față în față, libere de suspiciuni reciproce și de temeri de război, într-un schimb viu și influență reciprocă sistemul economiei de piață și sistemul planificării într-o autentică întrecere pentru ridicarea nivelului de trai și a bunăstării populației respective — o situație pe care o întîlnim de altfel pe plan mondial. O Germanie legată prin relații atît de multilaterale ar putea deveni de-a dreptul un platou rulant, o piață comercială, o punte și un loc de întîlnire între Est și Vest, oricît de ciudat ar putea părea acest lucru la ora actuală. Dar prezența unui ambasador chinez la Paris părea și ea nu de mult utopică.

Ne temem de o astfel de evoluție? Avem nevoie de jucării războinice multilaterale, de interzicerea P.C.G., de legi ale stării excepționale pentru a ne proteja? Atunci, noapte bună, Occident. Au trecut vremurile cînd se demonstra superioritatea unui sistem de guvernare cu arma în mînă. Acum ne găsim în epoca coexistenței. De acord, e vorba de un drum spinos, complicat. Dar altul nu există. Celălalt drum ar fi războiul rece sau cald. Populația germană nu dorește să pășească pe acest drum. Să începem deci. Să ducem tratative.

Klaus Rainer ROHL

L'EXPRESS

PARIS

„DIGAMOS NO"

...OPINIA PUBLICĂ SPANIOLĂ este în mișcare. Evoluția aceasta este atestată de mii de semne și în primul rînd de febra socială latentă.

În Asturias, metalurgiștii de la Duro Falguera au declarat o grevă de 48 de ore. La Barcelona uzinele Seat (automobile) și alte mari întreprinderi au înregistrat în luna decembrie o serie întreagă de greve turnante. Într-una din aceste întreprinderi, uzina Montesa, muncitorii nu au reluat lucrul decît atunci cînd direcția le-a promis un salariu zilnic de 200 de pesetas, superior normelor în vigoare.

În Catalonia, agitația socială este întovărășită de o explozie de „catalanism", care se manifestă prin înmulțirea manifestărilor folclorice și îndeosebi prin voga „noului cîntec catalan". Discul cîntărețului Raimon intitulat „Digamos no" (să spunem nu) a bătut toate recordurile de vînzare. Regimul, care crezuse că îi poate dezarma pe naționaliștii catalani prin concesii minore, s-a reîntors în decembrie trecut la politica de mînă forte ordonînd închiderea societății folclorice Omnium Catalan.

În Țara Bascilor inițialele naționaliste basce E.T.A. apar tot mai des pe pereții clădirilor din Bilbao și San Sebastian ba chiar... pe automobilele poliției lăsate noaptea la intrarea comisariatelor, iar la Madrid, procesul celor 33 de militanți ai P.S.O.E. (partid socialist) în fața unui tribunal civil a oferit opoziției o tribună nesperată.

Dorința de a nu indispune opinia publică europeană explică fără îndoială sentințele relativ benigne care au fost pronunțate. Se pare totuși că magistrații au exagerat consemnele de moderațiune care li s-au dat de sus. Un proces poate fi condus în fel și chip. Anul trecut, cînd Grimau încerca să explice poziția sa politică, președintele tribunalului militar îi tăia pur și simplu cuvîntul. Anul acesta, judecătorii civili de la Madrid au considerat pare-se că apologia socialismului făcută de acuzați și de apărătorii lor nu era de fel „în afara chestiunii discutate".

Această neașteptată curtoazie se explică poate prin teama că, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, va avea loc o autentică liberalizare care ar putea transforma pe doi dintre acuzați — avocatul basc Antonio Amat și avocatul barcelonez Juan Reventos — în liderii unei opoziții legale.

De fapt, majoritatea spaniolilor consideră în prezent că o transformare profundă a structurilor politice este inevitabilă. Această părere se bazează mai puțin pe evoluția unei opinii publice de opoziție, cît mai ales pe vîrsta și pe starea sănătății lui „Caudillo".

Bolnav sau nu, „Caudillo" ar putea fi obligat să iasă la pensie dacă țările Beneluxului persistă în opoziția lor față de asocierea Spaniei la Piața comună

Cererea de primire a fost prezentată încă de acum doi ani, în februarie 1962; scopul ei era să garanteze viitorul exporturilor agricole spaniole în direcția Europei occidentale. Pentru a echilibra cît de cît concurența între Spania și Europa, pentru a stimula industria spaniolă, guvernul franchist a adoptat recent un plan de dezvoltare pe patru ani ale cărui cheltuieli totale ar urma să se ridice la 5,5 miliarde dolari. Un sfert din această sumă (350 milioane de dolari anual) ar urma să vină din străinătate sub forma unor împrumuturi oficiale sau a unor investiții particulare. Dacă porțile Europei întîrzie să se deschidă, acest mecanism complex riscă să fie total compromis.

Încă de anul trecut dezvoltarea parțială a importurilor spaniole, necompensată de deschiderea piețelor europene, s-a soldat cu un deficit masiv al balanței comerciale, care a putut fi acoperit numai datorită afluxului de turiști. (Ei au adus aproape 700 milioane de dolari.) Grupările industriale și bancare care speră să profite de planul de dezvoltare și exportatorii de produse agricole încep să creadă că dreptul de acces în Piața comună merită din plin sacrificarea unui „Caudillo" care îmbătrînește.

Problema succesiunii, care începe să se pună în mod oficial încă de pe acum, suscită o luptă îndîrjită între cele două feudalități care-și împart Spania: birocrații sindicalismului falangist și tehnocrații care monopolizează ministerele „economice", majoritatea lor formați de *Opus Dei* (organizația oficială a bisericii catolice). Falangiștii cer „instituționalizarea" Mișcării, adică „eternizarea" privilegiului partidului unic. Ei speră îndeosebi să-și refacă popularitatea atacînd politica conservatoare a neocapitalismului spaniol.

Acum cîteva zile, José Solis, liderul sindicatelor falangiste, a declanșat deschis ofensiva împotriva lui *Opus Dei* cu ocazia unui discurs pronunțat la Pontevedra (Galicia). Militanții de stînga citesc astăzi *Pueblo*, ziarul sindicatelor falangiste, pentru a găsi atacuri împotriva regimului.

În ceea ce-i privește pe miniștrii tehnocrați și grupările bancare pe care ei le reprezintă, aceștia consideră că monarhia autoritară ar fi unica formulă care ar

permite să se impună Spaniei un sfert de secol de franchism fără Franco, după un sfert de secol de monarhie fără monarh. Iar această tendință pare să fie sprijinită de mareșalul Munoz Grande, vicepreședintele guvernului, și de marea majoritate a ofițerilor superiori.

În ultimul său număr revista falangistă de stînga *Es Asi* a publicat un articol intitulat „Mai avem încă timp, dar pînă cînd?" Este o întrebare pe care Franco și-o pune probabil adesea.

Daniel MIRO

Newsweek

NEW YORK

FRUCTELE MÎNIEI

NICI MĂCAR VOTUL prin care Camera Reprezentanților a adoptat proiectul de lege cu privire la drepturile cetățenești — 290 contra 130 — nu a dat adevărata măsură a victoriei obținute de inițiatorii lui. Dezbaterea care a dus la votul nominal final a fost un triumf prin ea însăși. De la războiul civil încoace relațiile dintre rase nu au fost niciodată discutate în vreuna din camerele Congresului cu demnitatea și moderația acestei manifestări.

Zeci de amendamente urmărind diluarea proiectului de lege au fost înfrînte de o coaliție a democraților din nord și a republicanilor. Rezultatul a fost un proiect de lege mai energic decît considerau posibil oficialitățile Administrației Kennedy.

În aproape toate cazurile, adversarii legislației au renunțat la atîtarea animozităților. Ei au contestat mai adesea metoda decît obiectivul. Sudiștii, care trebuiau să dea satisfacție Consiliilor lor cetățenești, au scris discursuri rasiste destinate analelor, dar au scutit Camera de necesitatea de a le asculta. Un discurs deplasat rostit de Howard Smith, membru al Camerei Reprezentanților din partea statului Virginia, a provocat stînjeneală.

Cînd totul s-a terminat, toți cei interesați i-au felicitat pe toți ceilalți. Sudiștii au mărturisit că li s-a dat o posibilitate echitabilă de a-și expune punctul de vedere. Inițiatorii democrați și republicani ai proiectului de lege au fost ovaționați cu recunoștință. Camera știa că făcuse un lucru important și era mulțumită de sine, așa cum avea tot dreptul să fie.

Nimic din toate acestea nu ar fi fost posibil în urmă cu un an — înainte ca Bull Connor să dea drumul cîinilor săi și să pună în acțiune furtunurile sale de incendiu, înainte ca patru fetițe să fie asasinate în școala lor de duminică, și înainte ca Medgar Evers să fi fost împușcat mortal pe la spate. Poate că totul ar fi fost imposibil înainte de martiriul președintelui John F. Kennedy.

Este neîndoielnic că ultragiile rasiste de anul trecut au convins Congresul că trebuie să se facă ceva în privința doleanțelor juste ale negrilor și în privința violențelor din stradă. Mulți congressmeni sudiști recunosc acest lucru și s-au împăcat cu el. În particular ei sînt de acord că a sosit timpul să se întreprindă un efort legislativ serios, deși consideră inaplicabile unele părți ale proiectului de lege al Camerei Reprezentanților.

Nu este încă clar ce efect va avea experiența drepturilor cetățenești din Camera Reprezentanților asupra Senatului. Blocul sudist este relativ mai puternic în Senat decît în Cameră și va avea avantajul suplimentar al unei dezbateri nelimitate dacă și pînă cînd 2/3 din membrii prezenți și care votează nu hotărăsc să ceară închiderea dezbaterilor. Acest lucru nu s-a făcut decît o singură dată de la adoptarea actualei reguli și niciodată atunci cînd a fost vorba de drepturi cetățenești.

Convingerea că proiectul de lege al Camerei Reprezentanților — sau ceva apropiat de el — va fi adoptat de Senat crește din mai multe motive. Cel mai convingător din aceste motive este că aceeași unanimitate națională de păreri care a influențat Camera Reprezentanților va exercita presiuni asupra Senatului — și că în cele din urmă aceste presiuni se vor dovedi a fi irezistibile. Anul în curs fiind un an electoral, convingerea morală va fi întărită de necesitatea politică în alte regiuni decît sudul.

În Senat, ca și în Camera Reprezentanților, multe vor depinde de republicani. Charles Halleck, membru al Camerei Reprezentanților din partea statului Indiana și liderul republicanilor din Cameră, s-a înrolat în lupta pentru drepturile cetățenești înainte de asasinarea lui Kennedy.

Richard Russell, senator din partea statului Georgia și liderul blocului sudist din Senat, a anunțat că se va opune drepturilor cetățenești, ca de obicei, din toate puterile. Dar pe cînd era liderul democraților din Senat, Lyndon B. Johnson a înfrînt manevrele lui Russell în 1957 și în 1960. Poate că președintele Johnson va reuși s-o facă din nou în 1964.

Kenneth CRAWFORD

CĂRȚI

Pledoarie într-un proces pierdut

În bogata literatură memorialistică apărută în anii de după război, există opere care se disting prin forța evocării evenimentelor, prin profunzimea viziunii istorice sau prin scînteierile spiritului autorului. Nici una din aceste însușiri nu abundă în cartea „Amurgul Imperiului" *), care cuprinde amintiri ale lordului Attlee, consemnate de ziaristul Francis Williams, pe baza convorbirilor avute cu fostul premier laburist al Marii Britanii. Din înșiruirea reflecțiilor lui Clement Attlee se desprinde totuși o caracteristică a cărții, o stare de spirit predominantă : preocuparea autojustificării. Insistența cu care autorul se străduiește să adune dovezi sau măcar aparența acestora în sprijinul opiniilor și acțiunilor lui evocă o tentativă de pledoarie într-un proces pierdut...

Un întreg capitol al memoriilor lui Clement Attlee este consacrat bombei atomice. Sîntem în iulie 1945 și Germania hitleristă a fost zdrobită. Japonia a rămas singură, într-o situație fără ieșire. Încă din aprilie, emisarii japonezi caută să obțină condiții mai avantajoase pentru capitulare. În iulie, mikado-ul încearcă să deschidă negocieri prin mijlocirea ambasadorului de la Moscova. Dar acum este prea tîrziu... Uniunea Sovietică va intra în luptă nimicind forțele de elită japoneze — un milion de oameni — în Manciuria și Coreea. Ar fi o greșeală să se presupună — scrie Winston Churchill — că soarta Japoniei a fost decisă de bomba atomică. Înfrîngerea Japoniei a fost hotărîtă încă înainte ca prima bombă să fi căzut („Al doilea război mondial", vol. VI, p. 559). Și totuși, premierul Attlee se declara de acord cu Harry S. Truman ca bomba atomică să fie aruncată asupra Japoniei. La 6 și 9 august 1945 sînt șterse de pe fața pămîntului Hiroshima și Nagasaki : 335 000 de victime, populație civilă, locuind în orașe fără importanță strategică. „Așa ceva nu trebuia îngăduit", declara Albert Einstein, la cîteva ore după primul bombardament atomic. „Era just să fie aruncată bomba", ripostează Clement Attlee, la două decenii după Hiroshima.

Fostul premier argumentează această opinie și acordul său cu Truman prin afirmația că „nu se știa cît de jos ajunseseră japonezii atît din punct de vedere material, cît și moral"... Mai puțin subiective decît autorul „Amurgului Imperiului", faptele istorice mărturisesc contrariul. Încă în iunie 1945, secretarul de stat Byrnes, discutînd cu savanții atomiști, recunoștea că pentru înfrîngerea Japoniei nu sînt necesare bombele atomice. Cu toate acestea, Byrnes recomanda bombardarea orașelor japoneze într-un scop formulat astfel : „a face Rusia mai înțelegătoare în Europa"... (L. Morton, „Hotărîrea de a folosi bomba atomică", „Foreign Affairs", ian. 1957, p. 347). O strategie politică vizînd perioada postbelică, și nu necesitățile imediate ale terminării ostilităților în Pacific — iată cheia pentru înțelegerea tragediei de la Hiroshima și Nagasaki.

„Nu știam desigur absolut nimic despre consecințele lansării bombei — pledează Attlee — cu excepția faptului că era mai mare decît o bombă obișnuită și că avea o forță explozivă mult mai puternică". Prin comparație, se poate observa că Harry Truman este mai puțin reținut în recunoașterea adevărului atunci cînd scrie : „Eu, desigur, am înțeles că explozia atomică va însemna uriașe daune materiale și nemaivăzute victime omenești" (Memoriile lui Harry S. Truman, vol. I, p. 419). Clement Attlee va avea, de altfel, prilejul să constate și alte consecințe ale preocupărilor lui Truman și ale cercurilor pe care acesta le reprezenta în domeniul atomic. Așa cum afirmă Attlee, savanții britanici contribuiseră mult în anii războiului la cercetările atomice făcute în S.U.A. Cu toate acestea, atunci cînd premierul sosește la Washington în 1945, i se rezervă o surpriză neplăcută : americanii „nu erau dispuși să transfere informațiile la care britanicii considerau că au tot dreptul"...

Dacă în „clubul atomic" Anglia avea să rămînă într-adevăr partenerul mai slab, monopolul american asupra armei nucleare urma să se dovedească în curînd o himeră, o dată cu realizările Uniunii Sovietice în domeniul tehnicii militare, o dată cu dispariția invulnerabilității geografice în era rachetelor cosmice. Pe primul plan s-a impus cu tot mai multă stringență necesitatea dezarmării, a unor măsuri concrete împotriva primejdiei de război nuclear. Clement Attlee a respins, în anii puterii, orice previziune realistă asupra acestei evoluții în situația internațională. Orientarea lui s-a identificat pînă într-atît cu direcția conservatorilor, încît a binemeritat în 1950 următoarea apreciere a lui Churchill : „Sînt foarte bucuros că noi toți sîntem de acord în privința politicii externe. Am mers pe drumul pe care l-am trasat la Fulton în 1946"...

Drumul identificării cu conservatorii a fost pentru Clement Attlee și partidul al cărui lider era drumul către înfrîngerea electorală din 1951. Viitorul va arăta în ce măsură laburiștii au reținut mai mult din experiența reală a vieții, decît din opiniile ultimului premier al „imperiului în amurg".

Florin HERA

*) A. S. Barnes and Co., New York.

ANTONIO SEGNI

Vizita pe care președintele Republicii Italiene, Antonio Segni, a făcut-o săptămîna trecută la Paris, a cuprins, pe lîngă tratativele politice cu președintele de Gaulle și reprezentanții guvernului francez, vizite la cîteva din principalele centre culturale ale Parisului : Universitatea Sorbona, Academia franceză.

Aceasta pentru că actualul președinte al statului italian este nu numai un om politic ci și una din personalitățile marcante ale vieții universitare italiene.

Antonio Segni, de multă vreme unul din fruntașii unui curent centrist, așa numit conciliant, în cadrul partidului democrat creștin, este și unul dintre cei mai cunoscuți juriști italieni. Segni s-a născut în 1891 la Sassari, în Sardinia. Paralel cu activitatea sa de profesor universitar și de diplomat a căutat prin acțiunile întreprinse în cadrul diferitelor organisme pentru promovarea și dezvoltarea economică a acestei regiuni, să remedieze înapoierea secular a insulei Sardinia și să rezolve problemele economice și agricole de multă vreme rămase în suspensie.

Segni este din 1920 profesor de drept și procedură civilă la universitățile din Peruggia, Pavia, Sassari (al cărei rector a fost timp de aproape 20 de ani) și apoi Roma. În același timp el a deținut, timp de doi ani — între 1944—1946 — postul de subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii, departament al cărui titular a devenit din 1946 pînă în 1951. A trecut apoi la Ministerul Educației Naționale pînă în 1954, cînd ca bun cunoscător al problemelor agricole — probleme în care guvernul democrat creștin prezidat de Scelba înregistrase un eșec parlamentar — a fost chemat să preia conducerea Consiliului de Miniștri. În această perioadă — 1955—1957 — el și-a afirmat calitățile de diplomat, reușind să mențină la putere un guvern de coaliție, în care — după cum observau ziarele italiene — partidul său, democrat creștin, era supus unor presiuni contradictorii din partea partenerilor săi, din partidul social democrat și din partidul liberal. Ulterior, timp de un an Segni a condus în continuare guvernul, preluînd și funcția de ministru de interne, iar între 1960—1962 a fost ministru de externe.

La 6 mai 1962, la expirarea mandatului președintelui Gronchi, Segni a fost ales președinte al Republicii Italiene.

Segni este autorul unor tratate de drept civil precum și al unei cărți despre Comunitatea economică europeană.

ACUM 50 DE ANI

Știrile despre soarta lui Diesel, constructorul de motoare, sînt contradictorii. Vestea despre înecarea lui în mare nu se confirmă ; la München sosește vestea că el se află în Canada. Din Washington vine știrea morții lui George Westinghouse, inventatorul unui nou tip de frînă.

Studenți și studente de la facultatea veterinară demonstrează la Viena în fața universității pentru a protesta împotriva supravegherii lor de către autoritățile militare. Au loc ciocniri cu poliția.

Lupte grele în Tripolitania. Un contingent italian condus de colonelul Latini, aflat în împrejurimile localității Zuetino, este atacat în cursul nopții de un mare număr de localnici. Trupele italiene au suferit pierderi serioase : 45 de morți și 100 de răniți.

Ziarul londonez Daily Telegraph anunță că l-a angajat cu contract ca colaborator pe fostul președinte al S.U.A., Theodore Roosevelt. Acesta face o călătorie științifică în pădurile neumblate ale Braziliei și Paraguayului, urmînd să publice în paginile ziarului englez însemnările sale de călătorie.

Răscoală în Maroc. La Tetuan, o coloană spaniolă este atacată de rebeli. Colonelul Sosa a fost ucis.

La Petersburg stîrnește interes o nouă realizare a constructorului de avioane Sikorsky. Aparatul, cu toate că are dimensiuni uriașe, a zburat timp de o oră și jumătate cu 8 pasageri la bord.

A fost inaugurat primul tramvai electric din Constantinopol. În cinstea acestui eveniment s-a sacrificat un berbec.

Soția ministrului de finanțe al Franței, Caillaux, s-a prezentat la redacția ziarului Figaro, care ducea o campanie împotriva soțului ei, și a tras mai multe focuri de armă asupra directorului ziarului, Calmette, rănindu-l mortal. Ministrul Caillaux și-a prezentat demisia.

Tenorul Carusso a fost angajat la Teatrul Metropolitan din New York cu un onorar seral de 12 000 mărci, cel mai mare onorar plătit vreodată unui artist.

În semn de protest împotriva intenției guvernului englez de a suprima cu ajutorul armatei tulburările din Ulster, 100 de ofițeri irlandezi și-au prezentat demisia din forțele armate britanice.

Ziarul Berliner Tageblatt publică o știre din Petersburg, în care se arată că scriitorului Maxim Gorki i s-a intentat un nou proces pentru romanul său „Mama".

O decizie a consiliului comunal din Roma în problema spitalelor a stîrnit indignare în rîndurile populației. Greva generală inițiată de social-democrați a luat o amploare deosebită, în oraș stagnînd orice activitate comercială (cu excepția brutăriilor). La un miting la care au participat 50 000 de oameni s-a cerut redeschiderea spitalelor închise și reînființarea posturilor de salvare. Cavaleria a atacat mulțimea, rănind patru lucrători.

Compania Hamburg-America a hotărît să înființeze o cursă cu transatlantice între New York și Varna.

Pe locul unde s-a scufundat submarinul englez „A-7" a avut loc o ceremonie de doliu, la care au participat mai multe nave.

Arbitrajul și justiția internațională

Arbitrajul este procedura judiciară de rezolvare pe cale pașnică a litigiilor internaționale care, cel puțin teoretic, se bazează pe ideea că una din părți are dreptate. Ca atare, arbitrul joacă rol de judecător.

Istoria procedurii arbitrale are o mare vechime. „Nu poate fi atacat ca un violator al dreptului — spunea istoricul grec Tucidide în Istoria războiului peloponeziac, reproducînd cuvintele regelui spartan Arhidamos — acela care se declară gata să răspundă în fața unui tribunal arbitral".

Există două tipuri de instituții de arbitraj : tribunalele arbitrale constituite prin înțelegerea părților în litigiu — și Curtea Permanentă de Arbitraj, constituită prin convențiile de la Haga din 29 iulie 1899 și 18 octombrie 1907. Curtea Permanentă este un organ internațional permanent de justiție, al cărui consiliu de administrație este alcătuit din reprezentanții diplomatici ai puterilor semnatare ai convențiilor menționate, sub președinția ministrului de externe al Olandei. Curtea dispune de o listă de arbitri oficiali aleși pe o durată de 6 ani, pe care statele îi pot solicita să judece un litigiu. Țara noastră este membră a Curții Permanente de Arbitraj. Pe lista arbitrilor acestei Curți figurează 4 reprezentanți ai R.P. Romîne.

Litigiile se supun tribunalului de arbitri pe baza unei înțelegeri-compromis, prevăzută într-un tratat internațional.

Sfera de aplicare a arbitrajului este relativ restrînsă ; i se supun mai ales problemele privind violarea tratatelor, interpretarea lor, modul de reparare a daunelor pricinuite etc.

Procedura arbitrală se compune din două faze : una scrisă — cererea de chemare în judecată a pîrîtului, obiectul și motivele pretențiilor, întîmpinare din partea pîrîtului, memorii, contramemorii, replici, duplici etc. — și alta orală care începe după terminarea celei scrise. Deliberările tribunalului arbitral sînt, de obicei, secrete, însă pronunțarea sentinței este publică. Hotărîrile se iau cu majoritate de voturi. În dreptul internațional există un principiu unanim recunoscut după care, în timpul cît se desfășoară această procedură, părțile în litigiu sînt datoare să se abțină de la orice acte care ar îngreuia sau compromite executarea sentinței arbitrale.

De regulă, sentința arbitrală este definitivă, executorie și fără putință de a fi atacată.

Justiția internațională este reprezentată printr-o serie de tribunale internaționale (Tribunalul de arbitraj, Curtea Internațională de priză prevăzută prin Convenția de la Haga din 18 octombrie 1907, Curtea Internațională de Justiție despre a cărei competență și procedură s-a scris în nr. 8/1963 al revistei „Lumea" etc.) ; ea se deosebește de arbitraj prin faptul că în timp ce acesta din urmă lasă în seama părților definirea litigiului și alegerea arbitrului, în justiția internațională judecătorii sînt numiți dinainte prin proceduri speciale.

Întrucît, potrivit normelor dreptului internațional contemporan, războiul între state este declarat în afara legii, numai mijloacele pașnice sînt considerate căi legale pentru reglementarea conflictelor.

Dacă litigiul nu a fost rezolvat prin mijloace pașnice și amenință menținerea păcii, părțile sînt datoare, în conformitate cu Carta O.N.U., să-l supună spre examinare Consiliului de Securitate, care este în măsură : 1) să propună părților litigante să încerce din nou să rezolve litigiul prin unul din mijloacele analizate mai sus ; 2) să le recomande „cuvenita procedură sau metodă de reglementare" a litigiului respectiv ; 3) să recomande părților „condițiile de soluționare a litigiilor pe care le va găsi nimerite". Dacă nici pe această cale litigiul nu se stinge, Carta O.N.U. împuternicește Consiliul de Securitate să ia orice măsuri de constrîngere găsește de cuviință pentru menținerea sau restabilirea păcii.

I. C.

BREVIAR

19 februarie

Intre statele care fac parte din comisia specială a O.N.U. însărcinată cu elaborarea principiilor de drept internațional referitoare la relațiile prietenești și de cooperare între state, a fost desemnată și R.P. Romînă.

■

La invitația A.R.L.U.S., în Capitală a sosit o delegație a Asociației de prietenie sovieto-romînă, condusă de A. V. Grebnev, vicepreședinte al A.P.S.R., redactor-șef adjunct al ziarului Izvestia. Delegația a sosit în vederea semnării planului de colaborare dintre Asociația romînă pentru legăturile de prietenie cu Uniunea Sovietică și Uniunea asociațiilor sovietice de prietenie și legături culturale cu țările străine și Asociația de prietenie sovieto-romînă, pe anul 1964.

■

La tradiționalul Tîrg internațional de bunuri de consum de la Frankfurt pe Main expoziția românească a fost vizitată de : Kurt Schmucker, ministrul economiei R.F. Germane, Albert Osswald ministrul economiei din Landul Hessen, Werner Bockelman, primarul orașului Frankfurt, precum și Steidle și Witrock, directori ai Tîrgului.

■

Regina Elisabeta a II-a a Angliei a primit pe Alexandru Lăzăreanu, ambasadorul R.P. Romîne la Londra, cu ocazia prezentării scrisorilor de acreditare în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al R.P.R. la Londra.

20 februarie

La Geneva, în ședința Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, a luat cuvîntul Vasile Dumitrescu, șeful delegației R.P. Romîne. El a expus poziția delegației romîne, exprimînd convingerea că orice măsură colaterală trebuie să fie strict legată de sarcina centrală — dezarmarea generală și totală.

21 februarie

Academia regală de belle-arte, istorie și antichități din Suedia a ales ca membru pe acad. Al. Rosetti, directorul Centrului de cercetări fonetice și dialectale al Academiei R.P. Romîne

22 februarie

R.P. Romînă participă la Expoziția internațională de turism pe anul 1964, de la Stockholm.

24 februarie

Cu prilejul vizitei acad. Tudor Arghezi în Franța, ambasadorul R.P. Romîne la Paris, dr. Victor Dimitriu, a oferit un cocteil, la care au participat numeroase personalități ale artei și culturii franceze.

25 februarie

S-a deschis la Viena prima sesiune din acest an a Consiliului guvernatorilor agenției internaționale pentru energia atomică. La sesiune participă și acad. Horia Hulubei, vicepreședinte al Consiliului guvernatorilor A.I.E.A.

În afară de doamna S. Bandaranaike care este prim-ministru al Ceylonului, trebuie menționate Jagdar Nasriddinova, președinta Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S. Uzbece, regina Iuliana a Olandei și regina Elisabeta a Angliei.

MARIA PANĂ
București

În legătură cu reportajul Guyana Franceză de Paul Isnard publicat în nr. 7 al revistei, vă sugerez următoarea completare : Acest teritoriu a fost folosit timp îndelungat de către Franța ca loc de deportare. Acolo au fost deportați majoritatea celor condamnați pentru că au participat la Comuna din Paris. Tot acolo, în Insula Dracului, a fost deportat timp de zece ani căpitanul Dreyfus.

VASILE MITU
Tulcea

Ing. Benea Vasile, București. **Tema propusă de dv. ne interesează. Articolul poate fi însoțit așa cum propuneți de hărți, grafice etc. Pentru detalii suplimentare, telefonați-ne.**

Primul asteroid reperat de astronomul Giuseppe Piazzi a fost denumit Ceres, dar el a fost descoperit nu în 1901, cum scrie în numărul 8 al revistei LUMEA, ci la 1 ianuarie 1801. Este greșită și afirmația că acest asteroid ar avea un diametru de 50 de ori mai mic decît al Lunii. Diametrul lui Ceres este de aproximativ 700 de km, adică de 5 ori mai mic decît al Lunii. Despre asteroidul Eros pot da următoarele detalii : Eros a fost descoperit la 13 august 1898 de astronomul Witt din Berlin și această descoperire a făcut senzație deoarece era observat pentru prima dată un asteroid care nu circula ca ceilalți, numai între Marte și Jupiter, ci trecea și dincoace de Marte, adică între Pămînt și Marte. Cu ajutorul observațiilor asupra lui Eros astronomii au putut determina cu mare precizie paralaxa solară în anii 1900—1901 și 1930—1931. Pînă atunci, paralaxa solară nu putea fi determinată cu precizie decît cu ocazia trecerii planetei Venus prin dreptul Soarelui, eveniment extrem de rar, căci a fost observat ultima dată în 1882 și nu se va repeta înainte de 2004.

VICTOR RUDINESCU
București

În numărul 7, am citit articolul despre Conferința de la Dar-es-Salaam scris de Gabriela Dolgu. Concluzia articolului este că această conferință ar avea un caracter progresist. Nu cred că faptele confirmă această concluzie. În Tanganika armata se răsculase și îi izgonise pe ofițerii englezi. Președintele a chemat în ajutor armata engleză. După aceea președintele Tanganikăi a cerut convocarea țărilor africane cu scopul de a crea „brigăzi mobile". Nu au oare acestea scopul de a înăbuși mișcările progresiste ale popoarelor din Africa ?

S. ARGHIROPUL
Brăila

Sperăm că articolul publicat în nr. 8 al revistei sub titlul „Unitatea africană în acțiune" v-a ajutat să înțelegeți mai bine problema. Putem adăuga două fapte subliniate de președintele Nyerere în discursul rostit la Dar-as-Salaam pentru a explica hotărîrea sa de a cere ajutor trupelor engleze : rebeliunea din armată n-a fost nicidecum o răscoală populară, iar în Africa nu exista o forță armată în măsură să intervină pentru a ajuta la restabilirea ordinii. Recunoscînd „umilința națională" pe care Tanganika, la fel ca și Kenya, a trăit-o atunci cînd a fost nevoită să recurgă la chemarea fostei armate coloniale, Nyerere a obținut aprobarea celor mai mulți dintre participanții la Conferință care au apreciat că Nyerere a reușit să evite o „congolizare" a țării. Scopul creării „brigăzii mobile" ar fi de a se evita pe viitor necesitatea de a recurge la armata britanică.

Albu Gheorghe și Popiu Ilarian-Luduș. **Franța nu a aderat la Tratatul de interzicere a experiențelor nucleare în cele trei medii. Punctul de vedere al guvernului francez este că o asemenea aderare ar face cu neputință perfecționarea arsenalului nuclear al Franței, care este mult mai redus decît al celorlalte puteri nucleare.**

Th. Thomescu, Craiova. **Aveți dreptate. Ciprul se găsește la 1065 km depărtare de Atena.**

Pavel C. Motea-Craiova : **1/ Vom publica un documentar despre Federația mondială a orașelor înfrățite ; 2/ Studenții cubani aflați în țara noastră învață la diverse institute și facultăți.**

Emil Dorna, Zimnicea : **Între țara noastră și Spania nu există relații diplomatice.**

Prof. Alexandru Babov, Breaza ; Romeo Vornișescu, Petroșani ; ing. Costică Nisu, Onești ; Marius Chintoan, student, Cluj : **Pentru informațiile dorite de dv. vă sugerăm să vă adresați rectoratului Universității din București.**

POȘTA REDACȚIEI

Ștefan Toader, Ploiești : **Într-unul din numerele viitoare ale revistei vom îndeplini și dorința dv.**

Arhitect Mircea Corebea, București : **Precizările dv. în legătură cu episodul Goeben-Breslau ne-au sosit după apariția nr. 7, în care chestiunea a fost — cel puțin așa sperăm — elucidată. Am reținut totuși comunicarea dv. în legătură cu informațiile „navale" și cu bibliografia de care dispuneți și vă rugăm să ne faceți propuneri concrete.**

Mihai Badea, Dorohoi : **În legătură cu neregulile privind difuzarea revistei în orașul dv. vom sesiza pe cei în măsură să le lichideze.**

Am mai primit sugestii și întrebări de la următorii cititori : Traian Petrăchescu, Huși ; Dumitru Iusco, Borșa-Maramureș ; Andrei Butak, București ; Viorel Maxim, Trușești-Suceava ; Constantin Costea, Vaslui ; Ilie Stoica, Bălcești-Olteț ; A. Kaufman, București ; Maria Crișan, București ; Ion Rizea, Tg. Mureș ; Nicu Dobre, com. Sinoe-Istria ; Teodor Simion, București ; Micu Șteimberg, Vaslui ; Valeriu Luca, Cluj ; Ion Aprodu, Iași ; Mihai Ursachi, com. Liteni, Gura Humorului ; învățător Marin Ionescu, com. Piscu Vechi, Calafat ; Domnica Anton, Botoșani ; Sanda Ion, Ploiești ; Virgil Thorand, Ploiești ; Marian Aciobăniței, Huși ; D. Parepeanu, colectivist, com. Baraitaru-Ploiești; Iolanda Hobjilă, Huși ; Vasile Albu, Tîrnăveni ; Viorel Hanț, maistru Hunedoara ; Petre Scafaru, Cluj ; Zaharie Mustețea, Borlova, Caransebeș ; Ionel Dumitrescu, Constanța ; Petru Creinicean, Moldova Nouă, Banat ; Filip Iosif — mecanic Sînnicolau Mare-Banat ; I. Palcser, Cluj. **Vom încerca să dăm treptat toate răspunsurile solicitate și să publicăm articolele sugerate.**

Ceilalți cititori care ne-au scris în acest interval vor primi răspunsul prin poștă.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Populară Romînă

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1 Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

SCENARIUL:
Tullio Pinelli
Renato Dall'Ara,
după romanul lui
G. A. Cibotto

REGIA:
Renato Dall'Ara

MUZICA:
Roman Vlad

IMAGINEA:
Antonio Macasoli

Cu: José Suarez, Carla Gravina, Alain Cluny, Gianfranco Penzo, Walter Santesso, Emma Penella, José Jaspé.

Scano Boa

Coproducţie italo—spaniolă

2 lei

PUNCTE DE VEDERE

Documentar: MEXIC

ÎNTÎLNIREA INTERNAŢIONALĂ A TINERETULUI

OPINII ALE UNOR LIDERI NEGRI DIN S. U. A.

10
Joi, 5 martie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

WASHINGTON
NICOSIA
FLORENȚA
VIENA
LAGOS
MOSCOVA

În 1964 — Anul internațional al Soarelui Calm, se vor studia cu atenție protuberanțele formate din explozii de gaze fierbinți de la suprafața Soarelui.

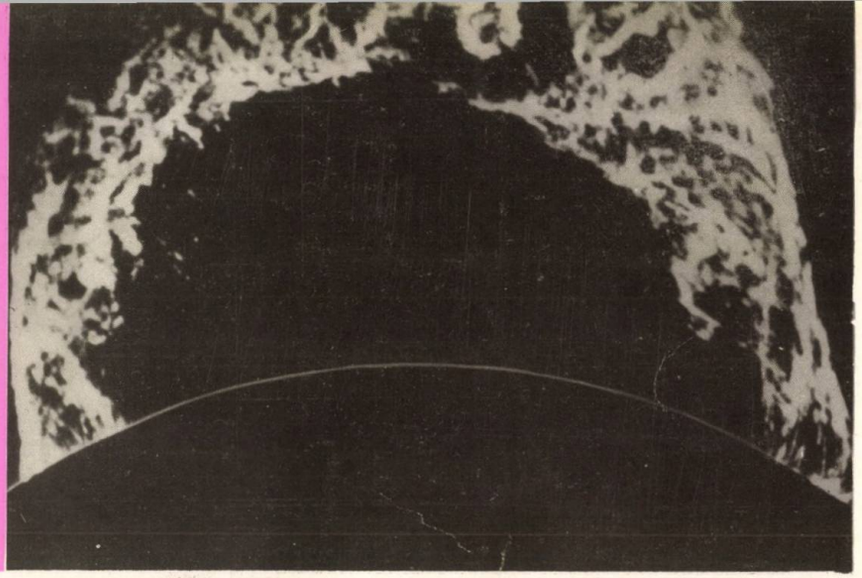

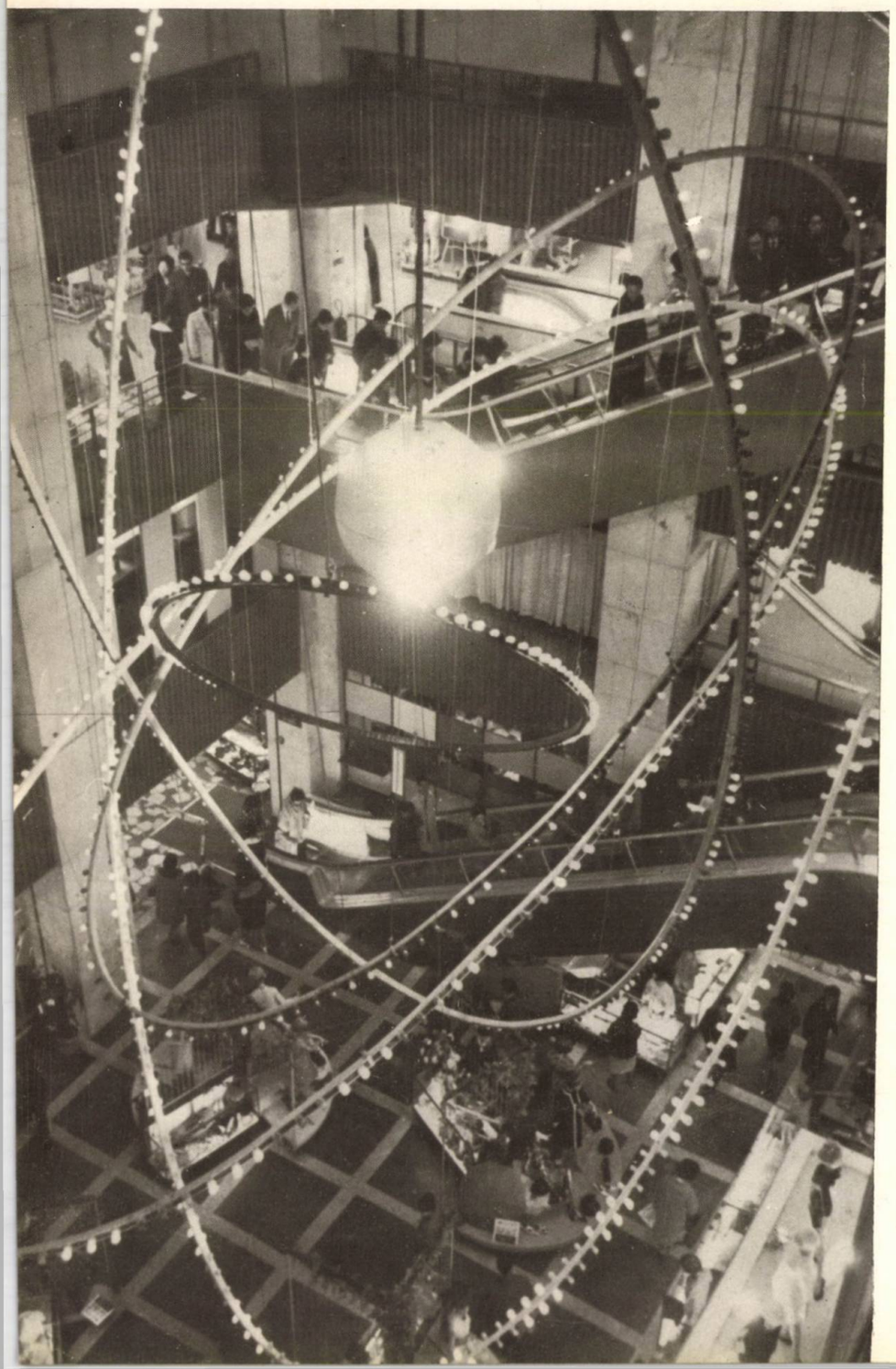

Și marile magazine universale din Tokio se pregătesc pentru Olimpiadă.

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIŞTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ
Anul II
nr. 10 (19) 5 martie 1964

În acest număr:

- **SĂPTĂMÎNA PE GLOB:** GENEVA — În a VI-a săptămînă (p. 2). MOSCOVA — Interviul lui Andrei Gromîko (p. 3). WASHINGTON — Continuitate şi stil (p. 4). NICOSIA — Soluţie de schimb? (p. 5). PARIS — Vizita delegaţiei Sovietului Suprem (p. 6). LONDRA — În Camera Comunelor (p. 7). LAGOS — Solidaritate africană (p. 8). FLORENŢA — Conferinţa internaţională a tineretului (p. 9). NEW YORK — Confruntări pregătitoare (p. 10).

- **ARTICOLE, REPORTAJE:** MEXIC, de Darie Novăceanu (p. 12). ASIA DE SUD-EST ÎN ACTUALITATE, de Sergiu Verona (p. 18). LIDERII NEGRI DIN S.U.A. DESPRE PROBLEMELE DREPTURILOR CETĂŢENEŞTI (p. 21). SOCIOLOGIA ŞI RELAŢIILE INTERNAŢIONALE, de Ludwig Grünberg (p. 23).

- **CONVORBIRI CU:** prof. HANS THIRRING (Austria), P. A. CURTIS JOSEPH (Nigeria).

- **PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ:** (p. 26—30). New York Herald Tribune, Le Monde, New York Times, Tempo, El Pais, Forum, Newsweek.

- **REVISTE:** Orizonturi balcanice, Konkret (p. 30)

- **PROFIL, FIŞIER** (p. 31), **POŞTA REDACŢIEI** (p. 32).

Sosirea în R. P. Chineză a delegației Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn

Pe aeroportul din Pekin, tovarășii Ion Gheorghe Maurer și Liu Șao-ți. (telefoto)

GENEVA

În a VI-a săptămînă

La începutul săptămînii trecute, cu ocazia sosirii sale la Geneva, pentru a lua parte la lucrările Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, ministrul de externe al Angliei, Richard Butler, declara: „În prezent nu există în întreaga lume o întîlnire mai importantă decît conferința de dezarmare". Această apreciere vine desigur să confirme și să sublinieze și mai mult rolul important care revine conferinței Comitetului celor 18 în actuala fază a relațiilor internaționale. În același timp, declarația d-lui Butler și însăși prezența sa, fie chiar numai pentru o zi, la Geneva contrastează cu tonul pe care presa occidentală l-a adoptat în ultimul timp față de lucrările conferinței.

Pentru cei care urmăresc îndeaproape ceea ce se petrece în marea sală de consiliu de la Palais des Nations și mai ales în afara sa, titlurile pesimiste, aproape defetiste care apar în presa occidentală pe marginea lucrărilor conferinței par oarecum exagerate. Desigur, departe de noi gîndul de a afirma că lucrurile stau pe roze. Dar de la a recunoaște greutățile prin care trece în prezent conferința și pînă la a prezice

REFLECTOR

La Londra va avea loc în aprilie „Congresul internațional pentru sancțiuni economice împotriva Republicii sud-africane". Din comitetul care va patrona acest congres au acceptat să facă parte președinții Ben Bella, Leopold Senghor și Kwame Nkrumah precum și premierii Jomo Kenyatta și Tunku Abdul Rahman. La Congres au fost invitate să participe personalități politice și oameni de știință din Europa, Africa și S.U.A.

■

La Londra s-a anunțat că sir Alec Douglas-Home va face o vizită în Nigeria între 18 și 21 martie, la invitația premierului nigerian sir Abubakar Tafawa Balewa.

■

Se consideră probabil ca fostul cancelăr Konrad Adenauer să fie reales ca președinte al partidului creștin-democrat. Hotărîrea va fi luată în cursul lunii martie; în cazul în care va fi reales, el va conduce partidul creștin-democrat în campania electorală din 1965.

■

Societatea americană de televiziune A.B.C. l-a angajat pe fostul președinte Eisenhower să comenteze pentru telespectatori lucrările convenției partidului republican (în iulie). Contractul este rezultatul eforturilor lui James Hagerty, secretar de presă al Casei Albe în perioada Eisenhower, actualmente vicepreședinte al consiliului de administrație al societății A.B.C.
Fostul președinte Harry S. Truman a refuzat să devină comentator pentru convenția partidului democrat.

■

Deși se apropie data de 11 martie, la care va deveni președintele Venezuelei, Paul Leoni nu a reușit încă să creeze o coaliție guvernamentală stabilă. Renunțînd la ideea colaborării cu partidul social creștin, viitorul președinte negociază cu partidele Uniunea republicană democrată, Frontul național democrat și Forța democratică și populară.

Săptămîna trecută, la un banchet al partidului democrat care a avut loc la Miami Beach (statul Florida), președintele Johnson a declarat: „Intenționăm să accelerăm evoluția lucrurilor prin legi, educație și acțiune, pînă cînd vom fi înlăturat și ultima barieră a intoleranței". Potrivit unor aprecieri, aceasta ar fi cea mai energică declarație de intenții în problema drepturilor civile, făcută de un președinte al S.U.A. în fața unui auditoriu din sud.

■

Excluderea din partidul Baas a lui Ali Saleh el Saadi, determinată de liderii baasiști sirieni, reflectă, după cum presupune agenția France Presse, dorința acestora de a îmbunătăți relațiile cu actualii conducători irakieni.

■

Contratorpilorul american „Biddle", care ar urma să devină nava experimentală a forțelor „multilaterale", va fi lansat în luna decembrie.

■

Potrivit unui sondaj Gallup, 44 la sută din americani consideră că S.U.A. întîmpină dificultățile cele mai serioase în problemele politicii externe; 29 la sută consideră că aceste dificultăți apar în problema drepturilor civile; 14 la sută consideră șomajul ca fiind problema nr. 1 în S.U.A., iar 7 la sută au indicat ca principală problemă costul ridicat al vieții.

■

La Rabat a sosit o misiune compusă din 11 experți ai Băncii internaționale pentru reconstrucție și dezvoltare (BIRD). Misiunea va studia posibilitățile de dezvoltare a Marocului și va formula recomandări în privința investițiilor de primă necesitate.

■

Ministrul de externe al Marii Britanii, R. A. Butler, va sosi la Tokio la începutul lunii mai. El va avea o serie de întrevederi oficiale cu membrii guvernului japonez.

eșecul ei, așa cum se grăbesc s-o facă unele ziare americane, este totuși o anumită distanță.

Că cei doi copreședinți nu au reușit nici pînă acum să cadă de acord asupra ordinii de zi a măsurilor colaterale este un fapt real, fără îndoială un minus al conferinței. Unii afirmă, totuși, că deși conferința a mers aproape doi ani fără o ordine de zi, s-au semnat Tratatul de la Moscova și acordul cu privire la „hot line" (linia de comunicație directă Moscova—Washington). Este o asemenea concepție mai realistă? Desigur că nu, măcar pentru faptul că au trecut doi ani de la începerea conferinței și nu se mai poate spune că problemele „nu sînt încă suficient de coapte", cum a susținut nu demult delegatul italian.

Cum să apreciem atunci stadiul actual al lucrărilor conferinței? Iată o întrebare la care nici diplomații, obișnuiți, cum se spune, să despice firul de păr în patru, nu se încumetă încă să dea un răspuns precis. „Nu stăm prea strălucit", spune un participant la conferință, „dar există totuși o deosebire față de trecut și anume, de astă dată, greutățile pe care le întîlnim au apărut în condiții internaționale mai favorabile. Desigur, aceasta dovedește încă o dată complexitatea problemelor pe care le ridică dezarmarea, dar în același timp constituie o premisă că aceste greutăți pot fi rezolvate mai ușor".

Dificultățile pot fi într-adevăr rezolvate, mai ales că în stadiul actual ele se referă în primul rînd la formă și apoi la fond.

Poziția delegațiilor țărilor socialiste în această privință este bine cunoscută. Trebuie spus că în săptămîna care a trecut a devenit și mai clar că lucrările conferinței ar putea să progreseze tocmai pe calea sugerată de țările socialiste: să se înceapă cu ceea ce este mai folositor, mai ușor de realizat, mai practic și care în același timp ar facilita rezolvarea altor probleme. La măsurile colaterale, țările socialiste, după cum se știe, propun să se înceapă cu reducerea bugetelor militare iar la dezarmarea generală și totală să se elaboreze sarcinile primei etape a dezarmării, pe baza propunerii Gromiko de menținere a așa-zisei „umbrele nucleare" (adică de lichidare a tuturor mijloacelor de transportare a armei nucleare încă din prima etapă a procesului de dezarmare cu excepția unui număr strict limitat care ar fi păstrat pe teritoriile U.R.S.S. și S.U.A. pînă la sfîrșitul acestui proces). Țările occidentale susțin pe de altă parte ca la măsurile colaterale să se înceapă cu „înghețarea" (numărului și caracteristicii mijloacelor strategice de transport a armei nucleare) iar la dezarmarea generală și totală... tot cu „înghețarea", plus reducerea cu 30 la sută a acestor mijloace în prima etapă a procesului de dezarmare. S-au exprimat însă temeri că o astfel de abordare a problemei poate duce mai degrabă la o anumită „înghețare" a lucrărilor conferinței.

Care au fost momentele mai semnificative ale săptămînii trecute?

În ultima perioadă, presa occidentală a scris mult în jurul vizitei la Geneva a ministrului de externe al Angliei, R. Butler, al cărei scop era, după cum ne informează *Times*-ul londonez, de „a face noi propuneri constructive" menite, după *New York Times*, „să scoată conferința din viteza-n-tîia".

Vom lăsa de o parte unele speculații sarcastice care au pus vizita dlui Butler în legătură cu campania electorală care se desfășoară în Anglia și cu greutățile interne și externe prin care trece în prezent guvernul conservator. Iată însă cum a apreciat presa elvețiană contribuția ministrului de externe britanic la negocierile de dezarmare de la Geneva.

Ziarul *La Suisse* scria următoarele: „În planul englez nu există nici o idee care să nu fi fost pusă anterior sub o formă sau alta în dezbaterea comitetului. Primul ecou pe care l-a avut planul propus de dl Butler nu corespunde cu speranța guvernului britanic de a avea meritul să împingă înainte conferința de dezarmare și să obțină un avantaj în fața alegătorilor. Pentru moment acest plan este un document în plus destinat dosarului."

Iar *Tribune de Lausanne* completează această idee: „Nu trebuie să supraapreciem ecoul vizitei dlui Butler la Geneva, deoarece nu s-ar putea spune că intervenția șefului diplomației britanice a fost de o asemenea natură încît să scoată din marasm negocierile celor 17".

Un alt element care s-ar părea că trebuie elucidat în această etapă este stadiul negocierilor în problema elaborării tratatului de dezarmare generală și totală.

Delegațiile occidentale cer în continuare, cu insistență, să li se ofere detalii asupra propunerii Gromiko, refuzînd în același timp să dea un răspuns la problema cheie: este sau nu de acord Occidentul cu necesitatea eliminării încă din prima etapă a dezarmării a pericolului unui război nuclear? Dacă răspunsul ar fi pozitiv, atunci s-ar putea cădea de acord și asupra numărului de rachete care să formeze așa-zisa „umbrelă" pînă la sfîrșitul procesului de dezarmare, și asupra aspectelor legate de control etc. În fapt, contrapunerile occidentale referitoare la etapa întîia sînt prin ele însele un răspuns negativ. Aceste propuneri nu rezolvă cîtuși de puțin sarcina eliminării cît mai urgente a pericolului nuclear. Cu ce s-ar reduce pericolul care plutește în prezent asupra omenirii dacă, să presupunem, Statele Unite, conform propunerii lor de reducere procentuală, ar reduce în prima etapă cu 30 la sută numărul rachetelor intercontinentale și al celorlalte mijloace de ducere la țintă a armei nucleare?

Capacitatea S.U.A. de a distruge de circa 80 de ori orice oraș de pe glob cu o populație de o sută mii de locuitori sau mai mult s-ar reduce, într-adevăr, în oarecare măsură și ar fi poate de numai 55 de ori. Va fi oare omenirea mai în siguranță dacă în loc de 80 de ori va ști că poate fi omorîtă numai de 55 de ori? Și asta fără să mai vorbim de faptul că numărul mijloacelor de transportare a armei nucleare crește fără întrerupere și este posibil ca la sfîrșitul primei etape a planului american (presupunînd că această etapă ar începe acum) o reducere cu 30 la sută ar însemna în fapt păstrarea unei capacități de distrugere mai mare chiar decît cea actuală.

Toate acestea sînt întrebări legitime la care delegațiile occidentale nu au reușit să dea încă un răspuns.

Abordarea într-un spirit realist a problemelor care confruntă în prezent conferința este mai necesară ca oricînd. Nimic nu ar putea fi mai folositor decît înțelegerea de către toate părțile a faptului că nu există o cale mai sigură pentru asigurarea securității și bunăstării popoarelor decît realizarea dezarmării generale și totale.

Poate că ghioceii care au apărut prin parcurile Genevei prevestesc începutul unei primăveri mai frumoase...

V. BARBU

Geneva, 3 martie

MOSCOVA

Interviul lui Andrei Gromîko

Într-un interviu publicat în ziarul *Izvestia* din 2 martie, Andrei Gromîko, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., a apreciat situația tratativelor de la Geneva și perspectivele de viitor ale lucrărilor Comitetului celor 18 state pentru dezarmare. El a spus: „Pînă în prezent, dată fiind poziția puterilor occidentale, nu s-a ajuns la o înțelegere asupra nici uneia dintre problemele dezarmării, fără să mai vorbim de o înțelegere în problema dezarmării generale și totale în ansamblu". A. Gromiko a arătat că delegația sovietică a sosit la sesiunea Comitetului celor 18 state cu instrucțiuni precise pentru a depune eforturi maxime în vederea unei cotituri în tratative și a trecerii la elaborarea practică a Tratatului cu privire la dezarmarea generală și totală.

Vorbind despre planul sovietic de dezarmare generală și totală, el a spus că „prevede o dezarmare efectivă și un control eficient asupra dezarmării, al cărei nivel și volum se află în fiecare etapă în concordanță cu conținutul măsurilor concrete de dezarmare. În mod practic, acesta este singurul plan real de dezarmare generală și totală, prezentat spre examinare Comitetului celor 18 state".

Gromiko a calificat „planul occidental drept nesatisfăcător" și a arătat că „exclusiv poziția puterilor occidentale constituie motivul pentru care Comitetul celor 18 nu a înaintat pe calea spre dezarmare".

Analizînd problema așa-numitei „umbrele protectoare racheto-nucleare", ministrul de externe sovietic a precizat că este vorba ca înainte de desăvîrșirea dezarmării generale și totale, la dispoziția U.R.S.S. și S.U.A. să rămînă o cantitate limitată de rachete cu rază mare de acțiune și rachete de alte tipuri, propunere sovietică care se află în centrul atenției atît a opiniei publice mondiale, cît și a Comitetului celor 18 state. În legătură cu afirmația că planul sovietic de dezarmare generală și

totală „n-ar prevede o garanție cuvenită a securității pentru țări în intervalul de la începutul la sfîrșitul dezarmării", Gromîko a arătat că „nu există necesitatea absolută de a se menține un anumit număr de rachete pînă la sfîrșitul celei de-a treia etape. Dar, ținînd seama de poziția și dezideratele puterilor occidentale, guvernul sovietic a prezentat propunerea sus-menționată". „Cînd lucrurile au ajuns însă la o discuție concretă, reprezentanții puterilor occidentale au evitat o abordare serioasă a acestei probleme importante".

Andrei Gromîko a apreciat ca „nefiind nouă" propunerea lui Butler, ministrul englez al afacerilor externe, de a se constitui, în cadrul Comitetului celor 18, grupe speciale pentru discutarea problemelor tehnice. „Nu există nici un temei pentru a se imita astăzi metodele tratativelor din cadrul Ligii Națiunilor. A se transfera în prezent în grupe tehnice problemele dezarmării, inclusiv problema controlului asupra dezarmării, aceasta înseamnă a se ascunde și mai departe opiniei publice discutarea problemelor dezarmării. Guvernul sovietic este pentru tratative cinstite și pentru acorduri cu privire la o dezarmare reală".

Andrei Gromîko a spus că propunerea cu privire la „înghețarea" mijloacelor strategice de transportare a armei nucleare nu are nimic comun cu preocupările pentru întărirea securității popoarelor. „S.U.A. și-au însoțit propunerea de «înghețare» prin cererea de a se institui un control internațional asupra tuturor mijloacelor de transportare, precum și asupra fabricării acestor mijloace. Aceasta înseamnă că guvernul S.U.A. propune... să se instituie, în condițiile lipsei oricărei dezarmări, un control internațional asupra tipurilor celor mai secrete de arme și asupra celei mai secrete producții militare în condițiile inexistenței vreunei dezarmări". Ministrul de externe al U.R.S.S. a subliniat că „propunerea de înghețare nu ar face ca viața oamenilor de pe planeta noastră să devină mai liniștită".

Referindu-se la memorandumul sovietic privitor la măsurile în vederea slăbirii cursei înarmărilor și destinderii încordării internaționale, A. A. Gromîko a spus că el cuprinde măsuri pentru preîntîmpinarea unui atac prin surprindere, propuneri de a se constitui zone denuclearizate, de a se reduce forțele armate ale statelor și alte măsuri îndreptate spre întărirea păcii.

Acceptarea propunerii sovietice de a se lichida aviația de bombardament „ar însemna un pas important spre lichidarea mijloacelor de transportare a armei nucleare", în timp ce propunerea americană de a se distruge cîte un tip de bombardiere în U.R.S.S. și în S.U.A. „ar fi inoperantă, deoarece un bombardier învechit poate fi înlocuit printr-un altul, mai modern".

Deși reducerea bugetului militar nu ar însemna încă dezarmare, ea ar pune frîne în calea cursei înarmărilor, a spus Gromîko, amintind că, în acest an, bugetul militar al U.R.S.S. s-a redus cu 600 milioane de ruble față de anul trecut.

El a apreciat ca una dintre cele mai importante sarcini retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state. „Nici o putere nu are vreun temei de a-și aroga dreptul de a permanentiza menținerea trupelor și bazelor sale militare pe teritoriile altor state".

Andrei Gromîko a declarat că succesul în dezarmare este cu putință dacă popoarele vor intensifica și mai mult lupta pentru dezarmare, dacă vor fi folosite și mai deplin posibilitățile prielnice, care s-au ivit în urma semnării Tratatului de la Moscova, precum și a realizării unei înțelegeri prin care se interzice plasarea pe orbită a unor obiecte avînd la bord arma nucleară.

N. P.

WASHINGTON

Continuitate și stil

Continuitatea politicii externe americane (după moartea președintelui Kennedy) este o noțiune mai puțin simplă decît ar putea să pară. A continua înseamnă, totuși, a acționa și adesea a acționa în condiții diferite de cele inițiale. Înafara Statelor Unite survin schimbări al căror mecanism este independent de intenționalitatea politică a Washingtonului. Comentatorii americani notează frecvența crescîndă a acestor fenomene.

În ultimele zile, faptul a fost descris în termeni aproape identici de principalii factori responsabili ai politicii externe americane : „Relațiile noastre cu restul lumii implică cel puțin alte 120 de politici externe... Noi sîntem înclinați în mod firesc să privim lumea ca avînd în centrul ei Washingtonul sau Statele Unite, dar pentru a înțelege cum apare ea în ochii altora ar trebui să o privim ca avînd în centrul ei, să zicem, Beirutul sau Bangkokul... putem influența lumea dinafară, dar ea nu se află sub controlul nostru" (Dean Rusk, conferința de presă din 27 februarie). Și de asemenea : „Trebuie să fim preocupați nu numai de politica noastră externă, dar și de politica externă a altor 110 sau 120 de țări. În numeroase regiuni din lume avem de-a face cu probleme serioase care afectează în mare măsură pacea". Fără îndoială că „atunci cînd vom fi rezolvat aceste probleme, vor apare la lumină altele, care datează de secole" (președintele Johnson, conferința de presă din 29 februarie).

Deci guvernul american este pus în situația de a reacționa în fața unor evenimente a căror evoluție nu o poate controla. Ce înseamnă în acest caz continuitatea ? Evident, respectarea unui stil de abordare a problemelor, menținerea unei atitudini care a oferit satisfacții. Definind ceea ce a fost pozitiv în politica pe care noul președinte și-a propus să o continue, observatorii politici au reținut ca note dominante realismul și dorința de a contribui la destindere. Dar în practica relațiilor Statelor Unite cu lumea exterioară s-au produs în ultimul timp modificări necesitînd reevaluarea unor atitudini. De aci unele neclarități, unele oscilații pe care seismografele presei internaționale le înregistrează cu grijă. Sînt ele oare de natură să modifice echilibrul favorabil păcii ? Dacă reacția americană ar fi totdeauna la fel de simplu de interpretat ca, de pildă, în cazul conflictului americano-panamez, observatorii ar avea mai puține nedumeriri. Acest diferend care a izbucnit subit (mocnea demult, dar nu se putea prevedea momentul crizei) a fost tratat cu ponderare, dorința de a-l aplana fiind manifestă. În ultima sa declarație, președintele Johnson a repetat : „Sper că vom putea să ajungem la un acord cît mai curînd posibil".

Cu Vietnamul de sud, lucrurile sînt mult mai complicate. Acolo, schimbarea constă — aparent paradoxal — în faptul că nu s-a schimbat nimic în fond și aceasta în pofida repetatelor schimbări (mai mult sau mai puțin violente) de guvern, cu tendința marcată de a se instala o conducere cît mai aptă să încheie în favoarea ei războiul împotriva forțelor patriotice. Războiul continuă, la fel de epuizant și de indecis, fără perspectiva unui reviriment. În această împrejurare, guvernul american se află în fața unei dileme în care considerentele electorale își au și ele partea lor.

Administrația ar fi în avantaj dacă ar putea oferi alegătorilor încetarea efortului militar american în Vietnamul de sud. Dar cum ? Prin adoptarea propunerilor franceze cu privire la neutralizare ? Unii ar vedea aici o abdicare. Prin intensificarea participării directe și acceptarea riscului unui război local ? Este aventura la care îndeamnă extremiștii. Politica externă a Statelor Unite este tradițional bipartizană, adică este sprijinită în linii mari de ambele partide, după cum a reamintit acum și Dean Rusk. Practic însă, printre democrați și mai ales printre republicani au existat totdeauna politicieni tentați să dobîn-

Descoperiri...

Stenograma discuțiilor lui Hitler

Datorită unui soldat american, din cele 103 000 pagini dactilografiate pe care S.S.-iștii le-au aruncat în flăcări la 5 mai 1945, la Berchtesgaden, au putut fi salvate vreo 50 de rapoarte. Ele conțin discuțiile pe care Hitler le-a avut cu generalii săi de la Marele Cartier General, asupra evenimentelor care se petreceau pe cele trei fronturi — pe Volga, unde armata lui von Paulus, încercuită, fusese obligată să se predea forțelor sovietice ; în Africa, unde tancurile lui Rommel se retrăgeau din fața englezilor ; în Franța, unde se aștepta o iminentă debarcare a armatelor aliate — și asupra atentatului neizbutit împotriva sa. Le Figaro Littéraire a început publicarea acestor texte.

„Jurnalul" lui Mussolini

După 20 de ani de cercetări, s-a descoperit fotocopia unor însemnări ale lui Benito Mussolini — „Meditațiile de la Gran Sasso d'Italia" — făcute în timpul cît a fost prizonier al trupelor mareșalului Badoglio : prima parte (28 august — 2 septembrie 1943) într-o vilă la poalele lui Gran Sasso d'Italia ; a doua parte (2—10 septembrie 1943), în hotelul de la Campo Imperatore, de unde a fost eliberat de „grupul special" german, condus de Otto Skorzeny. După cum arată revista Tempo, în paginile căreia apare acum pentru prima dată acest document, „el conține confesiunea dramatică a șefului fascist asupra prăbușirii sale și a regimului său".

deasca popularitate prin supralicitare. Ei sînt acei care acuză acum guvernul de neputință și îndeamnă, direct și indirect, la o „strategie ofensivă", închizînd ochii asupra primejdiei ei și străduindu-se să-i închidă și pe ai opiniei publice americane.

Discuțiile au luat în ultimele zile o asemenea amploare încît președintele Johnson a resimțit necesitatea de a le curma cu destulă energie : „Cred că nu se poate realiza nimic bun făcînd speculații cu privire la strategia militară a forțelor din Vietnamul de sud. Cred că s-au făcut deja prea multe speculații, din care o mare parte neîndreptățite... Planurile discutate în ziare nu sînt planuri care mi-au fost supuse sau pe care le-aș fi aprobat".

Există însă și planuri aprobate? S-ar părea că deocamdată nu există. Citățm tot din președintele Johnson : „I-am cerut ministrului McNamara, care a făcut vizite periodice la Saigon, să plece din nou în Vietnam. El va avea acolo convorbiri și ne va aduce informații foarte prețioase. Situația din Vietnamul de sud este foarte grea. Cred că dl McNamara va aprecia în mod just situația și va face recomandările pe care le va considera corespunzătoare. Nu cred că sînt îndreptățite speculațiile care s-au făcut în sensul că noi am fi de acord cu neutralizarea acestei regiuni. Cred că ele aduc mari prejudicii cauzei noastre".

Președintele Johnson (ca de altfel și Dean Rusk în declarația citată) refuză, după toate indiciile, propunerile extremiste, fără a se fi oprit însă asupra vreunei soluții. Un indiciu interesant : s-a făcut cunoscut că în curînd se va anunța oficial înlocuirea amiralului Felt, comandantul suprem al forțelor americane din Pacific, prin amiralul Sharp. Or, Felt este, potrivit surselor americane, unul din principalii avocați ai transformării războiului civil din Vietnamul de sud în război pur și simplu. S-a afirmat chiar că, cu prilejul unei recente vizite la Saigon, ar fi pus la punct planuri amănunțite de extindere a operațiunilor militare. Dezavuarea lui indirectă pare a fi un indiciu suplimentar al intenției guvernului american de a nu părăsi calea realismului.

Față de criza cipriotă, Statele Unite se află într-o poziție specială : Grecia și Turcia, partenere în N.A.T.O., sînt angajate într-un conflict care nu lasă indiferent guvernul american. Este implicat direct și un al treilea aliat al Statelor Unite, Anglia. Îngrijorare — acesta este termenul folosit de președintele Johnson pentru a defini starea de spirit de la Washington în legătură cu Ciprul. El a repetat că se fac eforturi pentru găsirea unei soluții. Însă Ciprul și mai cu seamă alte puncte de încordare (Malayezia sau frontiera etiopiano-somaleză, Zanzibarul etc.) reprezintă totuși, din punct de vedere american, probleme periferice, care solicită atenția Statelor Unite numai în calitatea lor de mare putere, de membru permanent al Consiliului de Securitate, de stat cu răspundere față de destinele păcii mondiale. Sînt însă și chestiuni în care Statele Unite sînt interesate (chiar dacă nu implicate) direct. În ultimul timp, aliații din N.A.T.O. au adoptat față de unele state socialiste atitudini necoordonate cu cea a S.U.A. Reacția americană nu a fost unitară : practic nulă (nu ne referim la condamnările verbale) față de un act atît de semnificativ ca normalizarea relațiilor dintre Franța și R. P. Chineză și totodată promptă și energică față de mult mai puțin angajanta dezvoltare a relațiilor comerciale dintre Cuba și unii parteneri ai S.U.A.

S-a observat de către Lippmann, Reston și alți ziariști americani că toate conflictele care au izbucnit în ultimul timp în lume nu au alterat esențial fondul relațiilor Est-Vest, cu alte cuvinte perspectiva păcii. Cînd președintele Johnson declară : „Trebuie să rezolvăm unele probleme serioase pentru a realiza pacea deplină în lume. Noi vom continua să încercăm a le rezolva", obiectivul subliniat este **pacea deplină în lume.**

În acest sens, de primă importanță, interesează continuitatea politicii externe americane.

Conferința de presă a lui Lyndon Johnson a fost organizată — a relevat-o chiar el — la capătul celor 100 de zile de la instalarea sa în funcția de președinte. Tatonările pe plan extern (mai ales în relațiile cu aliații din N.A.T.O.) au contrastat de mai multe ori în această sută de zile cu amănunțit chibzuita politică internă. Este, se afirmă la Washington, o fază inițială, de rodaj. Poate că, totuși, după cîtăva vreme se va putea vorbi și de un „stil Johnson" pe planul relațiilor internaționale.

Felicia ANTIP

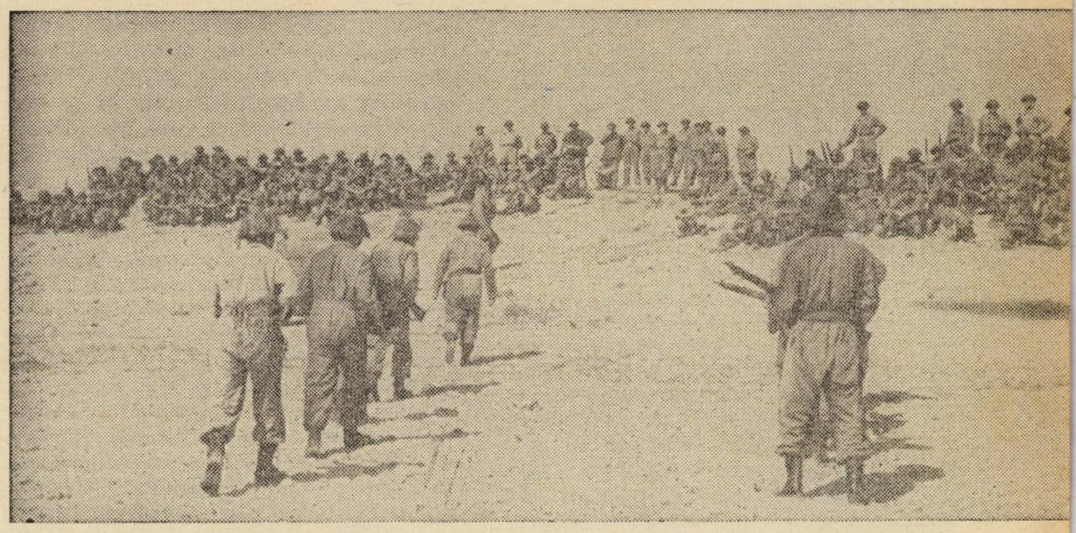

La un centru de instruire a forțelor de ordine cipriote, după hotărîrea președintelui Makarios de a spori efectivele acestora.

NICOSIA

Soluție de schimb?

Dezbaterile din Consiliul de Securitate și celelalte evenimente intervenite în zilele din urmă în legătură cu problema cipriotă continuă să rețină atenția opiniei publice internaționale.

În urma noilor transporturi de trupe, numărul soldaților englezi aflați pe insulă a depășit 7 000. La începutul acestei săptămîni, o escadră a flotei a 6-a americane a părăsit apele Cretei, unde a staționat cîteva zile și s-a îndreptat într-o direcție necunoscută. Observatorii atribuie mișcărilor acestei unități semnificații legate de evoluția situației. În porturi apropiate apelor cipriote a continuat concentrarea unor nave turcești. Pe insulă, momentele de acalmie alternează cu cele de încordare provocate de ciocnirile care se produc sporadic între elemente ale celor două comunități. Telegrame ale agenției *France Presse* notau acum cîteva zile că în multe regiuni importante ale insulei, acolo unde cercurile extremiste nu au reușit să-și exercite influența, cele două comunități coexistă și muncesc pașnic. Planurile împărțirii insulei între cele două comunități nu s-au bucurat de sprijinul dorit de către inițiatorii acestora. Este adevărat că un număr oarecare de ciprioți-turci au fost ademeniți să-și părăsească locurile natale. În rîndul imensei majorități a populației instigarea la scindare a fost însă primită cu neîncredere și neliniște.

În ce privește dezbaterile din Consiliul de Securitate, continuă să se înfrunte două poziții. Tezele occidentale pledează pentru aducerea unor forțe militare internaționale care să contribuie, după cum se susține, la pacificarea internă. Puterile occidentale afirmă că independența Ciprului nu ar fi amenințată de nimeni. Reprezentanții poporului cipriot, și cei care susțin cauza justă a acestuia, au atras însă atenția că problema care trebuie să preocupe înaltul for, problema care trebuie să fie rezolvată prin adoptarea unor măsuri eficiente în conformitate cu interesele și năzuințele populației cipriote, constă tocmai în asigurarea independenței și integrității insulei.

Relativ la trimiterea unor forțe internaționale, puterile occidentale au prezentat, în ultimele luni, mai multe variante. Caracteristica majoră a tuturor planurilor a constat în ignorarea, fățișă sau ocolită, a Organizației Națiunilor Unite și în special a Consiliului de Securitate. Toate aceste planuri au fost respinse de guvernul cipriot. La sfîrșitul săptămînii trecute, un grup de cinci state, membre nepermanente ale Consiliului de Securitate, au prezentat o re-

zoluție cuprinzînd prevederi oarecum modificate față de precedentele. În rezoluție este menționată chestiunea garantării integrității teritoriale a Ciprului și se cere crearea unei forțe internaționale de poliție care să fie trimisă în Cipru sub controlul O.N.U. Se sugerează, de asemenea, numirea unui mediator de către secretarul general al O.N.U.

Această rezoluție, deși pare să țină mai mult seama de interesele populației cipriote, nu reține însă decît un singur aspect al problemei și anume cel militar, ignorînd pe cel esențial, politic. Or, primejdia reală care amenință Ciprul este legată, în primul rînd, de amenințarea cu o intervenție militară externă. Atrăgînd atenția asupra acestui aspect esențial, ministrul afacerilor externe al Ciprului arăta că dacă Consiliul de Securitate își va îndeplini datoria de a apăra independența și integritatea insulei, va fi restabilită pacea în Cipru iar restabilirea liniștei va face inutilă prezența în continuare a unor forțe internaționale. „Consiliul de Securitate — declara în acest sens ministrul de externe Kyprianu — trebuie să adopte o hotărîre care să ceară respectarea integrității teritoriale și a independenței Ciprului și renunțarea la folosirea forței împotriva lui. După aceea, forțele O.N.U. vor putea sosi în Cipru".

„Angajarea Națiunilor Unite ar reprezenta, în împrejurările actuale, cea mai sigură cale pentru ca, printr-o muncă răbdătoare și pe cale pașnică, într-un termen relativ scurt să se găsească o bază reciproc acceptabilă pentru viața comună a celor două comunități etnice în Republica Cipru independentă și suverană" — declara secretarul de stat al R.S.F. Iugoslavia, Kocea Popovici.

Referirile care se fac în diferite proiecte de rezoluție prezentate Consiliului de Securitate relativ la acordurile de la Londra și Zürich întîmpină rezerve de fond. Premierul grec Papandreu vorbea acum cîteva zile despre consecințele acestor acorduri și declara că ele „trebuie revizuite în conformitate cu principiile dreptului internațional". În aceeași ordine de idei, ziarul grec *Eleftheria* scria că „acordurile de la Zürich și Londra sînt inadmisibile din punct de vedere moral și inacceptabile și periculoase din punct de vedere politic".

Așadar, dezbaterile de la O.N.U. nu indică apropierea soluției așteptate. În schimb, în anumite cercuri apusene se fac diferite presupuneri și sugestii privind cadrul și participanții la alte tratative privind situația din Cipru, avîndu-se deja în vedere un eșec al „operațiunii Consiliului de Securitate". Referindu-se la zvonurile care circulă în acest sens, agenția *France Presse* anunță că „la Londra se iau în considerație întrevederi la nivel înalt între cele trei puteri care garantează statutul Ciprului — Grecia, Turcia și Marea Britanie". Deși pînă în momentul de față nu există nici o indicație oficială britanică privind inițiativa care ar putea fi luată în cazul prevăzut al eșuării tratativelor oficiale și particulare care se desfășoară în cadrul O.N.U., aceeași agenție menționa: „Se crede totuși că guvernul britanic a examinat deja, printre altele, soluția de schimb care ar consta în încurajarea unei întîlniri între noul prim-ministru al Greciei, Papandreu, și șeful guvernului turc, Inonü, ceea ce ar trebui să ducă — după cum se speră — la o reducere a încordării în Mediterana răsăriteană. Pe lîngă aceasta, cabinetul ar fi studiat posibilitatea, sugerată inițial de subsecretarul de stat al S.U.A., George Ball, a unei întruniri «la nivel înalt» anglo-greco-turcă, cu sau fără participarea lui Makarios".

În actualul stadiu al discuțiilor se observă o intensificare a interesului purtat de oficialitățile americane. La ultima sa conferință de presă președintele Johnson și-a exprimat îngrijorarea față de faptul că „situația este foarte serioasă" și a declarat: „Noi am considerat că trebuie să facem toate eforturile posibile pentru a rezolva aceste divergențe și a evita consecințe mai serioase. Problema se află acum în suspensie la Națiunile Unite și noi facem tot ce putem pentru a găsi o soluție. Sîntem îngrijorați și considerăm că situația este foarte serioasă, însă sperăm că ea va fi soluționată".

Dar sugerarea unei neparticipări a șefului statului cipriot la tratative nu pare de natură a facilita evoluția tratativelor și normalizarea situației. În același timp, ignorarea cadrului O.N.U. și a Cartei O.N.U. nu constituie premise favorabile. Interesele și aspirațiile populației cipriote nu pot fi ignorate la elaborarea soluțiilor. Precedentele cazuri — acordurile de la Londra și Zürich — au arătat consecințele negative ale unei asemenea proceduri.

Eugen PHOEBUS

PARIS

Vizita delegației Sovietului Suprem

La invitația Adunării Naționale Franceze, o delegație a Sovietului Suprem al U.R.S.S., în frunte cu Nikolai Podgornîi, a vizitat Franța. Observatorii apreciază această vizită ca fiind cea mai importantă în cei patru ani care au trecut de la întîlnirea de la Paris dintre Charles de Gaulle și Nikita Hrușciov.

În afară de Paris, parlamentarii sovietici au vizitat mai multe orașe din Franța, unde au luat cunoștință de activitatea unor întreprinderi industriale și științifice. Ei au fost, printre altele, la Metz, supranumit capitala siderurgiei franceze, la Verdun, cîmp de crîncene bătălii în 1916, la Lyon, centru industrial și, totodată, nucleu al Mișcării de Rezistență franceze în cel de-al doilea război mondial, la Marsilia, la Avignon, la Nisa, la Saint-Raphael, unul din principalele puncte de debarcare, în august 1944, a trupelor franceze și americane în sudul Franței.

Membrii delegației au fost primiți de președintele Franței, de Gaulle, de președintele Adunării Naționale Franceze, Chaban Delmas, de primul ministru Pompidou, de ministrul afacerilor externe Couve de Murville. Deputații sovietici s-au întîlnit la Marsilia cu Gaston Defferre, primarul acestui oraș și candidat la președinția Republicii Franceze, cu prefecți și alte notabilități, cu

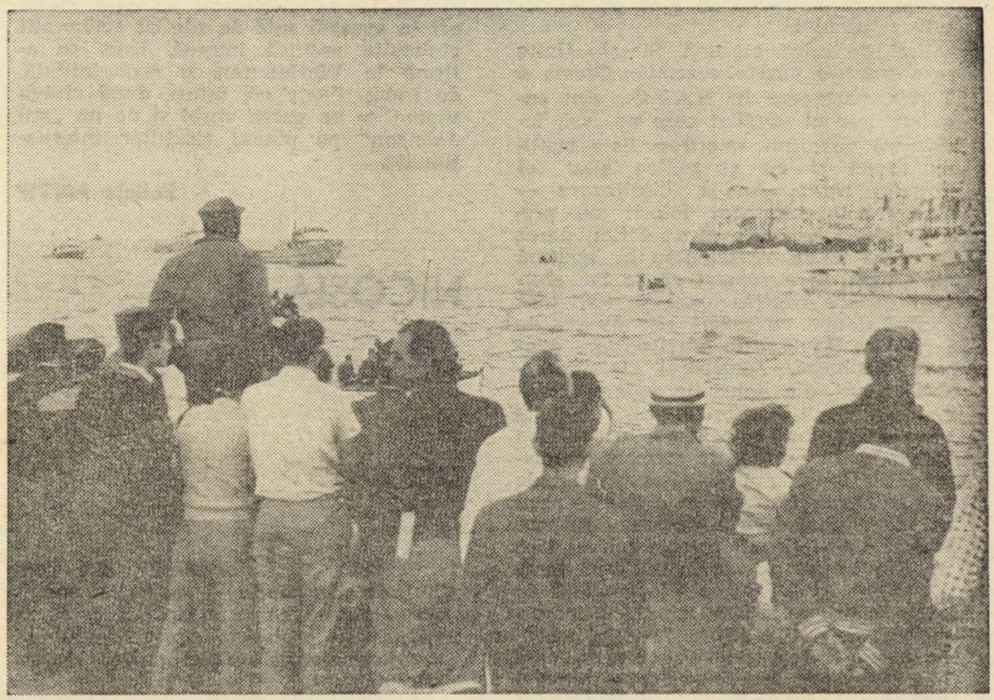

După conflictul pescadoarelor. Navele cubane se înapoiază în portul Havana, trecînd prin fața fortăreței Morro.

cetățeni din cele mai felurite categorii sociale.

Ziarele și posturile de radio franceze și sovietice au reprodus extrase din alocuțiunile și discursurile rostite cu diferite prilejuri în cursul vizitei. Din aceste extrase reiese atît dorința gazdelor cît și a oaspeților de a consolida și de a dezvolta relațiile franco-sovietice.

„Deși orînduirea politică și socială din Franța contemporană și țara noastră, care construiește comunismul, este foarte deosebită, scrie *Pravda*, acest factor nu poate împiedica popoarele celor două țări să dezvolte relațiile economice, schimburile culturale, lupta comună împotriva pericolului războiului, aplicarea consecventă în viață a principiului coexistenței pașnice". Ideile de mai sus sînt completate de ziarul progovernamental francez *La Nation*, care menționează că relațiile franco-sovietice s-au îmbunătățit considerabil în ultimul timp, fenomen pe care ziarul îl atribuie „realismului guvernului sovietic și rolului crescînd al Franței în politica internațională", pentru a trage concluzia că „această îmbunătățire trebuie salutată".

Pot fi consemnate de asemenea declarații ca cea făcută de Chaban Delmas: „Atunci cînd sistemele politice sînt profund diferite — este important ca fiecare să respecte convingerile celuilalt și să se folosească cu grijă orice prilej pentru o mai bună cunoaștere", iar premierul Pompidou a arătat că împărtășește părerea că relațiile franco-sovietice pot și trebuie să fie îmbunătățite. N. Podgornîi a subliniat că dezvoltarea prieteniei franco-sovietice „corespunde intereselor celor două țări și contribuie la îmbunătățirea situației în Europa".

Un loc de seamă a fost rezervat în timpul vizitei relațiilor economice dintre Franța și Uniunea Sovietică, pentru a căror dezvoltare, după aprecierea conducătorului delegației sovietice, există o bază favorabilă dat fiind că cele două țări nu sînt concurente ci dimpotrivă, economiile lor s-ar putea completa, iar dezvoltarea unor strînse legături comerciale reciproc avantajoase ar servi la întărirea prieteniei dintre ele. În cuvîntarea pe care a rostit-o la Marsilia, Podgornîi a menționat că în prezent U.R.S.S. ocupă al treilea loc în importul produselor industriei franceze constructoare de mașini și se află pe unul din primele locuri în ceea ce privește achizițiile de produse electrotehnice franceze. Totodată, el și-a exprimat regretul pentru faptul că, în ciuda unei anumite creșteri a schimburilor comerciale franco-sovietice, volumul lor este sub posibilități. În acest context s-a reamintit faptul că în cursul vizitei ministrului de finanțe francez Giscard d'Estaing la Moscova s-a convenit asupra unor negocieri referitoare la un nou acord comercial pe termen lung între Franța și U.R.S.S. pentru anii 1965-1969.

Rezultatele vizitei delegației parlamentare au fost astfel sintetizate de N. Podgornîi: „În ce privește necesitatea de a consolida nu numai relațiile economice și culturale franco-sovietice, dar de asemenea de a îmbunătăți relațiile politice dintre cele două țări, nu există nici o divergență între noi... Am fost foarte mulțumiți de inițiativa foarte curajoasă, îndrăzneață și hotărîtă a Franței, de recunoaștere a Chinei populare" a declarat Podgornîi, care a arătat că în cursul întrevederii sale cu președintele Republicii Franceze au fost evocate de asemenea problemele Asiei.

Presa a consemnat de asemenea răspunsul conducătorului delegației sovietice în legătură cu perspectivele relațiilor de viitor între cele două țări. La o întrebare cu privire la o eventuală vizită a generalului de Gaulle la Moscova, Podgornîi a răspuns: „N-am discutat despre problema vizitei generalului de Gaulle. Dar invitația transmisă de N. S. Hrușciov rămîne în vigoare". El a adăugat: „Data acestei călătorii va fi stabilită ceva mai tîrziu.

Vizita delegației parlamentare sovietice are loc după vizita din februarie, la Paris, a lui Konstantin Rudnev, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., președintele Comitetului de stat pentru coordonarea lucrărilor de cercetări științifice al U.R.S.S., și precedă vizitele pe care urmează să le facă la Moscova Gaston Palewsky, ministrul de stat însărcinat cu problemele atomice ale Franței, și Edgar Faure, fost premier francez.

Vizita în Franța a delegației Sovietului Suprem al U.R.S.S. se înscrie pe linia acelor acțiuni care pot contribui la statornicirea unui climat de încredere între state. „Unul din obiectivele delegației parlamentare sovietice — a declarat Nikolai Podgornîi — a fost să-și aducă contribuția la îmbunătățirea relațiilor dintre țările noastre. În ce măsură am reușit? Se va vedea mai tîrziu".

Paul CHARRIER

Paris, 3 martie

LONDRA

În Camera Comunelor

Observatorul care nu este familiarizat cu scena politică britanică, cel care, de exemplu, a asistat la dezbaterile de săptămîna trecută din Camera Comunelor în problemele militare, urmărindu-le din balconul denumit „galeria invitaților de onoare", ar putea fi scuzat dacă ar mărturisi o oarecare confuzie. Pentru că aceste dezbateri au arătat cît de greșit ar fi să se presupună că între guvernul majestății sale și opoziția majestății sale există deosebiri de vederi bine precizate. Mai mult decît atît, dezbaterile au dezvăluit că uneori există divergențe de vederi mai importante între liderii partidului, care ocupă băncile din față ale Camerei Comunelor, și membrii propriului lor partid, de pe băncile din spate, decît dintre înșiși ocupanții băncilor din față, pe de o parte cei ai guvernului și pe de alta cei ai opoziției.

Sper că voi putea arăta că uneori se manifestă chiar o mai mare afinitate de vederi, cel puțin așa cum este exprimată, între deputați laburiști de pe băncile din spate și deputați conservatori de pe băncile din spate decît ar părea să existe între ei și cei care vorbesc în numele așa-numitului „cabinet fantomă" laburist sau în numele guvernului.

Să luăm patru exemple — poate arbitrare, dar care, după părerea mea, nu pot crea o imagine falsă: cîte unul de la vorbitorii din băncile din față, din partea guvernului și opoziției, și cîte unul de la vorbitorii din spate.

Să începem, așadar, cu însuși ministrul de război: dl Peter Thorneycroft, om politic cu o bogată experiență, pe deplin stăpîn pe sine.

Dl Thorneycroft a deschis dezbaterile în problemele militare prin prezentarea Cărții Albe guvernamentale în aceste probleme (despre care am vorbit într-o precedentă corespondență publicată în revista *Lumea*). După cum ne amintim, acest document propune investirea în credite militare a sumei de 2 miliarde de lire sterline în actualul an fiscal — cel mai important buget militar înregistrat în istoria Angliei în timp de pace.

Ministrul de război a subliniat în primul rînd ororile războiului nuclear. „Imaginația omenească se înspăimîntă în fața ideii unui război nuclear — a spus el — și pentru orice om normal ar trebui să pară dincolo de limitele credibilului ideea că nebunia omenească s-ar putea extinde pînă la punctul în care să se ajungă la distrugerea globului cu aceste arme teribile".

Dl Thorneycroft a spus în continuare că un război convențional pe scară largă s-ar transforma într-un război nuclear. După cum a spus el, toți comandanții forțelor N.A.T.O. pe care i-a cunoscut consideră că destul de devreme, într-una din primele faze ale unui atac de mari proporții dezlănțuit cu mijloace convenționale împotriva Europei, ar trebui utilizate anumite arme nucleare tactice și că „există posibilități mari și reale ca folosirea unor asemenea arme să ducă la transformarea ostilităților într-un război termonuclear de mari proporții".

De aici, ministrul de război a tras cea de a doua concluzie: „acesta este unul din motivele pentru care războiul convențional pe scară largă în Europa — sau în oricare altă parte a lumii — este, în general, improbabil".

Cu toate acestea guvernul intenționează să cheltuiască 90 la sută din bugetul său militar pentru arme convenționale și să mențină o treime din forțele sale militare în Europa continentală ca urmare a angajamentelor Angliei în cadrul unor alianțe militare ca N.A.T.O., C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O.

Thorneycroft a justificat această politică enumerînd rolurile care, consideră guvernul britanic, ar reveni forțelor armate engleze acum și eventual în viitor. El a citat printre acestea „un război limitat, sau o acțiune în sprijinul autorității civile, sau acțiuni împotriva unor insurgenți, acțiuni de o categorie în care s-ar putea cita un mare număr de exemple recente", d-sa citînd Borneo, Guyana Britanică, Ciprul, Africa răsăriteană și Swazilandul.

Ministrul de război a spus în continuare că vor fi construite cinci submarine „Polaris", că „singura modalitate de apărare împotriva unui atac constă în capacitatea de a da contralovituri" și a justificat amploarea cheltuielilor militare declarînd că ele ar reprezenta doar 7 la sută din produsul național global.

Să luăm, în al doilea rînd, intervenția d-lui Dennis Healey, ministrul de război în „cabinetul fantomă", un om jovial,

bine cunoscut pentru vederile sale de dreapta.

El a afirmat că produsul național al Angliei a crescut anul trecut cu aproximativ 3 la sută dar că cheltuielile militare prevăzute pentru anul acesta au crescut cu 7,5 la sută în comparație cu anul precedent. Cu toate acestea dl Healey nu a anunțat și nici nu a dat măcar vreo indicație că un guvern laburist ar cheltui mai puțin. „Este cu mult mai probabil ca în următorii 10 sau 15 ani să avem nevoie de forțe convenționale mobile pentru menținerea păcii în Africa, Orientul Mijlociu și Asia decît să avem nevoie de arme atomice" a susținut el.

În cuvinte foarte asemănătoare cu cele folosite de ministrul de război din guvernul conservator, el a declarat că aceste forțe mobile ar urma să fie necesare „nu atît pentru apărarea unor interese naționale specifice în străinătate, cît pentru preîntîmpinarea anarhiei și războiului în unele regiuni ale lumii, multe dintre ele de curînd independente, din Asia, Orientul Mijlociu, Africa și poate din America Centrală... Aceasta în sensul în care sîntem o mare putere și o putere mondială". Dl Healey a adăugat: „Nu văd nici o perspectivă reală de diminuare a răspunderilor noastre în străinătate oricît de departe aș căuta să mă gîndesc în viitor". De fapt, consideră el, „eventuala nevoie de intervenție britanică în aceste regiuni ale lumii (menționate mai sus) va crește probabil mai degrabă decît să scadă".

Să ne referim acum la dl William Warbey, deputat laburist din Ashfield, care și-a început intervenția în Parlament declarînd că este foarte fericit de faptul că partidul laburist a fost „unul dintre primele care au acceptat punctul de vedere că dezarmarea nucleară unilaterală pentru Anglia ar constitui de asemenea un exemplu excelent pentru restul lumii". Aceste cuvinte constituie o referire la hotărîrea Conferinței de la Scarborough din 1960 a partidului laburist, hotărîre care totuși, după cum ne amintim, a fost renegată un an mai tîrziu.

Dl Warbey a avertizat că „tot ceea ce contribuie la răspîndirea armelor nucleare în lume" încurajează înarmarea nucleară a altor state, dintre care multe nu dispun încă de arme atomice.

Forțele la care ar trebui să facem apel pentru a împiedica răspîndirea armelor nucleare sînt popoarele, în mai mare măsură decît guvernele, a declarat dl Warbey.

El a criticat aspru punctele de vedere prezentate atît de Thorneycroft cît și de Healey în sensul că „singurele tulburări care ar putea amenința lumea în viitor" ar fi cele provocate de „fostele popoare coloniale din Asia, Africa și America Latină care au fost lipsite de binefacerile civilizației democratice occidentale și care, de aceea nu sînt în stare să se conducă singure, fără intervenția vreuneia din marile puteri ale secolului al XIX-lea". El a subliniat că „trimiterea unor forțe militare în orice altă țară sau menținerea de baze militare în orice altă țară este considerată ca o încălcare a suveranității, și constituie într-adevăr o încălcare a suveranității deoarece împiedică o țară să-și exercite dreptul suveran de a hotărî dacă să intre sau nu în război".

Se poate vedea deci că dl Warbey reprezintă cel puțin un sector al deputaților de pe băncile din spate ale căror vederi nu coincid întrutotul și în toate aspectele cu politica externă a celor de pe băncile din față din propriul partid. Și aceasta ne ajută să înțelegem mai bine o remarcă a corespondentului din Washington al ziarului *Times* care scria marți, cu privire la vizita lui Wilson în S.U.A. „Prezența în S.U.A. a d-lui Harold Wilson, liderul opoziției britanice, a făcut și mai evidente pentru administrația americană deosebirile de vederi din cadrul partidului laburist în problema politicii nucleare".

În sfîrșit, ca exemplu de discurs al unui deputat de pe băncile conservatoare din spate, îl vom lua pe cel al lui sir Cyril Osborne, deputat de Louth, care — și lucrul acesta nu este lipsit de semnificație — a participat la Expoziția Comercială Britanică din 1960 de la Moscova.

Divergențele dintre punctele sale de vedere și cele ale guvernului, așa cum au fost exprimate — sau, mai degrabă, cum nu au fost exprimate — de dl Thorneycroft, reies din următoarele observații: „Mie mi se pare că actuala politică în problemele militare se bazează pe presupunerea că noi va trebui să ne apărăm împotriva Uniunii Sovietice. Reamintesc guvernului că Rusia a fost aliatul nostru în toate războaiele, nu dușmanul nostru. Dacă reglementăm pe cale pașnică deosebirile de vederi cu foștii noștri dușmani, cum ar fi Germania, de ce nu putem reglementa deosebirile de vederi cu foștii noștri aliați? Dacă am putea face aceasta este sigur că o mare parte din cheltuielile militare nu ar mai fi necesare".

În continuarea intervenției sale Osborne a lansat un avertisment: „Mie mi se pare că cel mai grav pericol la adresa păcii în lume și la adresa țării noastre ar consta în lipsa noastră de răspuns la inițiativele de pace sovietice".

Vorbitorul a făcut apoi o sugestie care seamănă ca două picături de apă cu o propunere mai veche a unui grup de deputați aparținînd curentului de stînga al partidului laburist: Nu s-ar putea ca o parte din banii ce urmează să fie cheltuiți pentru arme să fie folosiți „pentru mijloacele pașnice de a ne asigura apărarea"? „Dacă, de exemplu, 500 000 000 din aceste 2 miliarde lire ar fi cheltuite pentru a combate sărăcia în lume, apărarea noastră ar fi în mai mare măsură asigurată".

Se poate vedea deci că ciocnirile superficiale care au loc uneori în Camera Comunelor nu sînt întotdeauna ceea ce par a fi și că în Parlamentul britanic, în multe situații, partidele nu se află în dreapta sau în stînga unei anumite linii imaginare întrucît există linii despărțitoare între deputații aceluiași partid.

Toate acestea, însă, îi pun în încurcătură nu numai pe vizitatorii din galeria invitaților, dar sporesc și confuzia corpului electoral britanic care, după cum se știe, va trebui să aleagă anul acesta un nou Parlament.

John GRITTEN

Londra, 3 martie

In Rhodesia de sud, polițiști și cîini polițiști împotriva unui partizan al lui Joshua Nkomo.

LAGOS

Solidaritate africană

Conferința miniștrilor afacerilor externe ai Organizației unității africane a luat sfîrșit, duminică dimineața, după adoptarea unor rezoluții care urmează să fie supuse viitoarei reuniuni a șefilor de state, programată, după toate probabilitățile, pentru vara aceasta, la Cairo. Comunicatul publicat la încheierea conferinței declară de altfel că a fost discutată eventualitatea convocării viitoarei reuniuni la nivel înalt a Organizației pentru unitatea africană la Cairo.

Așa cum am subliniat și în precedenta noastră corespondență, ordinea de zi a acestei conferințe a fost foarte încărcată și toate punctele discutate au avut o importanță deosebită.

Printre punctele de pe ordinea de zi discutate, figura însăși constituirea organizației pentru unitatea africană, care este o organizație nouă, și care trebuie deci să-și elaboreze de la început an-

samblul instrumentelor de lucru, executive și de conducere.

Printre problemele politice examinate, cea mai importantă a fost desigur chestiunea privitoare la comisia de mediere, de conciliere și de arbitraj, al cărei rol va fi de primă importanță, determinant. Au figurat de asemenea, pe ordinea de zi, problema Etiopiei și a Somaliei, cea a Somaliei și Kenyei, problema unui comandament mixt în Africa și cea a unui guvern continental.

Conferința afirmă că s-a înregistrat unanimitatea asupra tuturor chestiunilor privind constituirea solidarității și unității africane.

S-a înregistrat de asemenea unanimitatea în ce privește problema reprezentării Africii în cadrul organismelor internaționale și mai ales la O.N.U. În comunicat se precizează necesitatea pentru statele africane de a adopta o atitudine comună de neangajare. Se subliniază, printre altele, că data și locul viitoarei reuniuni a conferinței miniștrilor afacerilor externe vor fi fixate în funcție de data la care se va stabili viitoarea conferință la nivel înalt a Organizației pentru unitatea africană.

Iată pe scurt rezoluțiile adoptate de conferință :

— Conflictul dintre Etiopia și Somalia. În rezoluție se exprimă satisfacția pentru faptul că guvernele acestor două țări au ordonat încetarea focului fără întîrziere și se constată că între cele două țări se instaurează o atmosferă de destindere ușurînd adoptarea unei reglementări pașnice și durabile. Conducătorul delegației etiopiene a declarat în legătură cu aceasta că este foarte satisfăcut de această rezoluție și că Etiopia va lua inițiativa de a angaja tratative directe cu Somalia zilele acestea.

— Conflictul dintre Kenya și Somalia. Consiliul miniștrilor afacerilor externe se declară îngrijorat de continuarea incidentelor regretabile care ar putea fi de natură să sporească încordarea între cele două țări sau să ducă la izbucnirea unor ostilități ale căror consecințe ar putea provoca grave prejudicii unității africane și păcii pe acest continent.

— Politica de apartheid. S-a hotărît adoptarea tuturor măsurilor necesare pentru a refuza oricărei nave sau oricărui avion venind din Africa de sud sau îndreptîndu-se spre această țară dreptul de a zbura pe deasupra teritoriilor statelor membre sau de a utiliza porturile lor. În rezoluție se cere de asemenea încetarea oricăror relații comerciale cu Africa de sud sau a oricăror investiții în această țară.

Această rezoluție, prezentată de Guineea, declară că s-a luat notă cu îngrijorare de refuzul constant al guvernului sud-african de a ține seama de apelurile lansate de opinia publică mondială. S-a hotărît de asemenea să se supună viitoarei conferințe a șefilor de state membre ale Organizației pentru unitatea africană o rezoluție condamnînd guvernul sud-african a cărui politică, în contradicție cu obligațiile politice și morale ale statelor membre O.N.U., constituie o mare primejdie pentru stabilitatea în Africa și în întreaga lume.

— Rhodesia de sud. Conferința ia notă că în Rhodesia de sud, unde a fost impus împotriva voinței populațiilor africane un guvern minoritar alb, domnește o situație explozivă. În rezoluție se cere guvernului britanic să împiedice minoritatea albă de a proclama în mod unilateral independența țării. Marea Britanie ar trebui să convoace o conferință constituțională a tuturor partidelor politice din Rhodesia de sud pentru a hotărî acordarea unei independențe imediate pe baza sufragiului universal.

— Consiliul miniștrilor a recomandat de asemenea ca o rezoluție privind constituirea unui înalt comandament militar african să fie înscrisă pe ordinea de zi a viitoarei conferințe a șefilor de state. El recomandă în același timp consiliului economic și social să studieze proiectul de constituire neîntîrziată a unei organizații sindicale africane.

În această problemă, secretariatul Uniunii sindicale pan-africane, reunit la Alger între 24 și 26 februarie, a hotărît să convoace pentru 23 martie la Dakar o reuniune cu participarea Confederației sindicale africane. Obiectul acestei reuniuni ar urma să-l constituie pregătirea viitoarei conferințe a tuturor organizațiilor sindicale africane.

Mohammed FATHI

Casablanca, 3 martie

Înapoi în favella?

„Vînd drepturile de autor ale tuturor cărților mele pentru a-mi salva copiii de foame", se putea citi zilele trecute într-un mic anunț apărut într-un ziar din Sao Paulo (Brazilia). Semnatara era Carolina Maria de Jesus care, în urmă cu trei ani, a dobîndit o faimă mondială, este drept efemeră, cu prima ei carte „Cuarto de despejo" (Cameră de închiriat), care a fost tradusă în 21 de limbi și a apărut la noi sub titlul „Strada A nr. 9".

Constînd dintr-o culegere de note zilnice, cartea descrie viața dintr-un cartier de mizerie brazilian, o „favella" în apropiere de marele oraș Sao Paulo. Realistă, zguduitoare, cartea zugrăvește oameni care vinează o bucată de pîine, o haină ruptă, oameni „pentru care cel mai frumos ceas este moartea", oameni care vegetează de pe o zi pe alta, fără speranță în mai bine, fără perspective de salvare.

Devenită celebră, Carolina Maria de Jesus a fost invitată și în alte țări americane, la conferințe de presă și în fața aparatelor de televiziune. În patria ei, Brazilia, cartea ei a devenit un „best seller" — cu alte cuvinte se vindea cel mai bine. Cu banii cîștigați, ea și-a putut, în sfîrșit, realiza visul de „a locui într-o casă de piatră".

Dar „fericirea" ei a fost de scurtă durată. Nu pentru că a cedat o parte din cîștigurile ei tovarășilor de suferință din „favella", sau pentru că celelalte cărți pe care le-a scris nu au mai avut același succes, ci pentru că și-a încredințat banii unor „administratori" care au înșelat-o. Ea a rămas din nou pe drumuri. Iată explicația anunțului apărut în ziarul brazilian.

FLORENȚA

Conferința internațională a tineretului

Florența, citadela Renașterii italiene, a intrat pe făgașul vieții obișnuite o dată cu plecarea ultimului grup de turiști străini veniți pentru a cunoaște orașul lui Dante, pentru a se

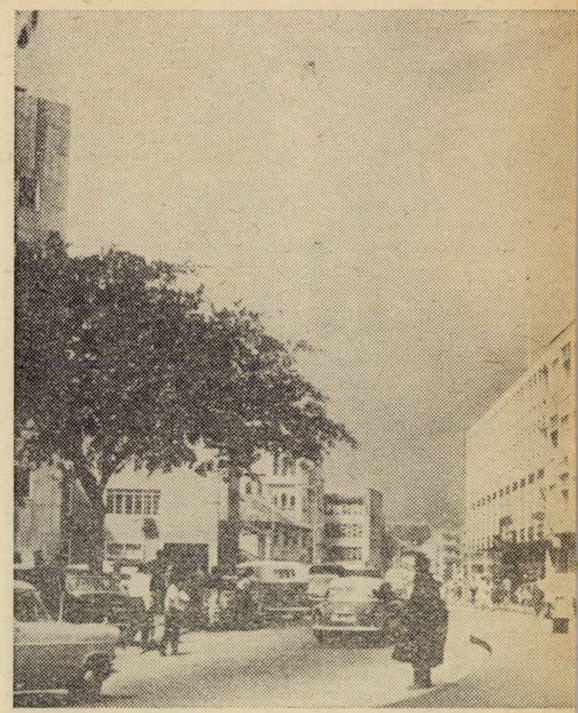

În centrul orașului Lagos

opri cîteva clipe în fața operelor nemuritoare ale lui Rafael, Botticelli, Corregio, Dürer, Holbein și Rubens, expuse în celebra Galerie a Oficiilor, ori în Galeria Pitti. Turiști întîrziați încearcă să înregistreze pe filmul aparatelor de fotografiat Domul orașului, palatul Sforzza, monumentul lui Dante, biserica Croce, ori urcă în piața Michelangelo pentru a privi panorama orașului, meandrele fluviului Arno, lanțul colinelor ce înconjoară orașul colorat de verdele măslinilor și de roșul închis al chiparoșilor.

Din acest oraș, vestit pentru nepieritoarele opere de artă, a pornit cu un an în urmă inițiativa organizării unei conferințe internaționale a tineretului și studenților pentru dezarmare, pace și independență națională, — expresie a dorinței tineretului democratic și progresist din Florența ca acest oraș, ca și toate orașele și satele lumii, să nu mai cunoască ororile războiului, pentru ca imensul tezaur al culturii, artei și civilizației umane, expresie a forței și capacității de creație a omului să rămînă un mijloc de reînnoire și înălțare sufletească.

Această acțiune, organizată în favoarea păcii, pentru dezarmare și independență națională în orașul Florența s-a înscris, simbolic, și în șirul manifestărilor organizate în întreaga lume cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la nașterea lui Michelangelo. Inițiativa a avut un larg ecou pe toate continentele. Tineri și tinere din 63 de țări și-au dat întîlnire la 26 februarie la Florența pentru a găsi noi forme, noi acțiuni în vederea înmulțirii și intensificării manifestărilor pentru pace, dezarmare și independență națională.

Pe adresa conferinței au sosit mesaje de salut din partea multor conducători

„Palazzo vecchio" din Florența

de state și guverne, printre care a președintelui Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer.

Tineri din Europa, din S.U.A., numeroși delegați din țările Asiei, Africii și Americii Latine, conducători ai diferitelor mișcări pacifiste de tineret din Australia, Canada, Japonia, ai unor organizații religioase, conducătorii festivalului organizat de tineretul din Italia, au avut timp de patru zile prilejul unui larg schimb de vederi într-o atmosferă prietenească de înțelegere reciprocă.

Insigna conferinței, de un albastru deschis, înfățișînd o secțiune din elipsoidul pămîntean brăzdat de paralele și meridiane și avînd crestată o creangă de măslin alături de imaginea clădirii Palazzo Vecchio, cu cunoscutul turn al lui Parnosefo, sugerează țelul acestei întîlniri internaționale a tinerei generații. Ea s-a deschis în faimoasa sală a celor 500 (Cinque cento) a clădirii Primăriei. După ce au ascultat salutul organizațiilor italiene și al primarului Florenței, prof. Giorgio la Pira, participanții au luat cunoștință de rapoartele principale ale conferinței pe baza cărora timp de două zile au dezbătut diferite probleme în cadrul celor patru comisii care au activat în cadrul conferinței.

În cuvîntul rostit de la tribuna conferinței de reprezentanții a aproape 130 de organizații de tineret și studenți, a fost permanent evidentă dorința de a dezvolta acele puncte care apropie tînăra generație, de a dezvolta idealurile comune, de a întări continuu legăturile de colaborare între tineri, între organizațiile lor, în vederea făuririi unității de acțiune a tineretului și studenților de pretutindeni pe platforma largă a luptei pentru pace, a dezarmării și independenței naționale.

În baza schimbului de păreri organizat de fiecare comitet au fost elaborate rapoarte în care sînt oglindite principalele probleme discutate și numeroasele sugestii privind întărirea aportului tinerei generații la lupta pentru pace.

Ședința plenară reunită în seara zilei de 29 februarie a adoptat documentul final care cere tineretului și studenților din întreaga lume, organizațiilor lor, să-și strîngă rîndurile, indiferent de convingerile politice și religioase, în vederea făuririi unității de acțiune a tinerei generații, pentru instaurarea unui climat în care să rodească nobilele idei ale prieteniei și înțelegerii între popoare.

Toate organizațiile de tineret și studenți sînt chemate să continue și să întărească lupta pentru încetarea imediată a experiențelor nucleare subterane, împotriva diferitelor planuri de răspîndire a armelor nucleare, pentru reducerea bugetelor militare, pentru lichidarea bazelor militare de pe teritoriile străine, pentru crearea de zone denuclearizate, pentru dezarmare, pentru reglementarea pașnică a litigiilor, pentru un tratat de neagresiune între N.A.T.O. și Tratatul de la Varșovia, pentru rezolvarea pașnică a problemei germane.

De asemenea, în documentul final este susținută Conferința Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare. Participanții la întîlnire și-au exprimat solidaritatea cu tineretul și popoarele care luptă pentru independență națională, și au condamnat actele de agresiune împotriva noilor state independente.

Intervențiile delegației tineretului romîn în cadrul celor patru comisii au trezit interesul participanților, fiind apreciate ca un aport la îmbogățirea programului de acțiuni pentru viitor, adoptat de conferință. Pe baza acestor luări de cuvînt, în raportul Comisiei a 4-a (organizat pe tema „Acțiunea tineretului din fiecare țară și cooperarea internațională în lupta pentru dezarmare, pace și independență națională") și al Comisiei 1 care a discutat tema „Dezarmarea și problemele economice, social-educative și culturale" s-a subliniat însemnătatea creării unei zone denuclearizate în regiunea Balcanilor ; de asemenea organizațiile tineretului și studenților din întreaga lume au fost chemate să militeze pentru adoptarea de către viitoarea sesiune a O.N.U. a unei declarații internaționale care să proclame principiile fundamentale ale educării tinerei generații în spiritul ideilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare, declarație a cărei utilitate și prioritate a fost subliniată în cadrul celei de a 18-a Sesiuni a O.N.U.

Conferința a constituit o nouă dovadă a dorinței tinerei generații de a contribui la cauza păcii.

Ștefan ANDREI

Florența, 2 martie

NEW YORK

Confruntări pregătitoare

În Statele Unite se așteaptă sosirea a trei reprezentanți marcanți ai Pieței comune în vederea discutării contrapropunerilor americane privitoare la pregătirea așa-numitei „runde Kennedy". În zilele de 5 și 6 martie, Sicco Mansholt, vicepreședintele Comisiei agricole a C.E.E., împreună cu Robert Marjolin, vicepreședintele Comisiei de politică economică a C.E.E., și Jean Rey, vor încerca să convingă oficialitățile nord-americane că e necesar ca acestea să adopte propunerile vest-europene, date publicității la 23 decembrie 1963. Într-un interviu publicat săptămîna trecută de cotidianul parizian *Combat*, R. Marjolin preciza pozițiile pe care le va apăra în fața rezervelor americane : „Propunerea făcută de către Consiliul ministerial al Pieței comune cu privire la negocierea tarifară a G.A.T.T. nu poate fi modificată. Această propunere se bazează pe prețurile reale în cele șase țări partenere și pe angajamentele lor reciproce în special privitoare la preferința comunitară. Ea constituie deci limita concesiilor ce pot fi consimțite".

Pe de altă parte, în Palatul Națiunilor de la Geneva continuă discuțiile preliminare ale „rundei Kennedy" în cadrul cărora au fost prezentate la 26 februarie contrapropunerile Statelor Unite.

În două comentarii special dedicate discuțiilor de la Geneva, agenția *France Presse* ajungea la concluzia deloc pozitivă că „preliminariile «rundei Kennedy» cu privire la disparitățile tarifare dintre Statele Unite și «cei șase» au ajuns la un punct mort. Noile contrapropuneri prezentate de către delegația americană, consideră observatorii, nu au făcut ca lucrurile să progreseze, în ciuda optimismului manifestat de către Michael Blumenthal, principalul negociator al Statelor Unite la Geneva în problemele tarifare".

Refuzul categoric de a accepta propunerile partenerului s-au succedat în ultima vreme aproape regulat. Așa, de pildă, publicația franceză *Agéti* arăta la jumătatea săptămînii trecute că „a fost înaintată o notă de protest de către Comisia Pieței comune împotriva unor declarații făcute de către înalți funcționari americani, în care aceștia afirmă că preferă să renunțe la deschiderea «rundei Kennedy» de la Geneva decît să negocieze pe baza ultimei propuneri a «celor șase» relativ la disparitățile tarifare".

La fel de categoric și-au precizat însă poziția și cercurile Pieței comune: „noile contrapropuneri americane sînt greu acceptabile pentru «cei șase», declară cercurile competente din Paris".

Dacă acestea sînt luările categorice de poziție, să vedem ce aduc nou contrapropunerile americane și de ce ridică ele opoziții atît de vehemente chiar înainte de discutarea lor în fond. Documentul depus pe biroul subcomitetului G.A.T.T. pentru negocierile tarifare de către reprezentantul american Michael Blumenthal prevede următoarea alternativă : ori să se reducă la jumătate numărul de produse pe care Piața comună

dorește să le includă în lista disparităților, ori să se elaboreze criterii noi în legătură cu însăși stabilirea disparităților.

După cum remarcă presa occidentală, problema disparităților tarifare la importul de mărfuri este o problemă cheie pentru țările Pieței comune. În datele publicate se precizează că media tarifelor vamale ale Pieței comune se ridică la 11,7 la sută, în timp ce ale S.U.A. la 17,8 procente, iar ale Angliei la 18,4 procente. Așadar, nivelul mediu al taxelor vamale este mai scăzut decît cel din Statele Unite și Anglia, ceea ce creează dificultăți Pieței comune în apărarea propriei industrii în fața concurenței produselor engleze și americane similare.

Comisiile de experți ale Pieței comune au stabilit liste complexe de disparități. Este de reținut însă că mediile aritmetice stabilite de experți avantajează, fără nici o excepție, Statele Unite. Disparitățile semnalate sînt, după cum urmează : taxa vamală medie se ridică la 1,5 procente pentru Piața comună și la 8,1 procente pentru S.U.A. în cazul materiilor prime și energiei ; la echipament industrial — 11,7 procente în Piața comună, 17 procente în S.U.A. ; metale și produse din metal — 9,6 la sută în Piața comună, 15,3 la sută în S.U.A. ; mașini — 12 la sută în Piața comună, 14,6 la sută în S.U.A. ; produse chimice — 12,9 la sută în Piața comună, 16,2 la sută în S.U.A. ; textile — 13,6 la sută în Piața comună, 21,1 la sută în S.U.A.

Or, propunînd o reducere liniară, egală, a tuturor tarifelor la jumătate, partea americană are în vedere menținerea avantajelor actuale, deoarece o asemenea reducere nu micșorează disparitățile existente, chiar dacă din punct de vedere absolut taxa vamală se reduce. În fața opoziției Pieței comune, Statele Unite militează acum măcar pentru reducerea listei de mărfuri la care să se negocieze în vederea reducerii disparităților. De ce ? Pentru că, așa cum menționează agenția *France Presse*, mai mult de o treime din numărul produselor taxate de către S.U.A. suportă o vamă de peste 30 la sută, pe cînd țările Pieței comune nu au deloc tarife care să depășească 30 procente.

Alternativa pusă de contrapropunerile americane deschide o cale de eludare a opoziției Pieței comune, tinînd să ducă la stabilirea unor criterii noi de determinare a disparităților. În acest sens, partea americană propune ca la stabilirea ordinei de urgență a reducerii tarifelor să se aibă în vedere cantitățile de mărfuri afectate de o asemenea reducere. După cum afirmă observatorii și experții occidentali, nici această propunere „nu are alt scop decît să păstreze avantajele partenerului de peste ocean".

Pentru moment este greu de răspuns cum se vor desfășura tratativele de la Washington și Geneva în pregătirea încă de pe acum disputatei „runde Kennedy". Ele dau posibilitatea întrevederii unor confruntări deloc prietenoase, de felul celor care au purtat nu de mult numele de „războiul puilor", „războiul coniacului", „războiul ouălor" etc.

Poate tocmai asemenea perspective l-au făcut pe cunoscutul ziarist francez Emile Servan-Schreiber să se întrebe dacă „runda Kennedy" (menită să ducă la înțelegerea reciprocă a intereselor) nu este înlocuită treptat și tacit de o „rundă Johnson", care, după expresia lui, este „inspirată de iritația americană" și de „războiul economic al nervilor dintre Franța și S.U.A.".

N. S. STĂNESCU

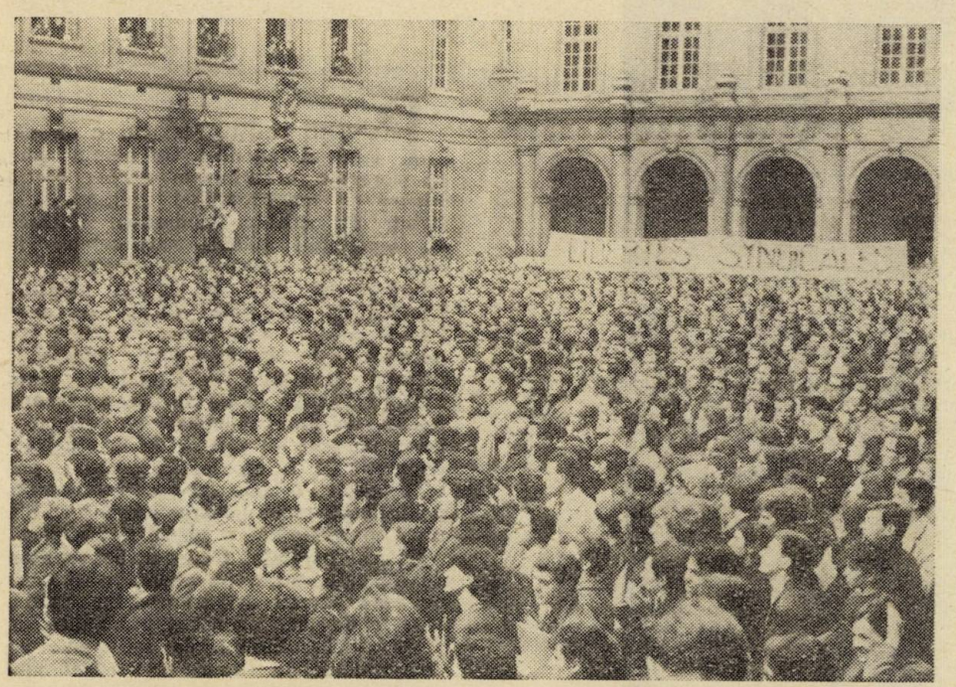

Manifestație a studenților francezi la Sorbona, pentru dreptul de sindicalizare

Piața comună... în bej

După războiul puilor de găină, după cel al merelor sau al ouălor, vom asista oare și la marea bătălie a... taioarelor, mărgelelor și poșetelor din Piața comună ?

Se pare că da, întrucît de la un timp, în apusul Europei începe să se vorbească tot mai insistent despre crearea unei așa-numite „Piețe comune a îmbrăcămintii". Televiziunea italiană a difuzat de curînd o emisiune intitulată „Cum ne îmbrăcăm în Europa". În mod surprinzător, documentarul prezentat s-a referit foarte puțin la moda propriu-zisă a acestei primăveri. Scopul organizatorilor a constat în a-și convinge auditorii de oportunitatea, posibilitățile și avantajele dezvoltării industriei de îmbrăcăminte în cadrul supranațional al Pieței comune. S-a preconizat astfel cu mult zel ca industria confecțiilor să șteargă diferențele de stil și gust ale femeilor din cele șase state ale C.E.E. Spectatoarelor li s-a sugerat că pe tot teritoriul Pieței comune trebuie să se poarte același stil de rochii, aceiași pantofi, aceleași pieptănături.

O revistă franceză de specialitate — Elle — afirma chiar, în această ordine de idei, că rolul cronicarului de modă nu constă în informarea clientelei potențiale asupra noutăților ci în identificarea femeii cu modelul gata creat. Potrivit acestei publicații, conducătorul comisiei internaționale a culorilor va trebui să-și emită ideile în funcție de posibilitățile pe care le are industria textilă de a produce cutare sau cutare nuanță.

Găsirea unei culori care „nu se poartă" va provoca deci multe dureri de cap celor cărora nu le vor plăcea numai și numai culorile standard ale sezonului.

Unele din consecințele standardizării modei, în cazul în care firmele interesate se vor pune de acord în vederea declanșării unei asemenea operații, nu sînt greu de întrevăzut. Efectele vor fi suportate, în primul rînd, de marile mase de cumpărătoare, acelea care în mod obișnuit alcătuiesc clientela magazinelor de confecții. (Doamnele bogate vor continua, firește, să se îmbrace la marile case de modă). În al doilea rînd, victimele „supranaționalizării" îmbrăcămintii vor fi atelierele meșteșugărești din țările Pieței comune, care nu vor putea rezista prea mult prețurilor de concurență cu care vor încerca să cucerească piața marile trusturi de confecții. Iar după ce va fi lichidată concurența „națională", marile întreprinderi „supranaționale" vor putea să ridice nestingherite prețurile lor de monopol.

După cum se vede, femeile Parisului sau ale Romei vor trebui să plătească scump luxul de a se îmbrăca la fel cu semenele lor din celelalte țări ale Pieței comune — sau și mai scump dorința firească și larg răspîndită, de a se îmbrăca altfel.

Pînă una alta, li se și oferă spre rezolvare o primă dilemă : să se îmbrace în bej sau în bleu.

Acestea sînt cele două culori despre care trusturile de confecții au hotărît că se potrivesc cel mai bine, în această primăvară, femeilor din țările Pieței comune !

E. A.

documentar

MEXIC

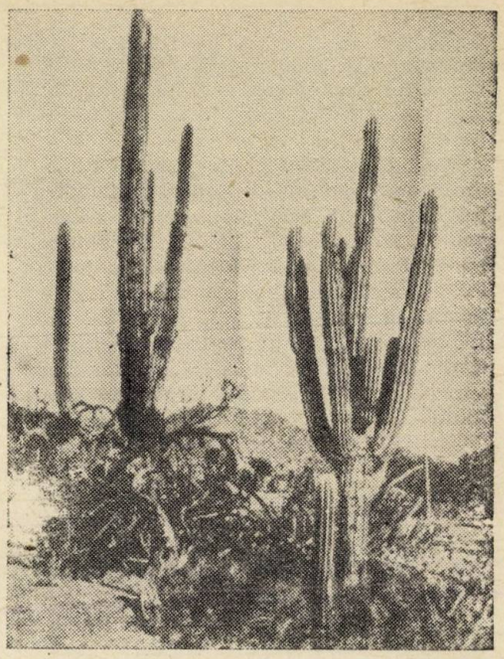

Denumirea oficială a statului: Statele Unite Mexicane. Suprafață: 1 972 546 kmp. Populație: 37 233 227 locuitori în 1962 (creșterea anuală 3,4%); 55% metiși, 29% indigeni, 15% albi, 1% alte rase.
Limba oficială: spaniola. Limbi neoficiale: náhuatl (700 000), maya (300 000), mixteca (200 000), totonaco (100 000), tarasca (200 000).
Organizarea statală: Sistem prezidențial. Parlamentul: Congres (Cameră și Senat).
Distribuirea forței de muncă: 6 229 161 în agricultură; 1 703 395 în industrie; 888 395 în comerț; 271 929 în transporturi; 1 135 575 funcționari.
Aniversări: Ziua Constituției — 5 februarie; Ziua Independenței (Grito de Dolores) — 16 septembrie.

PENTRU turiști, Mexicul e un pămînt al legendei. Un pămînt care îți vorbește pretutindeni altfel: Sierra Madre cu ametitoarele-i înălțimi străbătute de șosele moderne; Chiapas cu temutele-i păduri necercetate, în care indienii tzetziles și tzeltales îți amintesc și azi de epoca pietrei; Uxumal cu celebrele vestigii ale civilizației Maya; California, *La Baja*, cu deșertul și candelabrele cactușilor uriași; Acapulco — inegalata plajă dinspre Pacific, unde în fiecare seară, apăsat de jetul luminos al reflectoarelor, un trup plonjează de la cincizeci de metri în întunericul oceanului, *por el espectáculo más famoso del mundo*, pentru cel mai celebru spectacol din lume, în schimbul a numai trei dolari...

Și apoi capitala, faimosul Tenochitlan de altădată, tăiat, pe atunci, de canale pe care aztecii își transportau marfa, Mexico de azi, imensă îngrămădire de peste cinci milioane de locuitori; un oraș zguduit de ritmul civilizației moderne, cu temerarii *los cocodrilos*, taximetre de piață, din care șoferul ține întotdeauna o mînă în afară, arătînd pe

degete cîte locuri mai are libere, îndoielnice mijloace de locomoție ce par că se rup de-atîta viteză, sub amenințarea *rascacielos*-urilor, legănați în veșnicul albastru vrăjit al cerurilor.

Pentru mexicani însă, Mexicul e numai *Mexico*. Legenda n-a existat. Fernando Cortez, conquistadorul spaniol, n-a fost o legendă, ci o nenorocire. Malinche, frumoasa indiană de care acesta s-a îndrăgostit, o pedeapsă. Poate că datorită ei, Cortez și-a scufundat întreaga flotă punîndu-și subalternii în fața unei singure soluții: înaintarea.

Pentru mexicani legenda înseamnă istorie. O istorie scrisă, încă de la prima debarcare a spaniolilor la Yucatan, cu prețul unor mari sacrificii peste care uitarea n-a călătorit niciodată. Mai ales peste cea din ultimul secol.

Un strigăt nou: „tierra"

Prin Porfirio Diaz, Mexicul a dat Americii de limbă spaniolă pe dictatorul cu cea mai lungă guvernare. El a acaparat puterea în 1876, la moartea lui Benito Juarez și, cu o mică întrerupere, a rămas la conducere pînă după 1910, ducînd poporul mexican la ruină totală. În 1910, jumătate din suprafața țării se afla în mîinile a 3 000 de familii, iar o cincime fusese dăruită de Diaz la 17 persoane.

Darnic cu marii proprietari, dictatorul a fost la fel de generos cu biserica și străinii. Avalanșa de capital a înregistrat cea mai puternică penetrație: în 1910, numai capitalul nord-american însuma 1 509 000 000 dolari, pe cînd capitalul mexican, investit la aceeași dată, abia atingea 793 000 000 de dolari.

Diaz desființase partidele, sindicatele, presa liberă.

În această atmosferă, care părea de neclintit, poporul mexican se apropia de aniversarea a o sută de ani de cînd, în noaptea de 15 septembrie 1810, Miguel Hidalgo y Costillo chemase poporul din Dolores la luptă împotriva dominației spaniole, marcînd prin acest *Grito de Dolores* începutul independenței. Clopotul care i-a adunat pe revoltați atîrnă și azi deasupra porții principale a Palatului Național, în Plaza de la Constitución.

În 1910, Francisco Madero a anunțat că va candida la președinție împotriva lui Diaz. Convins însă că Madero nu va atrage prea mult atenția asupra sa, Diaz i-a îngăduit un voiaj electoral, alături de Roque Estrada, prin principalele orașe ale țării. Dar la Monterrey, pe unde trece azi faimoasa autostradă panamericană, Madero este arestat. Eliberarea sa, pe cauțiune, urmează abia după simulacrul de alegeri în urma cărora octogenarul Diaz se realege pentru a șaptea oară. Madero a trecut frontiera și s-a instalat la San Antonio, în Texas, de unde a făcut public *El Plan de San Luis de Potosi*, care cuprindea, între cele 15 puncte, anularea alegerilor, nerecunoașterea guvernului Diaz și, poate cel mai important lucru, reînființa, prin articolul 3, comunitățile țărănești *ejidos*. Madero se declara președinte provizoriu și chema poporul la luptă pentru ziua de 20 noiembrie.

La 20 noiembrie 1910, din Ciuhahua, San Isidoro, Santo Tomas și San Andres, a început lupta. La scurt timp, din Morelos s-au ridicat Pablo Torres Burgos și frații Zapata. În mai 1911, Diaz își dă demisia și fuge *a toda prisa*, în mare grabă, din țară. Pînă în octombrie, președinția este încredințată lui Francisco León, care organizează alegerile. Madero izbîndise. Revoluția mexicană, însă, abia începea.

Numindu-și cabinetul, Madero a reținut din formula Diaz, pe principiul „împăcării", cinci miniștri, ceea ce a făcut să se spună „guvernează cu dușmanii împotriva prietenilor". Emiliano Zapata s-a văzut urmărit și amenințat cu închisoarea. Ales de poporul din Anencuilco pentru a-l reprezenta în fața autorităților în vederea restituirii pămînturilor răpite de ferma *El Hospital*, Zapata îl sprijinise pe Madero datorită articolului 3, amintit mai sus. Nerespectarea acestui articol de Madero însuși, l-a obligat pe „analfabetul" Zapata să redacteze, ascuns în munți, la 11 noiembrie 1911, celebrul *Plan de Ayala*, devenit repede program și steag al revoluției.

Un eveniment neașteptat avea să imprime însă o schimbare de situație: în 1913, generalul Victoriano Huerta, șeful statului major al armatelor lui Madero, ajutat de latifundiari și forțele reacționare regrupate, îl asasinează pe noul președinte și preia puterea.

Prin venirea lui la conducerea țării, revoluția mexicană a fost supusă unei încercări deosebit de grele. Faptul că n-a putut fi înfrîntă se datorește spiritului revoluționar al maselor țărănești și formării, o dată cu industrializarea, a unei clase muncitoare care, deși tînără, era conștientă de rolul ce-i revenea.

O armată puternică, sub conducerea lui Zapata în sud și Pancho Villa, Obregon și Carranza în nord, l-a obligat pe Huerta să repete gestul lui Porfirio Diaz, demisionînd și fugind în 1914. Aceasta a fost prima victorie a revoluției mexicane în care muncitorii au luptat organizați. Noul președinte, Ventustiano Carranza, intrat uluitor de repede în conflict cu Zapata și Villa, pentru că aceștia, insistînd în mod deosebit asupra reformei agrare, nu depuseseră armele, introduce în țară schimbări de structură: la 6 ianuarie 1915 acceptă Planul din Ayala și emite legea agrară, în 1917 elaborează o nouă constituție, cea mai democrată constituție de pînă atunci, promulgată la 5 februarie 1917.

Rămasă întotdeauna în mîinile elementelor liberale, capitaliste și moșierești, revoluția mexicană, caracterizată ca fiind o revolutie burghezo-democratică, antifeudală și antiimperialistă [1]), n-a putut rezolva problemele de bază ale poporului. Neexistînd un partid revoluționar [2]) care să organizeze lupta și nici o clasă muncitoare în măsură să-și ia asupră-și rolul conducător, programul revoluționar nu putea fi îndeplinit pe de-a-ntregul. Meritul însă de necontestat al acestei revoluții a fost acela de a fi slăbit sistemul marii proprietăți și de a nega dreptul capitaliștilor dinafară la dominația economică și politică a țării. Revoluția mexicană a dat un impuls nou luptei de eliberare din întregul continent latino-american.

Azi, la Anencuilco, țăranii îngrijesc cu pasiune rară casa în care s-a născut Zapata: în Ciuhahua, Luz Corral de Pancho Villa, văduva curajosului Villa, primește zilnic oaspeți arătîndu-le automobilul acestuia, scrisori, documente. Zapata a luat armele în 1910 și nu le-a lăsat pînă la asasinarea lui, în 1919. El a fost cel care de la începuturi a dat suflu și ritm revoluției, făcînd ca la strigătul de independență al lui Hidalgo să răsune un strigăt nou: „tierra" — pămînt!

[1]) Programul Partidului Comunist Mexican.
[2]) Partidul Comunist Mexican a fost înființat în 1919.

Cuvinte despre Lazaro Cardenas

Tipograf și veteran al războaielor revoluționare, generalul Lazaro Cardenas a preluat conducerea țării în 1934, într-un moment de sensibilă instabilitate economică și politică internă.

Luptînd pentru afirmarea suveranității țării și a drepturilor poporului

Emiliano Zapata, conducătorul țăranilor răsculați din Morelos

mexican, el a stimulat consolidarea economiei si a slăbit dominația companiilor străine. Naționalizarea căilor ferate în 1937, si, un an mai tîrziu, a terenurilor petrolifere, au fost două dintre actiunile importante. În ceea ce privește țărănimea, Cardenas a împărțit de două ori mai mult pămînt decît toți președinții de dinaintea sa la un loc.

În timpul guvernului său, construcțiile și învățămîntul au luat amploare, iar sindicatele si-au putut impune de multe ori punctul de vedere în fața conducătorilor industriali.

În domeniul politicii externe, el a dat un mare ajutor rezolvării conflictului din Chaco, dintre Bolivia și Paraguay, și a sprijinit în mod deosebit Republica Spaniolă, pe teritoriul căreia s-a produs prima ciocnire violentă cu fascismul. Dintre armele cu care poporul spaniol și-a apărat republica în acei ani, 20 000 de pusti, fiecare cu cîte o mie de cartușe, erau de fabricatie mexicană.

În ciuda popularității și sprijinului de care se bucura din partea întregii națiuni, Lazaro Cardenas, conform unui amendament constitutional, n-a mai putut fi reales. Ritmul schimbărilor pe care le-a impus a influențat însă mai departe sectoarele de activitate ale țării, constituind liniile de plecare ale Mexicului contemporan.

Resurse și dezvoltare

Din Mexico pînă la Nogales, trenul face 65 de ore. Constatarea aceasta vorbește clar despre întinderea pămîntului mexican, dar si despre marile greutăți în străbaterea lui. Printre vîrfurile pustii ale muntilor, pe la 3 000 de metri altitudine, ondulează sosele. Dedesubt, trec liniile subterane. Una din aceste linii — calea ferată dintre Ciuhahua și Topolombapo a fost inaugurată în urmă cu doi ani. Ea are 900 de km și 72 de tunele. De data aceasta Sierra Madre a cedat. Multe din aceste întinderi însă n-au auzit niciodată fluierul locomotivelor și poate nici strigătul agonic al automobilelor cu radiatoarele goale. Peste ele tăcerea are forma copacilor și a nisipului mereu în miscare. Adîncurile sînt însă deosebit de bogate. Aceste mari bogății naturale ale pămîntului mexican, cît si varietatea lor, oferă posibilitatea unei dezvoltări multilaterale a țării.

Bazată în principal pe producția agricolă și pe sectorul mai avansat al industriei extractive, în special a petrolului, în ultimii ani economia Mexicului cunoaște unele schimbări de profil. Prin investițiile din cadrul planului de trei ani, ritmul de crestere al produsului social total în preturi comparabile a înregistrat un procent de 5%, iar atenția acordată industriei chimice a făcut ca aceasta să reprezinte 10% din valoarea productiei globale. Recent, guvernul mexican a dat publicității un nou plan de dezvoltare a acestei industrii, care prevede construirea unor combinate moderne la Rynosa, Camargo, Salamanca, Vera Cruz etc.

Aceste date ilustrează preocuparea față de o împărțire mai judicioasă a forței de muncă sub aspect teritorial și implicit față de progresul economic și social al regiunilor îndepărtate. Pe aceeași linie se înscriu și alte acțiuni noi : la Tobasco s-a hotărît transformarea întregii regiuni într-un ținut al bumbacului ; aici vor fi cultivați cu bumbac peste 100 000 de acri. Descoperirea recentă a noilor zăcăminte de fier din Minchoaconcolina, evaluate la 50 milioane tone, precum și a cîmpurilor de petrol din Vera Cruz a impus necesitatea unor investiții suplimentare. În 1964 aceste investiții se ridică la 3 700 000 pesos pentru siderurgie și 1 600 000 de pesos pentru industria extractivă.

În privința asigurării cu energie electrică, în 1937 cînd s-a înființat Comisia Federală de electricitate, Mexicul avea doar 628 980 kW capacitate instalată ; ultimele date înregistrează pentru anul trecut 3 607 804 kW, iar calculele specialiștilor indică peste 10 000 000 kW rezervă energetică. În luna ianuarie Mexicul a sărbătorit victoria folosirii unei alte energii. La Puerto Penasco a fost inaugurată prima uzină-pilot din lume pentru transformarea apei de mare în apă potabilă cu ajutorul energiei solare. O următoare uzină-pilot, care va folosi pentru lucru forța atomului, furnizînd în același timp și energie electrică, va fi cea de la Tijuana, unde s-a hotărît construirea unui reactor nuclear. În felul acesta, făcînd parte din grupul celor trei mari latino-americani, alături de Brazilia și Argentina, Mexicul își dispută întîietatea în multe privințe. Numai în ultimii cinci ani el a reușit să-și mărească de patru ori lungimea șoselelor, să sporească de patru ori energia electrică și de trei ori producția de petrol.

În sectorul agricol, care cuprinde 58% din populația țării, Mexicul este singura țară latino-americană (exceptînd Cuba) unde reforma agrară a dat rezultate vizibile. Unele statistici arată că de la 1917 s-au împărtit circa 125 000 000 de acri de pămînt la peste 2 700 000 de familii și s-au creat peste 25 000 de *ejidos*. În 5 ani s-au împărțit 30 000 000 de acri. Azi, în Mexic, latifundiarii care să-și măsoare proprietățile prin sunet de tobă, ca în Peru, au dispărut. Mai sînt însă multe latifundii mari și mai există 3 milioane de țărani fără pămînt, ceea ce face ca acestia să nu aștepte întotdeauna rezolvarea situației lor pe căi obișnuite, ci prin obiceiurile împămîntenite de Zapata. La Sonora, în Guanajanto sau Jalisco țăranii au ocupat în toamna trecută loturi întregi de pămînt aparținînd mosierilor.

În același timp pămîntul mexican îți oferă un uluitor peisaj contradictoriu. Străbătut de Tropicul Cancerului, el adună la un loc clima Indiei, Egiptului și Saharei. Sudul pentru care a luptat Zapata are pămînt fertil. Nordul lui Pancho Villa te întîmpină cu imensii cactusi ai deserturilor decupați pe toate orizonturile. Aici viata e dură și cere din partea locuitorilor efortul supraviețuirii. Din cactus, singurul care nu se simte stingherit în deșertul mexican, omul obține tot ce are nevoie : apa de băut, pe care acesta o păstrează în verdele mat si prăfuit al frunzelor, lemnul pentru casă, pentru curte și prag, hrana de fiecare zi si îmbrăcămintea. O rudă mai mică a cactusului, agava, îi furnizează băutura alcoolică *pulque*, iar o specie de iarbă, *marijuana*, îi oferă tutun.

Existența deșertului întins a impus cu necesitate dezvoltarea sistemului de irigație, mai ales în Sonora și California de jos. Un mare baraj pe rîul Yaqui, la Angostura, asigură fertilizarea solului din împrejurimi. Datele furnizate de F.A.O. pe 1961 și 1962 indică doar o mică creștere a producției agricole, deși cea mai numeroasă forță de muncă se consumă aici : 6 299 161 de oameni, pe cînd industria înregistrează în cele 99 987 de fabrici cifra de 1 703 395 de muncitori.

Mexicanul nu-i un piedestal pentru sombrero

Vorbind despre firea mexicanului, poetul Octavio Paz, cel care a însotit în permanentă trupele lui Zapata, spunea : *Bătrîn sau adolescent, creol sau metis, general, muncitor sau doctor, mexicanul este o fire care se închide și se apără ; împietrit în aspra lui singurătate, totu-i servește pentru a se apăra : tăcerea și vorba, bunăvoința și disprețul, ironia și resemnarea.*

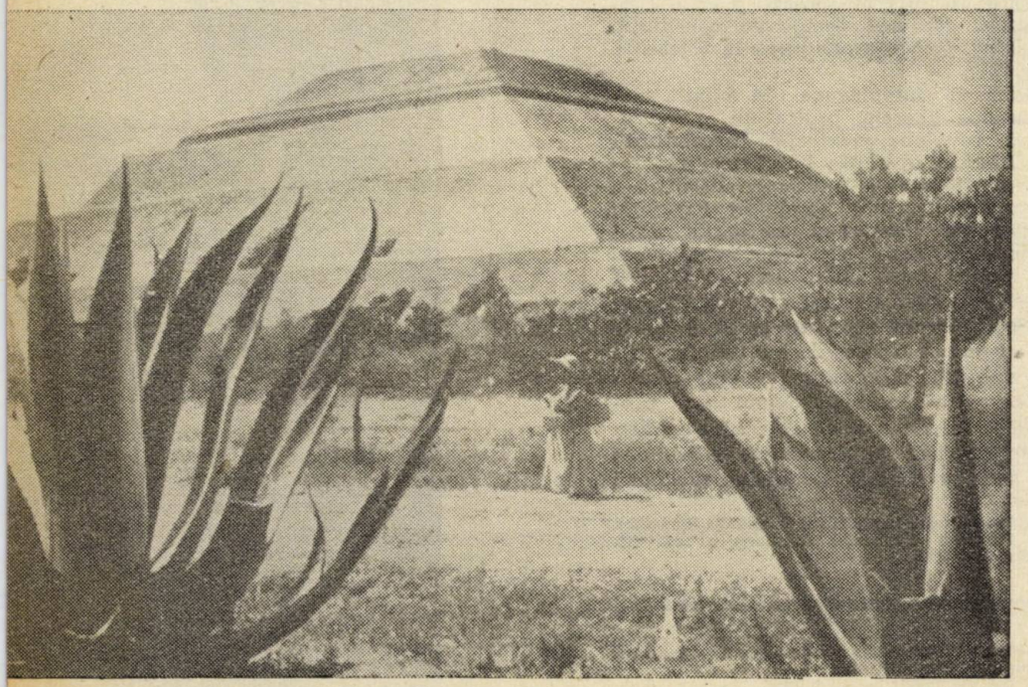

Piramida del Sol, Teotihuacán

Fără să conțină eroarea, cuvintele lui Octavio Paz o pot stimula. Privindu-i pe locuitorii din Zacapoaxtla cum se salută, oricine poate crede că asistă la o ceremonie anume : bărbații își dau mai întîi mîna dreaptă, cu stînga se bat pe umăr, apoi își ridică *sombrero* și se apleacă în față. Cînd afli însă că pentru aniversarea independenței țării ei au pictat peste 2 000 de case în galben, albastru și roșu, că își construiesc singuri școlile și drumurile, avînd un extraordinar simț al colectivității, îți dai seama că firea mexicanului e mult mai complexă, că mexicanul — după cum spunea poetul Alfonso Reyes — *nu-i un piedestal pentru sombrero*, ci membrul unei societăți în progres, poporul unei țări care și-a făcut auzit cuvîntul său clar la multe din întîlnirile lumii.

Este cunoscut între altele aportul adus de Statele Unite Mexicane la elaborarea Cartei O.N.U.

Conduita noastră internațională, a spus Adolfo Lopez Mateos la instalarea sa ca președinte, *va urmări două norme fundamentale : a nu accepta nimic care să lovească în suveranitatea noastră și a nu nega concursul nostru la orice efort care poate sluji efectiv la întărirea înțelegerii între state și îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor.*

Propunerea, făcută împreună cu alte state din America Latină, privind declararea acestei părți a lumii drept zonă denuclearizată, s-a bucurat de sprijin.

Semnarea Tratatului de la Moscova precum și interventiile repetate la O.N.U. sau Geneva ale reprezentantului mexican exprimă aceeași atitudine realistă pe care o are Mexicul față de numeroase probleme actuale ale vieții internaționale. Pe aceeași linie se înscrie atitudinea pe care o are Mexicul față de Cuba.

În ceea ce privește colaborarea în diverse ramuri de activitate, Mexicul s-a declarat pentru dezvoltarea comerțului și cooperării pe baza avantajului reciproc cu toate popoarele lumii. O mențiune deosebită merită elaborarea în comun, de către delegația română și mexicană, a unui proiect de rezoluție propus Comitetului nr. 2 al O.N.U. pentru cooperarea economică internațională pe baza a cinci principii fundamentale, proiect aprobat în unanimitate la 31 octombrie 1957 de către delegații la sesiunea O.N.U. din acel an.

La nivelul regional, Statele Unite Mexicane, membre ale Tratatului de la Rio de Janeiro din 1947, ale O.S.A., A.L.A.L.C., Aliantei pentru progres etc., s-au pronunțat pentru independență economică, luptînd pentru transformarea organismelor regionale, mai ales economice, în organisme eficiente bazate pe interese comune împotriva intereselor complementare. Lucrul acesta este subliniat, în aceste zile, la mai toate întîlnirile celor doi candidați — Gustavo Diaz Ordaz din partea Partidului Revoluționar Instituțional, partid de guvernămînt de aproape 32 de ani, și Ramon Palomino din partea Frontului Electoral de Opoziție și a Partidului Comunist Mexican — în vederea alegerilor din iulie anul acesta.

Darie NOVĂCEANU

SAVANTUL ATOMIST PROF. HANS THIRRING DESPRE: planul dezarmării Austriei

ÎN LUNA decembrie a anului trecut, cunoscutul savant atomist Hans Thirring a prezentat guvernului austriac un memoriu al cărui conținut a apărut mai tîrziu sub forma unei broșuri intitulate „Mai multă securitate fără arme". În această lucrare, profesorul Thirring a formulat o serie de propuneri menite să contribuie la dezvoltarea politicii de coexistență pașnică.

În cursul unei întrevederi, prof. Thirring ne-a vorbit pe larg despre propunerea sa.

La început — a precizat autorul — acest plan a fost privit cu scepticism. Unii l-au respins ca „irealizabil", „ireal", „utopic" ; alții, mai numeroși, au salutat noua inițiativă precum și propunerile făcute. Pe parcurs, am avut prilejul de a adînci și completa propunerile inițiale.

Profesorul Hans Thirring preconizează transformarea Austriei într-un stat complet dezarmat, un stat care să constituie un model de coexistență pașnică. Savantul austriac nu enunță numai această idee care a cucerit de altfel numeroși adepți, ci arată cu minuțiozitatea omului de știință, detaliile menite să concretizeze în practică propunerea sa. Pornind de la premisa proprie că în fața actualei tehnici militare nu există de fapt posibilități de apărare, el subliniază rolul dezarmării în asigurarea securității mondiale. Deși în ultimul timp tratativele pentru dezarmare sînt privite cu mai multă seriozitate de către statele participante, opinia publică din țările occidentale ar dori ca, alături de discuțiile care se poartă în problema dezarmării, să se treacă și la unele realizări în acest domeniu. De aceea, prof. Thirring propune ca unele state mici, care au o poziție geografică corespunzătoare, să facă începutul, trecînd la dezarmarea totală. Austria, țară situată între Est și Vest, ar corespunde din toate punctele de vedere acestor condiții.

În susținerea tezei sale, profesorul Thirring a arătat că Austria nu are probleme teritoriale. Țările occidentale n-au motive să atace Austria, și cu atît mai puțin statele socialiste. După ce se va fi pus de acord cu cele șase state vecine și cu cele patru țări semnatare ale Tratatului de stat, Austria ar urma — conform planului Thirring — să depună la O.N.U. o declarație de renunțare la forța armată și de dezarmare totală sub controlul O.N.U. În felul acesta Organizația Națiunilor Unite ar putea să recunoască în Austria un model de stat dezarmat și să asigure, cu ajutorul trupelor sale neînarmate, paza necesară.

În ceea ce privește statele din vecinătatea Austriei, ele ar trebui să-și retragă forțele armate de la granița austriacă, la o distanță ce va fi stabilită de forurile de resort. De asemenea, statele vecine ar urma să facă declarații din care să reiasă că n-au nici un fel de pretenții teritoriale asupra Austriei și că ele consideră ca intangibile granițele ei. Marile puteri vor trebui să ofere garanții că nu se vor întreprinde acțiuni militare împotriva Austriei.

Potrivit prof. Thirring, planul propus prezintă următoarele avantaje : pe lîngă faptul că Austriei neutre îi va spori prestigiul internațional și că dezarmarea va fi cea mai bună apărare a țării, statul va realiza anual economii în valoare de 3,7 miliarde șilingi.

Austria — ne spune dl Thirring — ar putea să servească Organizației Națiunilor Unite ca prim model al unui stat complet dezarmat, care să dea posibilitatea de a se verifica sistemele de control internațional și în același timp să ofere material pentru un studiu asupra urmărilor economice ale dezarmării.

După aprecierea d-sale, exemplul Austriei, ca model de coexistență pașnică, ar putea fi urmat și de Finlanda, Mexic, Brazilia, precum și de alte state.

Greta GRAUR

Viena, martie 1964

mărturii despre România

INFORMATIONS DU COMMERCE EXTERIEUR, publicația bisăptămînală a Camerei de Comerț din Belgia :

„Puține țări au cunoscut, în mai puțin de 20 de ani, o metamorfoză atît de radicală ca aceea a Romîniei. Dînd dovadă de un dinamism excepțional, cu un efort curajos, această țară a reușit să devină un adevărat stat industrial, în timp ce înainte de război ea se consacra aproape exclusiv culturii solului, creșterii animalelor, silviculturii și producției de petrol.

Progresul înregistrat, îndeosebi în ultimii ani, situează Romînia poate în fruntea țărilor din întreaga lume în ce privește ritmul dezvoltării industriei. În această privință găsim numeroase dovezi emanînd din exterior. Astfel, în 1961, Comisia economică O.N.U. pentru Europa, publicînd un studiu de 60 de pagini despre dezvoltarea economică a Romîniei, se exprima după cum urmează : «Romînia se situează, începînd din 1950, în rîndul economiilor celor mai dinamice din Europa»".

Publicația belgiană scrie în continuare :

„Punctul de plecare al redresării economice se situează de la începerea planurilor anuale din 1949 și 1950. Ritmul mediu anual de dezvoltare, în cursul deceniului următor, a fost unul dintre cele mai ridicate din Europa. În ultimii ani acest ritm de creștere s-a accentuat și mai mult.

Politica de industrializare se bazează pe principiul marxist-leninist potrivit căruia crearea și dezvoltarea industriei grele constituie condiția esențială a dezvoltării întregii economii și a succesului noului regim social ; pivotul său este construcția de mașini, care trebuie să utileze agricultura și să permită producția articolelor de consum într-un număr mai mare".

Informations du Commerce Exterieur subliniază că „Romînia este al treilea producător și exportator mondial de utilaj petrolier, după S.U.A. și U.R.S.S. Ea ocupă locul al doilea în ce privește turbinele de foraj.

În sectorul neferoaselor, proiectul cel mai impresionant este construirea la Slatina, a unui combinat de aluminiu capabil să producă anual 50 000 de tone.

Aproape inexistentă înainte de război, industria construcțiilor mecanice asigură astăzi 70 la sută din necesitățile interne ; ea se află în fruntea producției industriale, cu 25,1 la sută din total, față de 10,2 la sută dintr-o producție derizorie în 1938 ; ea găsește debușeuri din ce în ce mai numeroase în Occident. Producția reprezintă de 15 ori volumul celei dinainte de război.

De pe acum Romînia se află pe locul al 7-lea al producătorilor europeni de coloranți, pe locul al 8-lea în domeniul sodei calcinate și al clorului, pe locul al 9-lea în domeniul celulozei și materialelor plastice.

Trebuie citat avîntul considerabil al industriei cimentului. Producătorii noștri au constatat, de fapt, în special pe piețele Orientului Mijlociu, o concurență redutabilă din partea Romîniei".

Revista franceză PETROLE INFORMATIONS a publicat recent o suită de articole consacrate industriei petrochimice din țara noastră. Desprindem din impresiile directorului revistei, Victor Bremme :

„Întregul export de produse finite românești se face prin intermediul întreprinderii de stat Petrolexport, în cadrul acordurilor comerciale sau al altor înțelegeri". După ce citează numele unor binecunoscute firme cumpărătoare din R.F. Germană, Franța, Austria, Belgia, Suedia, Finlanda, India, Brazilia, Italia, Ceylon, Liban, Siria, R.A.U., Argentina, Cuba, Columbia, Danemarca, Grecia, Turcia, Izrael, autorul notează :

„Revenind la Ploiești după vreo 30 de ani, am fost plăcut impresionat văzînd atîtea schimbări : din centrul petrolier al țării, cum fusese înainte de război, și după cum pare să fi rămas încă, acest oraș și regiune [1]) au devenit totodată principalul centru de producție a utilajului petrolier românesc, datorită uzinei «1 Mai» [2]).

Ploieștiul este sediul primului Institut petrochimic din țară. Institutul este situat în nordul orașului ; la Cîmpina se mai găsește un centru pentru fabricarea cauciucului sintetic, ca și o școală practică pentru pregătirea sondorilor, frecventată de 500 elevi.

Uzina «1 Mai» a fost construită în 1948, dintr-un vechi atelier de reparații de materiale aparținînd societății «Concordia».

Aci se fabrică în întregime aparatele necesare forajului de la 1 400 la 6 000 m.

În marea uzină «1 Mai» se fabrică materialul binecunoscut pe care Industrialexport îl vinde în India, Birmania, Argentina, China etc.

Romînia are de asemenea cel mai vechi institut petrolier din Europa : Institutul de petrol, gaze și geologie din București.

Centrele artistice și culturale nu lipsesc în Romînia, ca și stațiunile de pe litoral sau locurile împădurite. Nu vom da ca exemplu decît Mamaia, care dispune de hoteluri foarte moderne și confortabile.

Constanța nu este doar un port petrolier. Această cetate antică posedă un muzeu care adăpostește remarcabile colecții provenind din săpăturile arheologice de la Tomis și Istria ; printre altele sînt 80 de statui, datînd din perioada cuceririi romane, foarte bine păstrate. Mai amintim o colecție de bijuterii de aur și monede de bronz, argint și aur. Statuietele în argilă aurită sînt de o reală frumusețe. Este de remarcat că, spre deosebire de multe alte muzee, acela din Constanța nu are nici o piesă reconstituită sau refăcută".

În concluzie, *Petrole Informations* subliniază necesitatea dezvoltării relațiilor dintre popoarele francez și romîn între care „există în primul rînd o afinitate culturală care-și are originea departe în istorie".

[1]) În nordul regiunii, în munți, există un centru forestier. Pe cîmpie, cultura cerealelor este în întregime mecanizată ; s-a trecut de asemenea la cultura orezului. În fine, Ploiești este a doua regiune producătoare de vinuri.

[2]) La Tîrgoviște există o a doua fabrică de utilaj petrolier, care o completează pe cea din Ploiești.

Utilaj petrolier fabricat în R.P.R., prezentat la Tîrgul internațional de mostre de la Leipzig

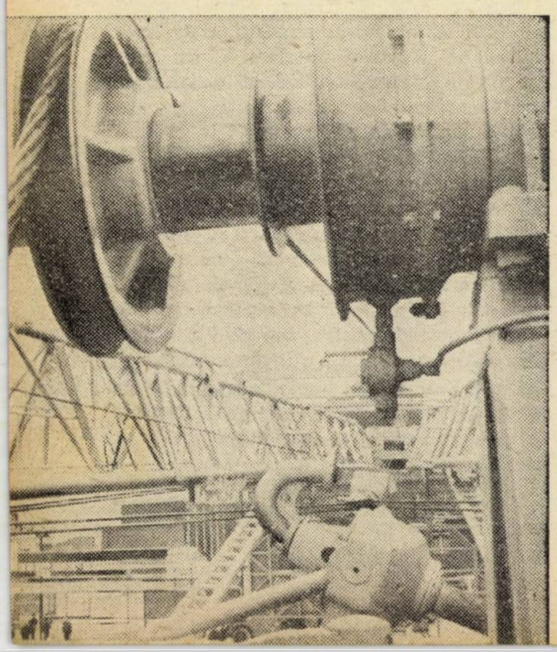

convorbire cu

P. A. CURTIS JOSEPH

(Nigeria)

Întrevederea cu preşedintele Consiliului pentru pace din Nigeria, redactor al ziarului „West African Pilot", P. A. Curtis Joseph, ne-a oferit prilejul unei discuţii asupra cîtorva teme de actualitate din viaţa poporului nigerian. Oaspetele ne-a vorbit în primul rînd despre aspectele luptei pentru pace ale acestei ţări, una din cele mai mari de pe continentul african.

Fîşia albă de pe drapelul Nigeriei independente, **ne spune dl Curtis Joseph,** simbolizează dorinţa fermă de pace a statului nostru. Poporul nigerian este pe deplin încredinţat că progresul Nigeriei, consolidarea independenţei sale politice şi economice, nu pot fi înfăptuite decît în condiţii de pace. De aceea, ţara noastră şi-a pus cu bucurie semnătura pe Tratatul de la Moscova privitor la interzicerea experienţelor cu arma nucleară în cele trei medii. Condusă de aceeaşi convingere, delegaţia nigeriană la O.N.U. a participat în calitate de coautor la rezoluţia privitoare la interzicerea tuturor experienţelor nucleare şi termonucleare adoptată la 27 noiembrie 1963. Noi considerăm acestea drept paşi de natură să înlesnească abordarea constructivă a problemei fundamentale a lumii, înfăptuirea dezarmării generale şi totale. În Comitetul celor 18 de la Geneva, reprezentantul nostru depune alături de ceilalţi participanţi eforturi pentru ca tratativele să fie urmate de rezultate concrete în sensul dorit de popoare. Vreau să subliniez că orientarea generală a politicii externe nigeriene se înscrie pe linia colaborării internaţionale cu toate statele, pe linia destinderii încordării în lume. Iată de ce noi înţelegem să ne pronunţăm împotriva aderării la blocurile militare, pentru o politică de pace şi bună vecinătate.

Pe plan intern, în această ţară care timp de un secol a avut de suferit jugul robiei colonialiste, lupta pentru pace îmbracă forme specifice, ea împletindu-se strîns cu lupta pentru unitatea politică a statului.

Cucerirea independenţei a găsit cei aproape 40 de milioane de locuitori ai Nigeriei împărţiţi în nu mai puţin de 250 de grupuri tribale de limbi şi credinţe diferite. Federaţie parlamentară, ţara este divizată în 3 mari regiuni : de nord, est şi vest — în curînd se va crea şi o a patra — de mijloc. Vestul este specializat în producerea şi exportul de cacao dar nu posedă de loc industrie minieră şi prelucrătoare, partea de est este furnizorul de ulei de palmier al ţării. În nord există mari diferenţe între platoul minier Jos şi stepele întinse folosite pentru creşterea vitelor. Aceste regiuni inegale ca dezvoltare economică şi între care adeseori se manifestă divergenţe politice, îşi au propriile lor organe politice, legislative şi executive, propriile lor guverne şi partide organizate pe o bază tribală. Desigur că această divizare, rămăşiţă nefastă a colonialismului, frînează dezvoltarea economică şi politică a ţării.

V-am relatat că în fiecare regiune din Nigeria există mai multe partide — în total în ţară sînt peste 20. Majoritatea acestora activează pe un cîmp limitat, neavînd influenţă politică în întregul stat. Există însă partide şi organizaţii de masă care, bazîndu-se pe tradiţiile poporului nigerian, luptă pentru unirea eforturilor acestuia în vederea lichidării cît mai grabnice a vestigiilor colonialismului, pentru o politică de pace a Nigeriei, în vederea asigurării progresului ţării noastre. Mă refer la „Consiliul naţional al cetăţenilor nigerieni", cel mai vechi şi mai organizat partid, la „Partidul muncitoresc ţărănesc socialist" creat în aprilie 1963, la „Congresul tineretului nigerian" — şi aici amintesc marile demonstraţii ale tineretului de la Lagos şi Ibadan pentru unitatea Nigeriei şi neaderarea acesteia la blocuri militare —, şi desigur, la „Consiliul pentru pace".

Înglobînd reprezentanţi din rîndul tuturor păturilor sociale din întreaga ţară, Consiliul naţional luptă pentru crearea unui front comun al păcii în Nigeria. Un asemenea front, realizînd o puternică unitate naţională, ar asigura o contribuţie mai mare a Nigeriei la înfăptuirea aspiraţiilor de pace ale omenirii.

L-am rugat apoi pe domnul Curtis Joseph să ne vorbească despre contribuţia ţării sale la unitatea Africii.

Pentru toate popoarele continentului african nu există în prezent problemă mai vitală decît realizarea unei solidarităţi capabile să cimenteze eforturile pe calea libertăţii şi progresului lor. Acesta a fost sensul principal al hotărîrilor conferinţei de anul trecut a conducătorilor de state şi guverne de la Addis-Abeba, pe care probabil le cunoaşteţi. Republica Nigeria a luat parte activă la lucrările acestei conferinţe, precum şi la ale altor întruniri ale ţărilor africane, de pildă cea de la Cairo, sau Accra, conferinţe care au dat un puternic impuls realizării efective a unităţi de luptă a popoarelor africane. Nigeria se străduieşte să contribuie la aplicarea obiectivelor unităţii africane, definite şi înscrise în Carta Africii. Noi considerăm că unitatea africană trebuie să se înfăptuiască în domenii de mare însemnătate cum sînt lichidarea oricăror forme ale colonialismului, colaborarea economică şi militară africană, o largă cooperare pentru valorificarea tezaurului cultural al popoarelor noastre. Sîntem profund convinşi că unitatea Africii şi lupta pentru pace a popoarelor de pe continentul nostru sînt de nedespărţit.

Înainte de a ne despărţi, domnul Curtis Joseph ne-a împărtăşit unele impresii despre vizita în ţara noastră.

Am fost puternic impresionat — **ne-a spus oaspetele nigerian** — de aspectele realităţii economice şi culturale cu care am venit în contact în Romînia. Vizitele făcute la obiectivele industriale şi agricole mi-au demonstrat marele avînt pe care l-a înregistrat economia în ţara dumneavoastră, dezvoltarea ei echilibrată. De altfel, aceste impresii le-am împărtăşit şi altor ziarişti romîni cu care am stat de vorbă, însă, cu riscul de a mă repeta, trebuie să subliniez ritmul rapid de dezvoltare în care se desfăşoară opera de construcţie paşnică din Romînia.

Aş vrea să ilustrez cele spuse cu amintirea unui episod : vizitînd oraşul Ploieşti, unde războiul a provocat mari distrugeri, am încercat un sentiment de profundă stimă şi admiraţie. Dezvoltarea industriaiă a acestui oraş, ca şi numeroasele construcţii noi care pot fi întîlnite aici (ca şi la Bucureşti, de altfel) sînt o dovadă minunată a rezultatelor eforturilor poporului dumneavoastră.

Dar nu numai viaţa economică a ţării dumneavoastră m-a interesat. În egală măsură am preţuit înfăptuirile dumneavoastră de ordin cultural. Spectacolele la care am asistat, vizita la Institutul de folclor, modul în care sînt puse la îndemîna maselor binefacerile învăţămîntului şi culturii, toate acestea mi-au arătat nivelul de cultură al unui întreg popor. Ca o preferinţă personală pot să menţionez atracţia pentru muzica populară romînească. Şi în această privinţă vreau să vă mărturisesc un fapt care m-a emoţionat. La un spectacol vizionat la Teatrul C.C.S. am remarcat că unul din instrumentele interpreţilor — buciumul — se întîlneşte adesea în muzica noastră populară.

Voi păstra despre vizita în ţara dv. una din cele mai frumoase amintiri.

Ileana NICOLAESCU

asia de sud -est în actualitate

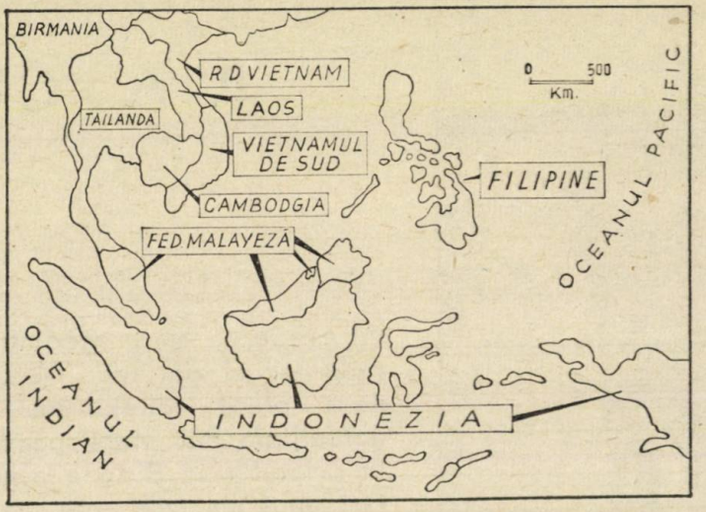

DIN NOU se vorbește de Asia de sud-est; și la Washington, și la Paris, și la Londra, ca și la Pnom Penh, Saigon, Djakarta, Singapore. În Laos se manifestă unele semne îngrijorătoare în relațiile dintre cele trei grupări; discuțiile în jurul politicii de neutralitate proclamată de Cambodgia nu au dus încă la conferința internațională proiectată; conflictul dintre Indonezia și Federația Malayeză așteaptă convorbirile la nivel înalt. Evenimentele cele mai recente și mai serioase au loc însă în Vietnamul de sud. Căderea lui Ngo Dinh Diem și apoi a aceluia care l-a răsturnat, generalul Minh, nu au adus elemente de „stabilitate politică" la Saigon. Continuarea și intensificarea războiului în Vietnamul de sud nu fac decît să adîncească prăpastia dintre clica aflată la putere și cercurile cele mai largi ale poporului sud-vietnamez.

Vietnamul de sud este prezent în actualitatea mondială pe două planuri — pe de o parte prin instabilitatea politică internă, iar pe de altă parte prin ciocnirea de interese între diferite puteri occidentale.

Situația actuală din sud-estul asiatic este într-o anumită măsură rezultatul unor vechi contradicții care s-au făcut prezente în istoria acestei regiuni. Asia de sud-est cuprinde țările situate în peninsula Indochina și în arhipelagul Malayeziei (Birmania, Tailanda, Cambodgia, Laos, Vietnam, Federația Malayeză, Indonezia, Filipine). Toate aceste țări bogate, ocupînd o situație strategică deosebit de favorabilă, au atras încă cu secole în urmă colonialismul european. La sfîrșitul secolului al XV-lea (1493), papa Alexandru al VI-lea, mediator în puternica rivalitate dintre spanioli și portughezi, hotărăște ca Indonezia de azi (în afara insulelor Moluce) să revină Portugaliei, iar Filipinele și insulele Moluce — Spaniei. Locul portughezilor este apoi luat de olandezi care devin principalii stăpînitori în această regiune (sec. XVII). Spre Asia de sud-est se îndreaptă la scurt timp și Marea Britanie, care ocupă Birmania, inclusă ulterior în Commonwealth. În sfîrșit, în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Franța ocupă Vietnamul, Cambodgia și Laosul, care devin teritorii „de peste mări" ale Franței.

După al doilea război mondial, situația s-a schimbat oarecum, prin faptul că vechilor contradicții și înfruntări din această regiune li s-au adăugat altele noi. Este vorba despre intrarea în scenă a politicii americane, care, treptat, a eliminat influența franceză și în mare parte engleză din Asia de sud-est.

Perioada de după război nu s-a limitat însă numai la aceasta. Apariția unor state independente în Asia de sud-est a adus elemente noi și a imprimat un caracter mai complex politicii puterilor coloniale. Pe primul plan s-a plasat lupta mișcării de eliberare națională din aceste state pentru independență și suveranitate deplină. Numeroase evenimente survenite în anii postbelici au reținut de multe ori atenția întregii omeniri. Războiul din Vietnam, evenimentele din Laos, Cambodgia, frămîntata istorie a Vietnamului de sud, repetatele încercări de subminare a independenței Indoneziei, permanentele frictiuni la frontierele unor state învecinate, amestecul dinafară au constituit momente de încordare, care au depășit deseori zona sud-estului asiatic.

Putem consemna însă faptul că în viața internațională s-au găsit adesea soluțiile pentru depășirea momentelor periculoase din această regiune. Un exemplu în această direcție îl prezintă conferința pentru Indochina, care a avut loc la Geneva în 1954, cînd au fost adoptate cunoscutele acorduri privind Indochina și se proclama printre altele promovarea de către statele din peninsulă (Laos, Cambodgia, Vietnam) a unei politici de neutralitate, pregătirea reunificării Vietnamului și mai ales respectarea neutralității țărilor din această zonă. Un alt moment l-a constituit schimbul de păreri sovieto-american la care au participat N. S. Hrușciov și John Kennedy (Viena 1962) și în cursul căruia s-a ajuns la un anumit acord în legătură cu situația din Laos și Conferința inter-

națională pentru Laos (Geneva 1962) la care s-au reafirmat garanțiile internaționale pentru statutul de neutralitate a acestei țări.

Comunitate de interese anglo-americane?

Statele Unite și Anglia sînt membre în S.E.A.T.O., bloc militar ale cărui prime inițiale sugerează regiunea la care ne referim. Acest bloc a apărut și a fost prezentat ca o dovadă a unității politice occidentale în această zonă, ca o preocupare și o acțiune comună. Eterogenitatea geografică a acestui organism nu jena pe nimeni; dimpotrivă, se afirma (conferința de presă a lui Dulles după acordul de la Manila — 1954) că aceasta asigură o eficiență sporită acțiunilor Occidentului „de apărare" a Asiei de sud-est.

La originea relațiilor anglo-americane în această zonă se află evenimente din cel de al doilea război mondial. Ocuparea Asiei de sud-est de către japonezi a pus problema viitorului posesiunilor engleze din această zonă. Cercurile politice americane, care sperau că, prin evoluția ostilităților, S.U.A. vor pune primele piciorul în această regiune, au avertizat încă de atunci aliații lor britanici de posibilitatea unei „revizuiri a influenței". Harry Hopkins, fostul secretar al președintelui Roosevelt, relatează în memoriile sale că încă în 1943, cu prilejul convorbirilor de la Washington, președintele Roosevelt îi arăta lui Eden (pe atunci ministru de externe) că nu dorește „să-și asume obligația în sensul ca toate coloniile din Extremul Orient să fie înapoiate țărilor care au dispus de ele sau le-au controlat pînă la război".

Posibilitatea concretă de a afirma această concepție a apărut în 1954, cînd, după Dien Bien Fu, Dulles a propus o intervenție urgentă și masivă în Vietnam. El a vizitat Londra și Parisul urmat de amiralul Radford, pe atunci președintele comitetului mixt al șefilor statelor majore, pentru a obține sprijinirea planului său. Dar Dulles a fost refuzat de Churchill înregistrînd un refuz similar la Paris. Londra și Parisul nu doreau să se asocieze unei intervenții americane în Vietnam, temîndu-se de posibilitatea creșterii influenței americane în Indochina.

Relațiile anglo-americane în Asia de sud-est reflectă într-o anumită măsură nivelul relațiilor interoccidentale în această regiune. Crearea cu zece ani în urmă a pactului S.E.A.T.O. a fost prezentată ca o angajare a celor trei puteri — S.U.A., Anglia și Franța — la o politică comună în sud-estul asiatic. Dar S.E.A.T.O. nu a acționat dintr-un bun început, fiind apreciat la Londra și Paris ca o expresie prea fidelă a intereselor americane și numai americane. În prezent viziunea despre S.E.A.T.O. s-a schimbat: „S.E.A.T.O. prezintă toate simptomele unui organ aflat în pragul morții... trei țări, avînd un interes în mod teoretic comun în Asia de sud-est, urmează politici care sînt în mare măsură necoordonate și în unele cazuri direct contradictorii... Marile țări din Asia de sud-est nu sprijină S.E.A.T.O. nici direct, nici indirect" *(Scotsman)*.

În ultimii ani n-a mai mirat pe nimeni că în locul unor „acțiuni comune" în Asia de sud-est puterile occidentale au început să acționeze pe cont propriu. Statele Unite au ocolit S.E.A.T.O., preferînd acțiuni unilaterale, cum a fost de pildă trimiterea de trupe americane în Tailanda, fără o consultare prealabilă cu aliații lor. În aceeași perioadă apare proiectul de inspirație americană al „Asociației țărilor din Asia de sud-est". Acest proiect avea darul să nemulțumească Anglia. Recent, relațiile anglo-americane în Asia de sud-est au fost evocate în cursul călătoriei premierului englez în Statele Unite. În cursul vizitei lui Home la Washington s-a vorbit despre un acord total dintre cele două țări. Acest acord are o anumită semnificație atît pentru istoricul relațiilor dintre cele două state în această regiune, cît și pentru momentul în care este afirmat. Prin acest acord Anglia oferă un fel de „carte blanche" politicii americane în Vietnamul de sud, în schimbul unei poliție similare politicii engleze în Malayezia. Dar acest acord pare mai curînd o înțelegere tactică, de moment, necesară atît politicii americane cît și engleze. „Înțelegerea" manifestată de fiecare dintre cele două țări față de politica celeilalte nu presupune o asociere a Angliei la politica americană în Vietnamul de sud, sau a Statelor Unite la politica engleză în problema Federației Malayeze. Mai curînd se poate presupune că nemulțumirea latentă a Marii Britanii față de unele acțiuni americane nu a fost de loc eludată.

O formulă „politică" și una „militară"

Un ziarist american remarca recent că nu este exclus ca limba franceză să se facă din nou tot mai puternic auzită în Indochina, acoperind vocile engleze și americane. Această imagine „lingvistică" sugerează nemulțumirea cercurilor politice americane față de unele declarații făcute de Franța privitoare la conduita, planurile și metodele promovate de S.U.A. în Asia de sud-est. „Aici (la Washington) — scria, în *New York Times*, Max Frankel — se vorbește despre încercarea de a replanta drapelul francez în Asia de sud-est. Există o oarecare îngrijorare în legătură cu acțiunile politice franceze în puncte nevralgice — de la Cambodgia pînă în Cuba". Presa franceză scrie în aceeași perioadă (ianuarie-februarie 1964) în felul următor: „Franța poate să joace un mare rol, demn de trecutul său în Asia, introducînd date noi prin acțiunile sale diplomatice" *(Figaro)*; „Politica Franței urmărește, printre altele, o restabilire a poziției franceze în Asia, de unde noi am fost izgoniți după războiul din Indochina" *(Paris Jour)*.

Faptul la care se referă *Paris Jour* a fost reamintit în ultimul timp deseori în presa franceză. După „aproape 80 de ani de influență", Franța a trebuit, practic, să cedeze locul. În 1955 au fost anulate acordurile economice franco-sud-vietnameze; au fost închise filialele Băncii Indochinei (capital francez), iar de la 1 ianuarie 1956 piastrul sud-vietnamez a trecut din zona francului în zona dolarului.

Partizanii din Vietnamul de sud pregătesc capcane în calea trupelor guvernamentale.

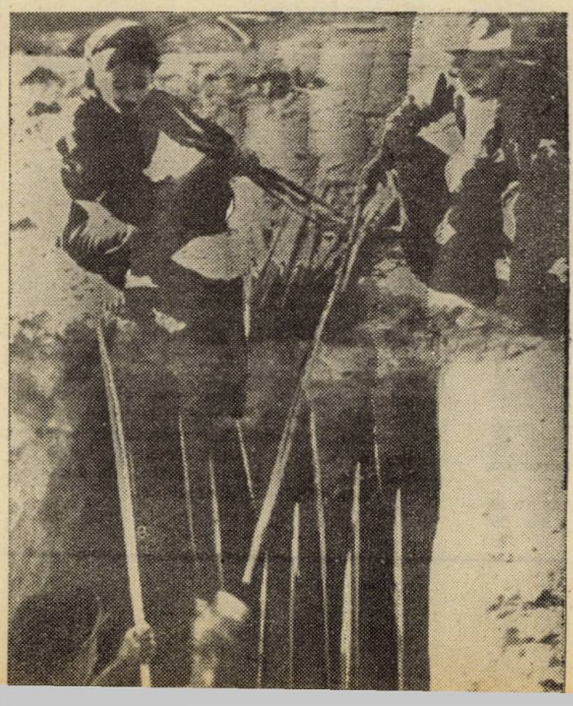

Arme capturate de partizani.

Acum *Figaro* vorbește despre „formula franceză" și „formula americană" în legătură cu Vietnamul. *New York Herald Tribune* precizează: S.U.A. susțin o soluție militară iar Franța — una politică. În ce-i privește pe americani, de mai mulți ani se menține valabilă, în ce privește Asia de sud-est, teoria „dominoului care se prăbușește". În virtutea acesteia, interesele americane în Asia de sud-est sînt imaginate în forma unei piramide formate din piese de domino. Este suficient să scoți o piesă și se dărîmă toată piramida, iar Vietnamul de sud este situat la baza piramidei. „Importanța strategică a Vietnamului de sud — declară secretarul de stat Rusk — este evidentă. El controlează delta fluviului Mekong, principala arteră a Asiei de sud-est". Pentru a nu îngădui prăbușirea domino-ului, S.U.A. duc în această regiune o politică calificată de presa occidentală ca repetînd vechea politică a Franței. La baza acestor afirmații se află multe fapte despre care în ultimele luni nu s-a făcut nici un secret. Cu toate că S.U.A. au cheltuit pînă în prezent în Vietnamul de sud peste trei miliarde dolari și întreține acolo o armată de aproximativ 20 000 de oameni, mișcarea de eliberare din Vietnamul de sud nu a putut fi înăbușită. Aproximativ 2/3 din teritoriul Vietnamului de sud (în care trăiește jumătate din populația țării) se află sub controlul forțelor patriotice. Guvernele care s-au perindat în ultimul timp în Vietnamul de sud, cu tot ajutorul dinafară, n-au putut modifica această situație.

Cercurile politice extremiste, care se folosesc în mod evident de actualul moment electoral american, cer modificarea radicală a orientării Statelor Unite în problema Vietnamului. Nelson Rockefeller, candidat posibil republican la alegerile prezidențiale, acuză guvernul „că ascunde realitatea". Nixon cere extinderea conflictului în Vietnamul de sud, iar senatorul Dirksen pune la îndoială eficiența generală a politicii în Vietnamul de sud. În ce-l privește pe senatorul Goldwater, acesta a propus direct „bombardarea căilor de aprovizionare cu alimente și muniții". „Pentru a cîștiga războiul — a spus el — trebuie să recunoaștem că sîntem implicați într-un război și să procedăm în consecință". În acest context se vorbește despre iminența „reorientării politice" americane pentru „recîștigarea inițiativei" (Joseph Alsop).

La toate acestea se adaugă o serie de alte informații, cum ar fi, de pildă, plecarea lui McNamara în Vietnamul de sud, unde urmează să aibă o serie de consultări cu oficialități militare și diplomatice americane; numirea lui William Sullivan ca adjunct special al secretarului de stat „pentru coordonarea tuturor problemelor referitoare la efortul de război din Vietnam"; înființarea unui comitet care are drept sarcină coordonarea politicii și operațiunilor S.U.A. în Vietnamul de sud, din care fac parte reprezentanți ai Pentagonului, C.I.A., Agenției de Informații (U.S.I.A.).

La Paris există însă scepticism asupra perspectivei unor asemenea măsuri. Comentînd politica Franței în Asia de sud-est, agenția *France Presse* într-o amplă analiză scria acum cîteva zile: „Posibilitățile de succes ale unei forțe americane de 20 de mii de oameni par reduse acolo unde o forță franceză de 200 de mii de oameni nu a putut obține victoria". La conferința sa de presă ținută la sfîrșitul lunii ianuarie, președintele de Gaulle a propus o neutralizare a Asiei de sud-est, despre care comentatorii americani au subliniat că nu pune sub semnul întrebării obiectivele sau scopurile urmărite ci doar modul de tratare a faptelor. Prin urmare, o nouă etapă a luptei pentru influență. De altfel, după mutarea franceză pe tabla de șah a urmat o mutare americană. Ea s-a manifestat în campania antifranceză în Vietnamul de sud. Consiliul notabilităților a cerut generalului Khan ruperea relațiilor diplomatice cu Parisul; studenții din Vietnamul de sud au publicat o moțiune cerînd naționalizarea bunurilor franceze; violente campanii ale presei și radioului, izolarea politicienilor profrancezi. Un ultim incident în relațiile franco-sud-vietnameze a survenit săptămîna trecută, cînd noul premier sud-vietnamez a anunțat descoperirea unui complot pentru asasinarea sa „sprijinit de oficialități franceze".

Interes pentru neutralitate

În perioada cînd a condus departamentul de stat, Dulles se pronunța fățiș împotriva politicii de neutralitate a statelor asiatice. Această politică zugrăvită în alb și negru însemna împărțirea continentului în prieteni și adversari și încadrarea țărilor neutre mai degrabă în rîndul adversarilor („Neutralismul este imoral" — spunea Dulles).

În prezent declarațiile oficialităților americane în această problemă se deosebesc de ceea ce afirma Dulles: „Nu trebuie să ne îngrijoreze neutralismul adevărat, ca să spunem așa... nu trebuie să insistăm că cine nu-i cu noi este împotriva noastră" (secretarul de stat Rusk). Această modificare rămîne însă numai de domeniul declarațiilor întrucît în practică oficialitățile americane contestă statelor din această zonă dreptul la promovarea unei politici de neutralitate.

Numeroase țări din Asia de sud-est și-au afirmat dorința de a promova o politică de strictă neutralitate. Asemenea declarații aparțin conducătorilor Birmaniei, Indoneziei, oamenilor politici din Laos, personalităților de frunte din Cambodgia. Recent Cambodgia a repus în actualitate problema politicii de neutralitate. Prințul Sianuk a propus convocarea unei conferințe internaționale care să garanteze neutralitatea Cambodgiei; ideea unei „centuri neutre" care să cuprindă Cambodgia, Vietnamul de sud, Laosul și Birmania; o propunere mai recentă privind realizarea bunei vecinătăți dintre Cambodgia, Tailanda și Vietnamul de sud printr-o reuniune a părților interesate (conferință la care să participe Cambodgia, Vietnamul de sud, Tailanda, Statele Unite).

În ce privește Vietnamul de sud, reține atenția declarația Frontului Național de Eliberare făcută la începutul lunii februarie, care formulează o serie de propuneri concrete privitoare la soluționarea problemei sud-vietnameze. Astfel, Frontul a propus următorul „program-minimum": încetarea războiului din Vietnamul de sud și retragerea trupelor americane; tratative între partidele și organizațiile politice din Vietnamul de sud pentru rezolvarea situației din țară pe baza păcii, independenței și neutralității Vietnamului de sud, în virtutea principiului soluționării problemelor interne de către poporul sud-vietnamez.

În politica puterilor occidentale nu există o poziție unitară față de aceste propuneri. Anglia acceptă în principiu convocarea unei conferințe în problema Cambodgiei, fapt evocat chiar în discursul ministrului de externe Butler la Geneva. Statele Unite nu au dat pînă în prezent un răspuns în această problemă, dar în schimb acceptă ultima propunere cambodgiană privind o conferință a celor patru țări. Vietnamul de sud și Tailanda se opun unei asemenea reuniuni care ar putea „răspîndi neutralismul în Asia de sud-est". Este important faptul că în ultimele zile în viața politică americană se fac simțite anumite accente noi în problema politicii în Vietnamul de sud. Nu sînt încă cunoscute rezultatele consultărilor care au loc în cercurile oficiale americane. Dar unele personalități, printre care senatorii Mansfield și Burtlett, insistă asupra faptului ca optica politicii americane în Vietnamul de sud să nu fie militară. „Cu cît mai repede vom renunța la iluzia că orice problemă a lumii poate fi ușor soluționată prin mijloace militare, cu atît vom putea să abordăm problemele mondiale în mod realist, numai astfel există o șansă ca ele să fie soluționate" *(Business Week)*.

Complexul de probleme pe care-l ridică această regiune nu este de nesoluționat. Metoda forței nu poate oferi însă perspectivă nici statelor din această regiune, nici acelora care vor s-o promoveze.

Sergiu VERONA

Date semnificative

„Canada trebuie să accelereze ritmul de dezvoltare a economiei sale și să resoarbă un șomaj încă important" — acestea sînt concluziile studiului O.C.E.D. (Organizația pentru colaborare economică și dezvoltare), dat publicității la sfîrșitul lunii februarie.

Dacă din 1948 pînă în 1953 produsul național brut a crescut într-un ritm de 6 procente anual, acest ritm a scăzut la 3,7 procente între 1953 și 1957 și la 3,4 procente în 1960—1963. Un factor puternic, după aprecierile autorilor, care a dus la încetinirea creșterii economiei canadiene, decurge din „interpenetrarea economiei sale cu economia Statelor Unite", ceea ce face ca economia „canadiană să resimtă puternic fluctuațiile vecinei sale americane". După estimările O.C.E.D., Statele Unite absorb aproximativ 60 la sută din exporturile canadiene și furnizează trei sferturi din importurile Canadei, controlînd totodată circa 75 la sută din industria canadiană de petrol, 60 la sută din minele, siderurgia și industria prelucrătoare.

În ceea ce privește șomajul, acesta a ajuns la un procent mediu de 6,5 la sută din forța de muncă în perioada 1960—1963, fiind de 5,6 la sută la începutul anului 1964. Totuși, comparat cu 3 procente, cît reprezenta în perioada 1948—1953, este evident că ponderea celor lipsiți de lucru s-a dublat aproape în perioada decenală ce s-a scurs.

Deficitul balanței de plăți, care se situează acum la 500 milioane dolari canadieni anual, deși mai scăzut decît media 1960—1963, cînd era de 863 milioane, este totuși de trei ori mai mare decît între 1948 și 1953, cînd se ridica la media de 167 milioane dolari anual. Trecînd în revistă măsurile luate de către oficialitățile canadiene pentru a face față deficitului crescînd, studiul O.C.E.D. arată că deși devalorizarea dolarului canadian a îmbunătățit oarecum forța competitivă a prețului la export, probabil că va fi nevoie de „o nouă recurgere la import de capital pentru a acoperi deficitul".

Autorii studiului recomandă de asemenea o politică bugetară „mai suplă și mai eficace" în locul politicii de austeritate dusă în anii precedenți.

N. S.

Liderii negri din S.U.A. despre problemele drepturilor cetăţeneşti

Revista americană U. S. News and World Report s-a adresat principalilor lideri ai populaţiei de culoare din Statele Unite, solicitîndu-le opinia despre perspectivele luptei pentru egalitate în drepturi în anul 1964. James Forman, secretar executiv al Comitetului studenţilor de coordonare a acţiunilor neviolente, Martin Luther King jr., preşedintele Conferinţei conducerii creştine din Sud, Roy Wilkins, secretar executiv al Asociaţiei naţionale pentru propăşirea populaţiei de culoare, James L. Farmer, director naţional al Congresului egalităţii rasiale, şi Whitney M. Young jr., director executiv al Ligii urbane naţionale, au vorbit despre problemele aflate în atenţia organizaţiilor lor. Reproducem textul prescurtat al declaraţiilor celor cinci lideri.

JAMES FORMAN

a renunţat la postul său de profesor la Chicago pentru a intra în Mişcarea pentru drepturile cetăţeneşti în 1961. În prezent el este secretar executiv al Comitetului de coordonare al studenţilor pentru acţiune neviolentă, cu sediul la Atlanta (statul Georgia). Această organizaţie lucrează în rîndul studenţilor. Forman, în vîrstă de 35 de ani, s-a născut la Chicago. După ce a absolvit cursurile Universităţii Roosevelt din Chicago, a studiat problemele africane la Universitatea din Boston.

Realitatea este că, deşi pe plan naţional multe organizaţii au exercitat presiuni pentru integrare, există de asemenea problema uriaşă a calităţii şcolilor. Acest lucru este valabil nu numai în sud dar şi în nord. Dorim să îmbunătăţim calitatea învăţămîntului — să lichidăm şcolile supraîncărcate şi sălile de clasă mobile, să obţinem profesori mai buni.

Trebuie să înţelegeţi că în rîndul negrilor ca grup exista o psihoză defetistă, şi anume domnea părerea că negrii nu se pot înţelege şi nu pot face nimic ca grup. Cea mai importantă semnificaţie a boicotului autobuzelor din Montgomery (statul Alabama) în 1956 a fost că a demonstrat ţării şi altor negri că putem să ne înţelegem. Dar nici măcar acest lucru n-a fost suficient pentru a distruge complet negativismul care acţiona în comunitatea negrilor Şi sînt de părere că unul din cele mai mari merite ale mişcării studenţeşti este de a fi demonstrat că tinerii negri pot face ceva.

Atribui o foarte mare importanţă distrugerii tuturor simbolurilor şi miturilor segregaţiei, ca de pildă a mitului potrivit căruia negrii sînt inferiori din punct de vedere intelectual.

Legile sînt extrem de importante deoarece, în general, majoritatea americanilor se supun legilor şi, dacă legea spune ceva, ei vor reacţiona potrivit legii A acţiona în cadrul legii sileşte oamenii să-şi dezvolte atitudini noi. Dar dacă Congresul nu adoptă un proiect de lege destul de energic cu privire la drepturile cetăţeneşti, se vor ivi probleme foarte serioase. Sînt ferm convins de aceasta. Este un domeniu în care se pot face pronosticuri

MARTIN LUTHER KING JR.

a devenit cunoscut ca un conducător al boicotului negrilor împotriva segregaţiei în autobuze din oraşul Montgomery (statul Alabama) în 1956. El a continuat campania pentru drepturile cetăţeneşti în calitate de conducător al Conferinţei conducerii creştine din Sud. În prezent, în vîrstă de 35 de ani, el este, împreună cu tatăl său, pastor al Bisericii Baptiste Ebenezer din Atlanta (statul Georgia). Este doctor în filozofie la Universitatea din Boston.

Cred că anul acesta campania pentru drepturi egale va creşte în amploare

Se va desfăşura o mare activitate în întreg domeniul drepturilor cetăţeneşti. Este imperativ necesar ca proiectul de lege cu privire la drepturile cetăţeneşti să fie adoptat de Congres. Dacă nu va fi adoptat, ţara va fi ameninţată de o puternică dezintegrare socială.

Din fericire, proiectul de lege cu privire la drepturile cetăţeneşti cuprinde o parte care va grăbi integrarea în şcoli. Sîntem foarte preocupaţi de această parte a proiectului. Ea va da ministrului justiţiei puterea de a iniţia acţiuni judiciare pentru a grăbi desegregarea în şcoli. Sîntem de părere că acest lucru este necesar în sud, unde procesul desegregării a fost mult prea lent.

În nord, sîntem de părere că este necesar să se facă faţă problemei foarte dificile a segregaţiei de facto. Sînt sigur că vor fi folosite programe de acţiune directă ca boicoturile, pentru a scoate în evidenţă această problemă în comunităţile din nord.

În nord, localurile publice nu constituie o problemă majoră. Dar în sud, ea este într-adevăr şi continuă să simbolizeze adînca umilinţă a segregaţiei

Atît timp cît negrilor li se refuză accesul în localurile publice, ei vor rămîne cu sentimentul de a fi „paria" într-un sistem de caste. Unii dintre noi acordă o importanţă atît de mare accesului în localuri încît ar prefera să nu existe nici un fel de proiect de lege decît unul în care să lipsească referirea la localurile publice.

Legile sînt foarte importante pentru a ataca problemele majore Firește, nu poţi ca prin măsuri legale şi decrete judiciare sau ordine executive să determini un om să iubească pe altul Dar nu încercăm să legiferăm dragostea. Încercăm să legiferăm probleme care reglementează comportarea. Deşi moralitatea nu poate fi legiferată, comportarea poate fi reglementată. Deşi legea nu poate schimba inima, ea poate în mod cert să-l modereze pe cel fără inimă.

Noi am făcut în ultimii ani paşi foarte importanţi în domeniul drepturilor cetăţeneşti şi în reevaluarea propriei noastre valori intrinsece Negrul are în prezent un sentiment al demnităţii şi respectului de sine mai mare ca oricînd. Dar cîştigurile realizate nu trebuie să ducă la un optimism superficial. Mai avem de parcurs un drum foarte lung.

ROY WILKINS

din anul 1931 este membru al Asociației naționale pentru propășirea populației de culoare și este secretarul executiv al acestei organizații din anul 1955. Înainte de a face parte din organizație, Wilkins a fost director administrativ al săptămînalului negrilor The Call, care apare la Kansas City (statul Missouri). Născut la St. Louis (statul Missouri), Wilkins și-a petrecut copilăria la St. Paul (statul Minnesota) și a absolvit Universitatea din Minnesota în 1923. El are 63 de ani.

Întrucît este un an electoral, accentul principal se va pune pe alegeri — înscrierea pe listele de alegători, examinarea candidaților, cercetarea problemelor.

Considerăm că în nord există pînă în prezent aproximativ 500 000 pînă la 1 000 000 de negri neînscriși pe listele electorale. Ei vor constitui obiectivul activității noastre în campania intensificată de anul acesta.

În sud, începînd din 1957 lucrăm permanent în domeniul înscrierii pe listele de alegători. Se evaluează că înscrierea de negri în alegerile din 1960 a sporit cu aproximativ 15 la sută față de 1956.

Se va pune mult accent și pe discriminarea în folosirea brațelor de muncă, deoarece, dacă pot să mă exprim astfel, negrul este de două ori și jumătate mai șomer decît muncitorul alb.

Aș spune că progresele realizate, exceptînd domeniul folosirii brațelor de muncă, sînt simțitoare. S-au realizat unele progrese nespectaculoase în materie de locuințe. S-au realizat progrese în ce privește situația din școli. Nu sîntem mulțumiți de progresele realizate în materie de locuințe. Iar în folosirea brațelor de muncă batem pasul pe loc.

Încordarea determinată de situația din acest domeniu ar putea să sporească foarte mult. Sentimentele unui negru care se vede în imposibilitate de a obține o slujbă și de a-și întreține familia sînt aceleași ca ale oricărui alt om în aceeași situație.

Nu-mi pot închipui că un Congres plin de oameni care vor candida pentru a fi realeși în 1964 nu va adopta o lege bună cu privire la drepturile cetățenești. Și cred că va fi adoptată o lege energică și eficientă, deși nici aceasta nu înseamnă că ea va rezolva toate problemele.

JAMES L. FARMER

în vîrstă de 44 de ani, a fost în 1942 unul din întemeietorii Congresului egalității rasiale și a devenit primul lui președinte. Născut în Texas, el este nepotul unui sclav. Farmer a fost unul din pionierii acțiunii directe neviolente pentru lupta împotriva segregației rasiale, orientîndu-și metodele după modelul acelora folosite de Mahatma Gandhi în India. Farmer a fost unul din conducătorii „Marșului Libertății" care a avut loc în sudul S.U.A. în 1961.

Cred că demonstrațiile care s-au produs în 1963 vor continua și se vor intensifica. Vor fi greve ale brațelor încrucișate, marșuri și așa mai departe. De fapt, ele au și început. În primele zile ale lunii decembrie, au avut loc demonstrații la Chapel Hill (statul Carolina de nord). Și, după cum știți, au avut loc demonstrații la Atlanta, Canton și Jackson (statul Mississippi).

În 1964 mă aștept să se adauge un element nou, sau mai multe elemente noi. Va exista o folosire mai larg răspîndită a boicotului la nivelurile local, de stat, regional și național. Ne vom adresa de asemenea în mai mare măsură „masei neangajate", dacă pot folosi acest termen. Avem nevoie de aliați din rîndul altor grupuri minoritare din țară și din rîndul majorității predominante.

Cred de asemenea că în 1964 se va pune mai mult accent pe planificarea de perspectivă. În 1963, demonstrațiile au fost mai mult sau mai puțin spontane. Mișcarea pentru drepturile cetățenești a izbucnit și s-a răspîndit în întreaga țară. Dar în 1964 va fi mai multă planificare. Avem în vedere totodată și recalificarea pentru munci în industria automatizată și pregătirea profesională generală, astfel încît să putem îndrepta daunele provocate de 300 de ani în care negrii nu au avut posibilitatea să se califice.

Fac parte dintre cei care consideră că ne este imposibil să elaborăm o listă de priorități și că trebuie să lucrăm în primul rînd asupra unui aspect al problemei și apoi să trecem la altele, deoarece toate aspectele discriminării rasiale în țara noastră sînt legate între ele în mod foarte clar.

Eforturile se vor desfășura în întreaga țară — în sud și nord. Se va acorda o atenție specială tuturor orașelor din nord în care există o minoritate substanțială de negri.

Vedeți, în orașele din nord se întîmplă un fenomen specific : procentajul minorităților în rîndul populației crește rapid, pe măsură ce albii se mută din diferite motive în suburbii iar negrii, portoricanii și mexicanii se mută în orașe.

Orașele devin astfel rapid populate de minorități. Priviți Washingtonul, de pildă, în care peste jumătate din locuitori fac parte din minorități. La New York procentajul lor este în creștere. Aceasta înseamnă că foarte curînd negrii și alte minorități vor avea o uriașă putere politică în centrele urbane.

Aș spune însă că ne dăm seama că o polarizare în comunitatea americană pe linii de rasă ar fi un lucru extrem de nefericit. Și acest lucru încercăm să-l evităm. Iată unul din motivele accentului pe care-l vom pune în 1964 pe cîștigarea de aliați. După părerea mea, este foarte puțin probabil ca albii să voteze în calitate de albi, iar negrii în calitate de negri. Impresia mea este că un mare procentaj al albilor din nord simpatizează cu cererile negrilor și vor colabora și vota cu ei.

Țineți seama de faptul că, în martie, la Washington, cel puțin o treime din participanții la marș erau albi. Acești oameni vor reacționa la fel ca negrii față de atitudinea Congresului. De aceea aș prezice că, dacă nu se adoptă un proiect de lege energic cu privire la drepturile cetățenești, demonstrațiile vor spori mult.

WHITNEY M. YOUNG JR.

a devenit director executiv al Ligii urbane naționale în 1961, după ce a deținut șapte ani funcția de decan al Școlii de muncă socială a Universității din Atlanta. Este absolvent al Colegiului statului Kentucky și licențiat al Universității din Minnesota. Young are 42 de ani.

În prezent sîntem într-o perioadă de așteptare atentă. 1963 a fost un an de confruntare, atît la nivel local cît și la nivel național prin Marșul asupra Washingtonului. Ca urmare, au fost luate anumite angajamente și există anumite așteptări din partea negrilor.

Prevăd intensificarea activității în nord, și aceasta din mai multe motive :

În primul rînd, negrul pleacă în nord atunci cînd sudul nu-i mai poate oferi nimic. El pleacă acolo și lucrurile se petrec ca și cum ar ajunge la capătul unei limbi de pămînt ce duce spre mare și, deci, nu mai poate merge mai departe. Fie că sare în apă, fie că se întoarce și luptă.

În al doilea rînd, în nord negrul are o experiență dezamăgitoare : toate legile sînt în favoarea sa, semnele segregației nu mai există, simbolurile au dispărut, limbajul este politicos. Și totuși el continuă să fie lovit. Are o locuință proastă, mănîncă prost și nu are de lucru. Dar dușmanul nu este imponderabil. Este ca și cum ai lupta cu o fantomă. Și aceasta este o experiență dezamăgitoare.

În afară de drepturile cetățenești negrul este preocupat din ce în ce mai mult de procentul șomajului, de efectele tot mai mari ale automatizării, de locuințele supraîncărcate, de condițiile inferioare de învățămînt pe care le au copiii săi.

De aceea, cred că se va manifesta o mai mare preocupare față de problemele concrete „carne, pîine și cartofi" — folosirea brațelor de muncă, locuințe, învățămînt etc.

Oamenii de afaceri care au început să ofere slujbe negrilor la niveluri la care nu au făcut-o pînă acum ne spun mereu : „Această persoană trebuie să fie mai merituoasă decît albul mijlociu. Trebuie să fie un om de prima mînă". Ei insistă ca o secretară să fie în stare să bată la mașină 120 de cuvinte pe minut și să aibă înfățișarea actriței Lena Horne, și ca un contabil să aibă studiile unui Ralph Bunche. Dar la un moment dat este greu să mai găsești printre negri secretare ca Lena Horne și contabili ca Ralph Bunche. Patronii trebuie să accepte acum negrul cu calificare medie, așa cum acceptă albul cu calificare medie.

sociologia şi relaţiile internaţionale

O scurtă notă apărută în revistele de filozofie şi sociologie ne informează că în anul 1963, în oraşul Louvain (Belgia), şedinţa comitetului executiv al I.S.A. (Asociaţia Internaţională de Sociologie) a stabilit tematica congresului internaţional de sociologie din 1966. Tema principală a dezbaterilor va fi „Sociologia relaţiilor internaţionale". Am putea spune — şi, credem, fără a greşi — că însăşi stabilirea unei asemenea tematici reprezintă un succes, aducînd în prim plan preocupări majore, care şi-au croit drumul printr-un proces anevoios, avînd de înfruntat numeroase rezerve pozitiviste sau prejudecăţi apolitiste. Faptul apare simptomatic pentru modul cum se răsfrîng în cercurile filozofice noile dominante ale opiniei publice mondiale.

După un calcul al revistei americane *United States News and World Report*, în perioada 1946—1962 s-au ţinut numai în problema dezarmării 863 reuniuni internaţionale, durata lor fiind evaluată la peste 17 000 ore. În aceeaşi perioadă, diversele aspecte ale relaţiilor internaţionale şi, îndeosebi, ale luptei pentru promovarea principiilor coexistenţei paşnice au constituit doar preocupări adiacente ale manifestărilor sociologice de amploare. Terenul pentru asemenea dezbateri a trebuit deci să fie pregătit cu perseverenţă, cu minuţiozitate.

Încă de la înfiinţarea I.S.A. — sub auspiciile U.N.E.S.C.O. — la primul congres (Zürich, 1950) a fost abordată tema „Aspecte sociologice ale relaţiilor între naţiuni", dar aceasta ocupa un loc secundar, iar discuţia s-a dovedit infructuoasă atît datorită torpilării ei de partizanii „războiului rece", cît şi datorită substituirii investigaţiei sociologice printr-o analiză psihologistă şi empiristă care denatura adevărata semnificaţie a problemelor social-politice contemporane. La cel de-al doilea congres (Liège, 1953), dezbătîndu-se tema „Conflictul intergrupal şi remediile lui", deşi apare distincţia legitimă între abordarea psihologică şi cea sociologică a relaţiilor internaţionale — concluzia discuţiei se caracterizează printr-un nejustificat „pesimism asupra măsurii în care sociologia poate contribui la îmbunătăţirea relaţiilor internaţionale" (International Social Science Bulletin 6, nr. 1/1954, pag. 25). Se încercase, din partea unor reprezentanţi notorii ai sociologiei burgheze, o „justificare" a excluderii unor asemenea probleme de pe ordinea de zi a congreselor internaţionale. Şi se părea că subterfugiile acestora şi-au atins ţinta.

Dar la al cincilea congres internaţional de sociologie (Washington, 1962), atît în cadrul temei „Sociologii, oamenii politici şi publicul", cît şi în discuţiile despre „Sociologia dezvoltării", asemenea preocupări au revenit cu o forţă nebănuită, au constituit axa multor referate şi luări de cuvînt, spărgînd „tiparele" înguste fixate de organizatori.

Un lucru a fost cîştigat — sociologii marxişti aducîndu-şi contribuţia substanţială în această privinţă: problema relaţiilor internaţionale va sta pentru prima oară în centrul atenţiei unui congres internaţional de sociologie. Dar aceasta nu este încă totul. Într-un articol publicat în *American Sociological Review* (vol. 27, nr. 5, octombrie 1962), în onoarea colegilor de peste hotare sosiţi la al V-lea congres de sociologie şi intitulat *Relaţiile internaţionale ca problemă sociologică*, Paul Lazarsfeld şi Ruth Leeds recunoşteau că, în ciuda progreselor, multe din „actualele lucrări şi discuţii tind, cu toate acestea, să fie mai mult psihologiste". Succesul dezbaterilor viitoare va depinde în primul rînd de orientarea lor, de măsura în care unele concluzii importante ce se degajă din discuţiile congresului de la Washington (1962) vor fi fructificate. Or, există indicii că o serie de sociologi burghezi au acceptat tema cu intenţia vădită de a orienta discuţiile într-un spirit neconstructiv. În aceste împrejurări, lupta ideologică pentru pregătirea viitorului congres de sociologie capătă un caracter ascuţit.

O MAXIMĂ COMPROMISĂ

Sînt semnificative, în acest sens, discuţiile care s-au purtat la Louvain în jurul stabilirii tematicii congresului. Reprezentanţii marxişti în comitetul executiv al I.S.A. au propus, ca problemă principală: „Sociologia şi coexistenţa paşnică". Raymond Aron care la congresul de la Washington a fost, împreună cu Daniel Bell, principalul purtător de cuvînt al anticomunismului, a propus ca tema să fie formulată „Sociologia războiului", urmînd să se concentreze nu asupra căilor menţinerii păcii ci asupra „fenomenologiei războiului". Alţi sociologi burghezi — care şi-au asumat misiunea degradantă de a „justifica" teoretic „politica la marginea prăpastiei" — au propus formularea: „Sociologia conflictelor internaţionale".

Dar nu numai atît. Se încearcă uneori să se motiveze că dezarmarea ar fi o utopie, că principala condiţie a păcii ar fi... pregătirea războiului. Fiind nevoiţi să ţină seama de aspiraţiile către o pace trainică ale celor mai largi pături ale populaţiei, majoritatea sociologilor burghezi au renunţat la formulările cinice, brutale, invocînd în sprijinul caracterului „pacifist" al cursei înarmărilor cunoscuta maximă *„Si vis pacem — para bellum!"* (Dacă vrei pace, pregăteşte-te de război!), care a constituit în decursul secolelor cuvîntul de ordine al prinţilor, regilor şi împăraţilor, al seniorilor feudali şi al oligarhiei financiare. Istoria aduce însă dovezi decisive că pregătind războiul, se ajunge la război. Florimond Bonté remarcă, pe drept cuvînt, că această maximă a constituit subterfugiul vulgar care a permis claselor exploatatoare să declanşeze războaie cotropitoare, astfel încît, fără a număra războaiele coloniale, în sec. XVII au fost 64 ani de război şi 36 ani de pace, în sec. XVIII — 52 ani de război şi 48 ani de pace, în sec. XIX — 32 ani de război, iar în prima jumătate a sec. XX — 10 ani de război mondial. (Florimond Bonté, „Désarmer ou périr?", Ed. Sociales 1963, p. 13).

Maxima sus-amintită, conform căreia drumul spre pace trece prin război sau prin pregătiri de război, denaturează faptele istorice admiţînd — cel puţin implicit — starea de război, ca o stare normală a societăţii, generată de „natura umană" şi nu de sistemul exploatării omului de către om. Ea include o sfidare — cu puternice rezonanţe antiumaniste — la adresa celor 173 milioane de victime ale ultimelor două războaie mondiale, pe care le-a generat orînduirea capitalistă.

Renunțarea de către sociologii burghezi la maxima „Si vis pacem, para bellum !" devine, în actualele împrejurări, o condiție preliminară a așezării problemei *Sociologia relațiilor internaționale* într-un cadru în care dialogul, lupta de idei, căutarea soluțiilor, să se poată desfășura fructuos.

Sociologii marxiști se opun categoric definirii *negative* a păcii, căreia numeroși sociologi burghezi îi dau circulație atît în lucrări docte, cît și în cele destinate marelui public. Ultima ediție din *Le Nouveau Petit Larousse Illustré* propune din nou, în acest spirit, clișeul demobilizator : „PAIX (pé), n.f. (lat. pax) : starea unei țări care nu este în război". Formulări de acest gen neglijează faptul că noțiunile primesc sensul de la conținutul lor și încearcă să confere războiului caracterul de „permanență", autoritatea de „lucru natural". Asemenea prejudecăți — întreținute cu migală de clasele exploatatoare de-a lungul veacurilor — au, în măsura în care sînt acceptate fără a fi supuse unui examen critic, efecte dăunătoare asupra cercetărilor și dezbaterilor sociologice.

SOCIOLOGUL NU ESTE UN ROBINSON

Lucrările celui de-al V-lea congres mondial de sociologie atestă o anumită schimbare a stării de spirit dominante în rîndurile sociologilor burghezi. Atitudinea nihilistă față de teorie— prezentată pînă nu de mult drept unicul garant al „obiectivității" — este respinsă de P. Sorokin, T. Parsons, A. Saran etc., care întrezăresc în ea o autorecunoaștere a incapacității sociologiei burgheze de a se constitui ca știință. Prezentarea idilică a sociologiei burgheze cedează tot mai mult locul recunoașterii pline de amărăciune a faptului că aceasta nu poate da un răspuns adecvat problemelor fundamentale ale contemporaneității, nu poate formula idei care să cuprindă masele. Marile probleme ale contemporaneității reclamă însă o contribuție eficace a sociologilor în dezvăluirea legilor și forțelor motrice ale procesului istoric, în influențarea desfășurării evenimentelor. De aci întrebarea — care a revenit ca un leit-motiv în lucrările congresului : cum pot deveni cercetările sociologice eficace ? Dar, o dată cu aceasta, pătrundem în miezul unei evidente diversiuni ideologice.

Într-o comunicare prezentată la congres, Alfred Sauvy privește influența eficace a cercetărilor sociologice nu în raport cu reflectarea adecvată a realității sociale, ci în raport cu... pretinsa „imparțialitate" a sociologului. „Sociologul — afirmă A. Sauvy — studiază fără pasiuni sau prejudecăți corpul social", „el poate să-și detașeze spiritul, să-l plaseze într-o stare de perfectă indiferență". („*Transactions of the World Congress of Sociology*", *Washington D.C.* 2—8 september 1962, I.S.A. 1962, p. 7, 16). Iar W. W. Rostow, profesor de istoria economiei la Institutul de tehnologie din Massachusetts, afirma în cuvîntul de închidere : „Eu socot că lumea științei, oricare ar fi atitudinea ei față de problemele contemporaneității, își poate avea propria sa succesiune și mîndrie în măsura în care se poate izola...". Este întreținută astfel iluzia că sociologul ar fi un Robinson sui-generis, care toarce firul interior al propriilor sale argumente și convingeri, un om care s-ar sustrage oricăror influențe dinafară spre a descoperi, prin eforturile sale solitare, adevărul „absolut". Este întreținută iluzia că produsele activității sale s-ar constitui independent de relațiile obiective dintre clasele sociale, provenind dintr-o sferă în care orice pasiuni sau interese au fost dizolvate în pasta unei indiferențe olimpiene. Or, o condiție indispensabilă pentru o activitate intelectuală eficace — în jurul căreia se discută atît — este tocmai renunțarea la asemenea iluzii, întreținute în mod conștient de clasele exploatatoare, iluzii care îl dezorientează pe sociolog și, nu de puține ori, îl fac să trădeze adevărata sa responsabilitate. „Intelectualitatea... — remarca V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt prietenii poporului..." — va putea să conteze pe o activitate rodnică numai dacă va pune capăt iluziilor ei, căutînd sprijin în dezvoltarea reală, în relațiile social-economice reale".

Alfred Sauvy și E. C. Hughes vorbesc, în referatele prezentate la congres, despre faptul că „sociologia nu e știință" (ibidem p. 8), fără a preciza însă despre ce fel de sociologie este vorba. Se neglijează astfel faptul că numai sociologia *burgheză* este constrînsă, prin înseși rădăcinile sale de clasă, să oscileze între empirismul steril și deductivismul speculativ al teoriilor idealiste, ceea ce proiectează investigațiile sociologice la polul opus adevărului și științei. Ieșirea din această alternativă nu este însă principial imposibilă. De fapt, sociologia științifică nu este actualmente „un deziderat" ; ea există. Datorită concepției materialiste asupra istoriei, sociologia — smulsă din captivitatea construcțiilor speculative — a fost așezată pe un teren științific și a devenit o armă teoretică eficace în vederea transformării revoluționare a societății.

Dar acum apare și o altă fațetă a problemei. Menționînd caracterul neștiințific al abordării abstract-speculative a problemei rolului cercetărilor sociologice, trebuie remarcat și un aspect îmbucurător. O serie de sociologi burghezi iau poziție față de cercetările minore, lipsite de perspectivă, sînt frămîntați — cum se exprimă Alfred Sauvy — de ideea că „influența cercetărilor sociologice asupra politicii este insuficientă". Importante sînt, însă, în primul rînd, *natura, direcția, orientarea acestei influențe*, măsura în care se înscrie pe linia progresului social. În ciuda iluziilor iluministe, reacția unor sociologi burghezi ca R. Merton, A. Sauvy sau a unor filozofi idealiști ca B. Russell și J. P. Sartre, împotriva celor mai nocive doctrine antiumaniste de coloratură fățiș fascistă sau clericalistă, precum și atitudinea categorică în favoarea excluderii războiului ca mijloc de reglementare a litigiilor între state, face posibilă întîlnirea lor pe aceeași platformă cu filozofii marxiști în problemele apărării păcii, ale luptei împotriva fascismului și colonialismului.

Cu totul altfel se pune însă problema atunci cînd lucrările unor sociologi burghezi încearcă să influențeze relațiile internaționale într-o direcție ce contravine progresului social și aspirațiilor maselor. Nu este totul să cercetezi problemele păcii și războiului. Nu este suficient să ai o concepție sociologică, să faci propuneri, să contribui la anumite măsuri. Cum a demonstrat strălucit Lenin — „ceea ce importă este de a ști *cui folosesc* aceste concepții, aceste propuneri, aceste măsuri".

DE LA KANT LA HAYAKAWA

În celebra sa lucrare „Spre pacea eternă" (1795), Immanuel Kant considera războiul — cea mai mare calamitate care lovește popoarele. Deși avea ca punct de plecare convingerea eronată cu privire la coruptia originară a geniului uman, analiza sociologică l-a dus la concluzia că natura însăși — prin mecanismul înclinațiilor omenești pe care îl pune în mișcare — garantează posibilitatea păcii eterne. Kant recurgea la imaginație pentru a „construi" legăturile pe care nu le putea descoperi în realitatea socială a timpului său.

În perioada actuală, căutarea unui asemenea „suport" în imaginație nu mai are nici o justificare Posibilitatea nu numai de a preîntîmpina, ci și de a exclude războiul mondial, izvorăște tocmai din luarea în considerație a profundelor modificări petrecute în societatea contemporană. În aceste împrejurări reîntoarcerea unor sociologi burghezi la teza lui Kant — citată mai sus — are o dublă semnificație. Ea confirmă justețea aprecierii Declarației Consfătuirii reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din 1960, dovedind că la lupta pentru pace participă diferite clase și pături sociale, inclusiv o parte a burgheziei din țările capitaliste dezvoltate, care apreciază în mod lucid situația internațională și înțelege că un război termonuclear nu va cruța nici clasele dominante din societatea capitalistă. Dar, în același timp, reîntoarcerea la Kant evidențiază unele inconsecvențe și mărginirea principiilor de bază care călăuzesc activitatea acestor gînditori.

Fără îndoială, mulți dintre ei își aduc o contribuție pozitivă în lupta pentru pace, pentru colaborare între popoare, pentru dezarmare. Nu de puține ori ei amintesc celor ce vor să facă din armele termonucleare un business — drama lui Brecht „Mutter Courage", cerîndu-le să tragă concluziile din imaginea tragică a femeii pentru care războiul este o afacere rentabilă, dar care își pierde în această „afacere" unul după altul, copiii, privîndu-și viața de scop și sens. Alteori, ei invocă experții, care evaluează stocul mondial de arme nucleare la 250 000 megatone, egal cu 12,5 milioane bombe tip Hiroshima. Dar este indiscutabil că poziția lor filozofică idealistă îi împiedică să ajungă la o cercetare sociologică cu adevărat științifică a vieții internaționale. Ei creează astfel, independent de intențiile de care sînt animați, iluzia periculoasă că războiul izvorăște din „pasiunile umane", că terenul principal al luptei pentru preîntîmpinarea războiului și excluderea sa din viața socială ar fi „conștiința individuală", acordînd atotputernicie influenței cercetărilor sociologice.

Sînt semnificative, în această ordine de idei, investigațiile sociologice pe care le publică aproape regulat revista de semantică generală — „E.T.C.", care apare în S.U.A., sub conducerea lui S. I. Hayakawa. În articolele sale, Hayakawa consideră că numai sociologia poate